

PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA SJEVERNI VELEBIT

ODREDBE ZA PROVOĐENJE, OBRAZLOŽENJE I GRAFIČKI DIO PLANA

KNJIGA I.

**NOSITELJ IZRADE PLANA:
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA, PROSTORNOG UREĐENJA I
GRADITELJSTVA**

**STRUČNI IZRAĐIVAČI PLANA:
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA, PROSTORNOG UREĐENJA I
GRADITELJSTVA - ZAVOD ZA PROSTORNO PLANIRANJE,
ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE I
URBAN DESIGN D.O.O. ZAGREB**

ZAGREB-GOSPIĆ, listopad 2011.

PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA SJEVERNI VELEBIT

NOSITELJ IZRADE PLANA:

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA, PROSTORNOG UREĐENJA I GRADITELJSTVA
Ulica Republike Austrije 20, Zagreb

STRUČNI IZRAĐIVAČ PLANA:

ZAVOD ZA PROSTORNO PLANIRANJE
Ulica Republike Austrije 25, Zagreb

Ministar

BRANKO BAČIĆ, dipl. ing.

STRUČNI IZRAĐIVAČI PLANA:

ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE
Dr. Franje Tuđmana 4, Gospić

Ravnatelj

STIPE MUDROVČIĆ, dipl. ing. građ.

i
URBAN DESIGN d.o.o.
Kneza Mislava 12, Zagreb

Direktorica

MIRJANA HROVAT, dipl. ing. arh.

ORGANIZACIJA I SUDIONICI

Nositelj izrade Plana:

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, Zagreb

(pravni sljednik Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva)

Koordinator Plana:

Mirjana Turnšek, dipl. ing. arh.

Odgovorni voditelj izrade Plana:

Ante Pašalić, dipl. ing. arh. - ovlašteni arhitekt urbanist 3648

Stručni izrađivač Plana:

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, Zagreb

(pravni sljednik Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva)

Zavod za prostorno planiranje

Antun Paunović, dipl. ing. arh. - ravnatelj Zavoda

Mirjana Turnšek, dipl. ing. arh.

Damir Bakliža, dipl. ing. arh.

mr. sci. Rafaela Kovačević Pašalić, dipl. ing. geografije

Zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije, Gospić

Stipe Mudrovčić, dipl. ing. građ. - ravnatelj

Ante Pašalić, dipl. ing. arh. - ovlašteni arhitekt urbanist 3648

Gordana Vuković, dipl. ing. arh. - voditelj Plana do javne rasprave

Goran Šuper, dipl. inf.

Božena Vukelić, dipl. iur.

Ana Mileusnić, arh. tehn.

Tomislav Bilić, dipl. ing.

Ante Glavičić, prof.

i

Urban Design d.o.o., Zagreb

Mirjana Hrovat, dipl. ing. arh. - direktorica i ovlaštena arhitektica 233

Radovan Mück, dipl. ing. arh.

Tomislav Doležal, dipl. ing. građ.

Marija Dropulić, dipl. ing. geod.

Suradničke institucije i tvrtke:

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb

Kornelija Pintarić, dipl. ing. biol. - ravnateljica

Miroslav Rukavina, dipl. ing. šum.

dr. sc. Loris Elez, dipl. ing. biol.

Radenko Deželić, dipl. ing. biol.

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel Gospić, Gospić

Dalibor Šušnjić, dipl. arheolog - pročelnik

Martina Ivanuš, mr. pov. umj. - voditelj projekta konzervatorska podloga

Rene Lisac, dipl. ing. arh.

Javna ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit, Krasno

Milan Nekić - ravnatelj

Svjetlana Lupret-Obradović, dipl. ing. biol.

Tihomir Devčić

Irena Glavičić Sertić

Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb

Davorin Marković, dipl. ing. biol. - ravnatelj
mr. sc. Irina Zupan, dipl. ing. biol.
mr. sc. Karla Fabrio Čubrić, prof. biol.
Irina Žeger Pleše, prof. geol. i geog.
Andreja Ribarić, dipl. ing. polj.
Gordana Zwicker Kompar, dipl. ing. geol.
Vesna Vukadin, prof. biol.

KONZULTACIJE I PODACI O PROSTORU:

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za materijalne resurse, Služba za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Zagreb

Mate Raboteg - državni tajnik
Ivo Bačić, dipl. inž. građ.

Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Ličko-senjske županije, Odjel zaštite od požara i civilne zaštite, Gospić

Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar, Gospić

Hrvatske šume d.o.o. Zagreb, Uprava šuma podružnica Senj, Senj

Jurica Tomljanović, dipl. inž. šum. - voditelj
Marija Vukušić, dipl. inž. šum.
Dalibor Tomljanović, dipl. inž. šum.

Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za vodno područje primorsko istarskih slivova, Rijeka

Gordan Gašparović, dipl. inž. građ. - direktor
Ljiljana Pavković, inž. građ.

Hrvatske ceste d.o.o., Sektor za studije i projektiranje, Odjel za studije, zakonsku i tehničku regulativu, Zagreb

Vlado Gostimir, dipl. inž. prom. - direktor sektora

Županijska uprava za ceste Ličko-senjske županije, Gospić

mr. sc. Luka Matijević, dipl. inž. - ravnatelj

HEP, Hrvatska elektroprivreda - Operator distribucijskog sustava d.o.o., Elektrolika Gospić, Gospić

Nikola Šulentić, dipl. inž. - direktor

HT, Hrvatske telekomunikacije d.d., REGIJA ZAPAD, Sektor regionalne mreže, Rijeka

Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb

mr. sc. Ivan Čačić - ravnatelj

Institut za turizam, Zagreb

dr. sc. Eduard Kušan, dipl. inž. arh.

Hrvatski planinarski savez, Zagreb

prof. dr. sc. Hrvoje Kraljević - predsjednik

Darko Berljak, dipl. oec. - glavni tajnik

Društvo za zaštitu povijesnih i prirodnih vrijednosti Jablanca i okolice, Jablanac

Damir Babić - predsjednik

A. TEKSTUALNI DIO

ODLUKA O DONOŠENJU PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA SJEVERNI VELEBIT	3
ODREDBE ZA PROVOĐENJE PLANA	4
1. OPĆE ODREDBE I CILJEVI UREĐENJA PROSTORA	4
2. RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI, ZNAČAJKAMA I KORIŠTENJU	5
2.1. RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI I KORIŠTENJU	5
2.2. RAZMJESTAJ SADRŽAJA U PROSTORU	6
2.3. RAZGRANIČENJE PROSTORA U ODNOSU NA ZAŠTITU I POSEBNE VRIJEDNOSTI PRIRODE	7
2.4. PODRUČJA I LOKALITETI ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA	9
Plan zaštite kulturnih dobara	9
3. UVJETI KORIŠTENJA I MJERE ZAŠTITE PROSTORA I OKOLIŠA	11
3.1. UVJETI KORIŠTENJA PROSTORA I MJERE ZAŠTITE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI	11
3.2. UVJETI KORIŠTENJA PROSTORA I MJERE ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA	11
Zone zaštite	13
Uvjeti gradnje i mjere zaštite - nacionalni značaj	14
Uvjeti gradnje i mjere zaštite - regionalni značaj	14
Uvjeti gradnje i mjere zaštite - lokalni značaj	15
3.3. OPĆI UVJETI UREĐENJA I KORIŠTENJA PROSTORA	15
3.4. DETALJNI UVJETI UREĐENJA PROSTORA I GRADNJE	17
Područja i lokaliteti posjećivanja	17
Obnova stočarskih stanova	21
3.5. MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ	21
4. PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	22
Promet	22
Vodnogospodarstvo	23
Odvodnja	24
Elektroenergetska opskrba	24
Telekomunikacije	24
5. MJERE PROVEDBE PLANA	25
6. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	25

B. GRAFIČKI DIO

1. KORIŠTENJE I NAMJENA PROSTORA	1: 25 000
2. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI I MREŽE	1: 25 000
3.a. UVJETI KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA	
- ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI	
- ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA	1: 25 000
3.b. UVJETI KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA	
- ZONE ZAŠTITE PRIRODE	1: 25 000
4. DETALJNI UVJETI UREĐENJA PROSTORA LOKALITETA ALAN	1: 2 000

A. TEKSTUALNI DIO

Na temelju članka 100. stavka 2. Zakona o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“, br. 76/07., 38/09., 55/11. i 90/11.) i članka 69. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 70/05., 139/08. i 57/11.), Hrvatski sabor na sjednici _____, donio je

ODLUKU

O DONOŠENJU PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA SJEVERNI VELEBIT

I.

Donosi se Prostorni plan Nacionalnog parka Sjeverni Velebit (u daljnjem tekstu: Plan).

II.

Plan je sastavni dio ove Odluke, a sastoji se od knjige I. i knjige II. i to:
KNJIGA I. - Tekstualni dio Plana:

- Odredbe za provođenje Plana
- Obrazloženje Plana
- Grafički dio Plana:
Kartografski prikazi u mjerilu 1: 25 000:
 1. Korištenje i namjena prostora
 2. Infrastrukturni sustavi i mreže
 - 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora
 - Zaštita prirodnih vrijednosti
 - Zaštita kulturnih dobara
 - 3.b. Uvjeti korištenja i zaštite prostora
 - Zone zaštite prirode

Kartografski prikaz u mjerilu 1: 2 000:

4. Detaljni uvjeti uređenja prostora lokaliteta Alan

KNJIGA II. - Obvezni prilozi

III.

Plan je izrađen u 7 (sedam) izvornika, ovjerenih potpisom predsjednika Hrvatskog sabora i pečatom Hrvatskog sabora, koji se čuvaju u Hrvatskom saboru (jedan primjerak), ministarstvima nadležnima za poslove prostornog uređenja (dva primjerka) i za poslove zaštite prirode (dva primjerka), Zavodu za prostorno uređenje Ličko-senjske županije (jedan primjerak) te Javnoj ustanovi Nacionalni park Sjeverni Velebit (jedan primjerak).

IV.

Svi prostorni planovi koji važe unutar obuhvata ovoga Plana moraju se uskladiti s ovim Planom.

V.

Odredbe za provođenje Plana sastavni su dio ove Odluke i objavljuju se u „Narodnim novinama“.

VI.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Narodnim novinama“.

Klasa: _____
Urbroj: _____
Zagreb, _____

HRVATSKI SABOR
Predsjednik
Hrvatskoga sabora
_____, v. r.

ODREDBE ZA PROVOĐENJE PLANA

1. OPĆE ODREDBE I CILJEVI UREĐENJA PROSTORA

Članak 1.

(1) Prostorni plan Nacionalnog parka Sjeverni Velebit (u daljnjem tekstu: Plan) je dugoročan dokument prostornog uređenja na temelju kojeg će se provoditi uređenje, korištenje i zaštita prostora na području određenom granicama Nacionalnog parka Sjeverni Velebit (Zakon o proglašenju Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, „Narodne novine“, br. 58/99.).

(2) Planom se na temelju vrednovanja prirodnih i stvorenih sastavnica prostora te ocjeni mogućnosti korištenja prostora određuju ciljevi prostornog uređenja, organizacija i namjena prostora, uvjeti korištenja i zaštite prostora s uvjetima izgradnje i provođenja drugih zahvata u prostoru kao i druge mjere kojima se unapređuje prostor i okoliš.

Članak 2.

(1) Područje Nacionalnog parka (u daljnjem tekstu: Park) određuje se kao izuzetno vrijedno u cjelini te se primjenjuju mjere zaštite sukladno kategoriji nacionalni park, a pojedini dijelovi Parka zaštićeni su kao: strogi rezervat, posebni floristički rezervat i spomenik parkovne arhitekture.

(2) Svi zahvati u prostoru moraju biti svedeni na minimum koji je nužan za funkcioniranje Parka kao područja posjećivanja, istraživanja, edukacije i ograničenih gospodarskih djelatnosti.

(3) Sadržaji koji nisu i ne moraju biti u Parku smještavaju se rubno, u bližim naseljima i unutar Parka prirode Velebit.

Članak 3.

(1) Opći ciljevi prostornog uređenja su kako slijedi:

- prostorno planskim mjerama osigurati zaštitu prirodnih i stvorenih vrijednosti prostora, očuvati i unaprijediti kvalitetu okoliša
- omogućiti odvijanje znanstveno obrazovne i kulturno-odgojne funkcije Parka
- omogućiti primjereno prirodnim značajkama odvijanje turističke funkcije prvenstveno organiziranim i kontroliranim posjećivanjem i razgledavanjem u skladu s kapacitetom i značajkama pojedinih prostornih cjelina, te pružanjem odgovarajućih pratećih usluga
- vlasnicima posjeda omogućiti bavljenje tradicijskim oblicima djelatnosti poljoprivrede, stočarstva i ekološke proizvodnje hrane primjerene području
- utvrditi moguće intervencije u prostoru, prvenstveno obnovu, rekonstrukciju postojećih zgrada te građenje novih zgrada u svrhu posjećivanja i njihovog korištenja, a iznimno i drugih zgrada/građevina u skladu s ovim Odredbama.

(2) Opći ciljevi ostvarivat će se provedbom ovog Plana, primjenom posebnih propisa i provedbenim aktima za pojedinačne zahvate u prostoru pri čemu se svaki zahvat ili korištenje površina mora uskladiti s uvjetima i interesima zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti.

(3) Posebni ciljevi i prioriteti odnose se na intervencije na zgradama i prostorima radi unapređenja sustava posjećivanja na način da se izbjegnu mogući negativni utjecaji na okoliš takvih zahvata u sklopu upravljanja Parkom.

2. RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI, ZNAČAJKAMA I KORIŠTENJU

2.1. RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI I KORIŠTENJU

Članak 4.

(1) Određuje se namjena i korištenje površina prikazanih u kartografskom prikazu br. 1. Korištenje i namjena prostora (u mjerilu 1:25 000), a kako slijedi:

A. Osnovna namjena prostora

- šume posebne namjene
- travnjaci - pašnjaci i livade (poljoprivredne površine)
- gole stijene i točila, kamenjar
- zone s ostacima tradicijske gradnje (stočarski stanovi, gospodarske zgrade, suhozidi, šterne i dr.)
- zone zatečene izgradnje (sanacija prema ovim Odredbama - zgrade povremenog boravka)
- botanički vrt

B. Sustav posjećivanja

- ulazi u Park (glavni/sekundarni)
- zone intenzivnog posjećivanja
- ulazno - recepcijski i informacijski lokaliteti
- poučne zone
- planinarske zgrade (dom, kuća, sklonište)
- šumarske zgrade (lugarnice, bivše staje)
- meteorološka postaja i opservatorij
- ostale zgrade u sustavu posjećivanja

C. Pojedinačni elementi prostora, zgrade i sadržaji unutar površina osnovne namjene

- kapela
- lokva
- izvor
- vodosprema/šterna
- osmatračnica
- vidikovac

D. Prometnice

- županijska cesta
- lokalna cesta
- nerazvrstane ceste
- poučna planinarska staza - Premužićeva staza
- ostale planinarske staze
- biciklističke rute
- parkiralište
- građevine i koridori ostale infrastrukture.

(2) Područje posjećivanja je prostor s više funkcija i zgrada te intenzivnim korištenjem otvorenog prostora, a lokaliteti su pojedinačne zgrade ili sklopovi zgrada. Područja i lokaliteti su određeni kao postojeći u okviru kojih se omogućava rekonstrukcija i uređenje novih sadržaja.

2.2. RAZMJETAJ SADRŽAJA U PROSTORU

Članak 5.

(1) Razmjetaj sadržaja u prostoru određen je kao područje i lokaliteti, a prikazani su u kartografskom prikazu br. 1. Korištenje i namjena prostora (u mjerilu 1:25 000).

(2) **Ulazni lokaliteti** mogu imati slijedeće sadržaje:

- naplatu ulaznica
- informacijsku točku
- suvenirnicu, izložbeni prostor
- manju „ambulantnu“ ugostiteljsku uslugu
- sanitarni prostor
- govornicu mobilne telefonije
- prostor za odmor i okupljanje/edukacija na otvorenom (nadstrešnice)
- prostorije nadzorne službe Parka i službe spašavanja
- parkiralište i druge sadržaje potrebne za rad Javne ustanove Parka.

Glavni ulazi su:

- Babić Siča
- Štirovača
- Alan.

Sekundarni ulazi su:

- Ledena draga
- Begovača
- Mrkvište
- Velike Brisnice
- Gornja Klada.

(3) Glavni ulazi sadrže minimalno slijedeće funkcije: naplata ulaznica, informacijska točka, sanitarije, parkiralište, nadzornička postaja. Sekundarni ulazi sadrže minimalno info točku, i prostor za odmor posjetitelja (nadstrešnica, klupe).

Ulazne i prateće funkcije uređuju se u postojećim zgradama i na prostoru neposredno uz njih, a parkirališni prostor mora se urediti uz postojeću javnu prometnicu na površini koja nije obrasla šumom.

(4) Sadržaj pojedinih ulaznih lokaliteta definirat će se Planom upravljanja, odnosno uvjetima nadležnog resora. Površina je definirana sadržajima. Oblikovanje je potrebno prilagoditi krajobrazu i lokalnim uvjetima, te osobito koristiti tradicijski materijal.

(5) **Zone intenzivnog posjećivanja** obuhvaćaju veće površine i komplekse sa svim sadržajima posjećivanja te okupljanja većeg broja posjetitelja uz odvijanje odgovarajućih aktivnosti prema posebnom programu i uvjetima Javne ustanove Nacionalnog parka Sjeverni Velebit:

- Zavižan - planinarski dom s ulaznim prostorom Botaničkog vrta, kapelom te pratećim zgradama
- Štirovača - izletišta sa smještajnim i pratećim zgradama/objektima oivičeno rubom šume
- Alan - planinarski dom, zatečene zgrade i sadržaji u okolini
- Lubenovac - zaštićena zona zaštite ruralne cjeline s planinarskom kućom i sadržajima u funkciji Javne ustanove.

(6) **Ostali lokaliteti i pojedinačne zgrade/građevine** smješteni su u sklopu posjetiteljskih i ulaznih zona ili izdvojeno, a kako slijedi:

- postojeća meteorološka postaja u sklopu lokaliteta Zavižan
- planinski meteorološki opservatorij na području Zavižana
- planinarske zgrade: Rossijeva koliba-sklonište, planinarska kuća Lubenovac
- šumarske zgrade (postojeće lugarnice, šumarske kuće, staje, botanička stanica)
- ostale zgrade za upravljanje Parkom
- vidikovci
- osmatračnica
- poučne zone prema kartografskom prikazu br. 1. Korištenje i namjena prostora.

(7) Oprema uz staze i na posebno određenim mjestima:

- putokazi
- oznake
- informacijske table
- poučne table
- sanitarni čvorovi
- odmorišta; drvene klupe, nadstrešnice, oznake i dr.

Mjesta postavljanja opreme odredit će se Planom upravljanja, a oblici i materijali odredit će se jedinstvenim programom za područje cijelog Parka.

2.3. RAZGRANIČENJE PROSTORA U ODNOSU NA ZAŠTITU I POSEBNE VRIJEDNOSTI PRIRODE**Članak 6.**

(1) Planom se razgraničavaju površine i pojedinačni lokaliteti u skladu s Stručnom podlogom zaštite prirode, odnosno prema aktu o proglašenju zaštićenog područja, a što je prikazano u kartografskom prikazu br. 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zaštita prirodnih vrijednosti - Zaštita kulturnih dobara (u mjerilu 1:25 000) i 3.b. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zone zaštite prirode (u mjerilu 1:25 000).

(2) Zonama zaštite prirode određene su slijedeće zone i podzone:

- zona stroge zaštite (1):

podzone: **1a - zona najstrože zaštite** (Hajdučki i Rožanski kukovi)

1b - zona vrlo stroge zaštite.**- zona aktivne zaštite (2)**

- zona korištenja (3) - zona rekreacije i turističke infrastrukture (Mali Lom, Veliki Lom, Alan, Rossijeva koliba, Botanički vrt, Zavižan, Štirovača, Veliki Lubenovac).

(3) Površine pojedinih zona:

šifra zone	zona	površina (ha)	% ukupne površine Parka
1a	najstroža zaštita	1.258,14	11,28
1b	vrlo stroga zaštita	8.406,21	75,38
1	stroga zaštita	9.664,35	86,66
2	aktivna zaštita	1.434,88*	12,87
3	korištenje	52,59*	0,47

* Zadnji dostavljeni podaci.

(4) Zone niže zaštite mogu se prevesti u zonu više na temelju istraživanja i stručne podloge.

Članak 7.

Područje Parka u cjelini je krajobrazna jedinica „vršni pojas Velebita“ s posebno istaknutim krajobraznim cjelinama kako slijedi:

- krški reljefni oblici
- šire zavižansko područje
- Premužićeva staza
- tamne šumovite dulibe
- kultivirani travnjaci okruženi šumom
- šumsko područje Štirovača
- vidikovci.

Članak 8.

Unutar granica Parka nalaze se lokaliteti zakonski zaštićeni kao zaštićena područja prema važećem Zakonu o zaštiti prirode:

- Hajdučki i Rožanski kukovi - strogi rezervat
- Zavižan-Balinovac-Zavižanska kosa - posebni floristički rezervat
- Visibaba - posebni floristički rezervat
- Velebitski botanički vrt - spomenik parkovne arhitekture.

Članak 9.

(1) Nacionalni park Sjeverni Velebit u cijelosti se nalazi unutar Ekološke mreže Hrvatske, ujedno je i potencijalno područje ekološke mreže EU Natura 2000 kao Važno područje za divlje svojte i stanišne tipove i Međunarodno važnog područja za ptice, a određeno je i 9 manjih Važnih područja za divlje svojte i stanišne tipove.

(2) Pojedina manja Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove:

- Visibaba
- Zavižan-Balinovac-Zavižanska kosa
- Hajdučki i Rožanski kukovi
- Štirovača
- Borovi vrh
- Štirovača-cret
- Slovačka jama
- sustav Lukina jama-Trojama
- Jama II kod Velikih Brisnica.

Članak 10.

U skladu sa Stručnom podlogom zaštite prirode izrađenom za Plan kao prirodna obilježja prostora definirana su:

- krajobrazna obilježja
- geološka obilježja područja
 - hidrologija i geologija
- staništa
 - stanišni tipovi (prirodna i poluprirodna)
- divlje svojte
 - biljke
 - gljive
 - životinje (beskralježnjaci i kralježnjaci).

U istoj Stručnoj podlozi analizirana je i ugroženost, rijetkost i zakonska zaštita prirodnih obilježja prostora.

Članak 11.

(1) Ovim Planom, a u skladu sa Stručnom podlogom određuju se detaljnije:

Ugrožena i rijetka staništa, tipovi staništa:

- prirodna staništa: šumska staništa, podzemna staništa, staništa stijena i točila, vodena staništa (izvori, povremeni i stalni vodotoci, povremene stajačice)
- poluprirodna/antropogeno uvjetovana staništa: travnjaci i dio vodenih staništa.

(2) Prema karti staništa utvrđeno je 26 različitih tipova staništa.

(3) Prema nacionalnoj klasifikaciji 19 tipova staništa je ugroženo. Rijetki i ugroženi tipovi staništa prekrivaju 99,87% površine obuhvata Plana odnosno površine Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, a kako slijedi :

- površinske kopnene vode i močvarna staništa
- neobrasle i slabo obrasle kopnene površine
- travnjaci, cretovi i visoke zeleni
- šikare
- šume
- podzemlje.

(4) Ugrožene i zaštićene svojte:

Na prostoru Parka zabilježen je velik broj strogo zaštićenih svojti biljaka, gljiva i životinja. Inventarizacija je i dalje u tijeku.

2.4. PODRUČJA I LOKALITETI ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA

Članak 12.

(1) Sva kulturna dobra kao i evidentirana dobra lokalne vrijednosti koja sudjeluju u prepoznatljivosti prostora i koja treba štiti na lokalnoj razini prikazana su na kartografskom prikazu br. 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zaštita prirodnih vrijednosti - Zaštita kulturnih dobara (u mjerilu 1:25 000).

(2) Inventarizacija i klasifikacija kulturnih dobara na području Parka obavljena je sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Plan zaštite kulturnih dobara

Članak 13.

(1) Kulturna dobra su:

- spomenička područja i cjeline: povijesne ruralne cjeline, arheološki lokaliteti i zone
- pojedinačna nepokretna kulturna dobra: povijesne građevine, spomenici tehničke kulture, memorijalne građevine.

(2) Detaljna inventarizacija pojedinih lokaliteta prikazana je u tablici.

(3) Tabelarni pregled

Tumač oznaka

KTO KARTOGRAFSKA OZNAKA	SZ STANJE ZAŠTITE	VZ VALORIZACIJA	PMZ PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE
AL - Arheološki lokalitet	R - Registracija	1 - Nacionalni značaj	R - Registracija
AP - Arheološko područje	P - Preventivna zaštita	2 - Regionalni značaj	P - Preventivna zaštita
RC - Seosko naselje	E - Evidencija	3 - Lokalni značaj	ZPP - Zaštita prostornim planom
GS - Graditeljski sklop	N - Nije evidentirano	Ø - nije utvrđen	
SG - Sakralna građevina			
CG - Civilna građevina			

Sva kulturna dobra prikazana su na kartografskom prikazu br. 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zaštita prirodnih vrijednosti - Zaštita kulturnih dobara (u mjerilu 1:25 000), kao i evidentirana dobra lokalne vrijednosti koja sudjeluju u prepoznatljivosti prostora i koja treba štiti na lokalnoj razini.

Popis nepokretnih kulturnih dobara

Spomenička područja i cjeline

1. POVIJESNE RURALNE CJELINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet /Vrsta	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Mirovo	Ostaci stanova, suhozidi, velika šterna	RC 01	E	2	R
2	Lubenovac	Veliki Lubenovac, Ruja, temelji planinarskog doma, ostaci stanova	RC 02	P	2	R
3	Struge - Zelengrad	Ostaci stanova	RC 03	N	2	R
4	Zavižan	Planinarski dom, botanički vrt, Icinac, Debela Kosa, Grgaševo Selište, Vukušić Kantunište, ostaci stanova	RC 04	N	2	ZPP
5	Alan	Ostaci stanova, obnovljene vikendice, žičara	RC 05	E	2	ZPP
6	Štirovača	Lugarnica, izletište, parkiralište	RC 06	E	2	ZPP
7	Zabudim	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 07	N	3	ZPP
8	Dundović Pod	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 08	E	3	ZPP
9	Vujinac	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 09	N	3	ZPP
10	Ripište	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 10	N	3	ZPP

11	Vukušić Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 11	N	3	ZPP
12	Miškulinska Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 12	N	3	ZPP
13	Jukić Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 13	N	3	ZPP
14	Legačka Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 14	N	3	ZPP
15	Borove Vodice	Ostaci stanova, šterni i suhozida,	RC 15	N	2	ZPP
16	Modrić Dolac	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 16	E	3	ZPP
17	Paljež	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 17	E	3	ZPP
18	Žive Vodice	Ostaci stanova, lokve, suhozidi	RC 18	E	3	ZPP
19	Ječmište - Podgora	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 19	N	3	ZPP
20	Zlatkina Njiva	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 20	N	3	ZPP
21	Markov Kuk	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 21	N	3	ZPP

2. ARHEOLOŠKI LOKALITETI I ZONE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Grčko ili rimsko groblje	Lubenovac	AL 01	E	3	ZPP
2	Tursko groblje	Plan (Pandorina ili Kladaska)	AL 02	E	2	ZPP
3	Turska vrata		AL 03	E	3	ZPP
4	Crikvena		AL 04	E	3	ZPP
5	Stražbenica		AL 05	E	3	ZPP
6	Grčki zid	Dundović podkuk - Ježev Brig - Veliki Alan	AL 06	E	2	R
7	Povijesna cesta	Lubenovačka Ruja - Careva kuća	AL 07	E	3	ZPP

Pojedinačna kulturna dobra i njihovi sklopovi

1. GRAĐEVINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Kapela sv. Ante	Zavižan	SG 01	N	3	ZPP
2	Rossijeva koliba	Premužićeva staza	CG 01	N	3	ZPP
3	Planinarski dom	Zavižan	CG 02	N	3	ZPP
4	Planinarski dom	Alan	CG 03	N	3	ZPP

2. SPOMENICI TEHNIČKE KULTURE - CESTE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Premužićeva staza	Zavižan - Baške Oštarije	CG 04	R	1	R
2	Povijesna cesta	Štirovača - Jablanac	CG 05	E	2	P
3	Cesta Marije Terezije (cesta jarbola)	Stinica - Dundović Pod - Rujica - Ježev Brig - Mirovo - Dundović Padež - Kosinj (Pazarište)	CG 06	E	2	P

3. SPOMENICI TEHNIČKE KULTURE - VODOOPSKRBNE ZGRADE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Velika šterna	Mirovo	VO 01	N	3	ZPP
2	Lubenovačka ruja	Lubenovac	VO 02	N	2	ZPP
3	Bunari	Žive Vodice	VO 03	N	2	ZPP
4	Lokva	Borove Vodice	VO 04	N	2	ZPP

4. MEMORIJALNE GRAĐEVINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Spomenik partizanskom odred	Alan	MO 01	N	Ø	ZPP
2	Spomeničko mjesto	Alan	MO 02	N	Ø	ZPP
3	Spomen groblje	Meralovac	MO 03	N	3	ZPP

3. UVJETI KORIŠTENJA I MJERE ZAŠTITE PROSTORA I OKOLIŠA

3.1. UVJETI KORIŠTENJA PROSTORA I MJERE ZAŠTITE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

Članak 14.

Uvjeti korištenja i zaštite zona prema stručnoj podlozi zaštite prirode su kako slijedi :

(1) **U zoni stroge zaštite (1)** nisu dopuštene nikakve intervencije u prostoru i nije dopuštena nikakva izgradnja. Dopuštena su znanstvena istraživanja te inventarizacija i monitoring biološke i krajobrazne raznolikosti pod nadzorom Javne ustanove Parka, u skladu s odredbama Zakona o zaštiti prirode. Samo izuzetno dopuštene su intervencije u ekosustave u svrhu lokalizacije požara ili uklanjanja invazivnih vrsta.

(2) **U podzoni 1a** isključuje se posjećivanje izuzevši u svrhu nadzora znanstvenog istraživanja i monitoringa.

(3) **U podzoni 1b** moguće je individualno i grupno posjećivanje isključivo na markiranim stazama te istraživanja, monitoring, nadzor. Moguće su minimalne intervencije u prostoru u svrhu poboljšanja sustava posjećivanja.

(4) **U zoni aktivne zaštite (2)** moguće je ekstenzivno sezonsko (tradicionalno) stočarstvo. Potrebno je aktivno održavanje travnjaka ispašom ili košnjom, uklanjanje stabala koja zarastaju travnjake te održavanje lokvi i šterni. Moguća je obnova/gradnja zgrada manjih gabarita namijenjenih isključivo oživljavanju ekstenzivnog (tradicionalnog) stočarstva uz uvjet prilagodbe vanjskog izgleda u cilju uklapanja u krajobraz.

Moguće je sukladno konzervatorskim smjernicama, omogućiti rekonstrukciju pastirskih stanova i drugih tradicionalnih građevina, suhozida, lokvi, šterni s postojećim temeljima i zidovima u originalnim gabaritima na područjima i uz uvjete određene ovim Planom.

(5) **U zoni korištenja (3)** moguće je rekonstruirati postojeće i graditi ograničeno nove zgrade u funkciji posjećivanja, istraživanja i upravljanja Parkom prema odredbama za pojedine posjetiteljske i druge lokalitete/zgrade određene ovim Planom. Komunalnu infrastrukturu mora se položiti ukopano po trasama postojećih cesta.

(6) Rekonstrukcija postojećih planinarskih staza moguća je u svim zonama, osim zone 1a, sukladno posebnim propisima.

3.2. UVJETI KORIŠTENJA PROSTORA I MJERE ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA

Članak 15.

(1) Mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara (kulturna dobra za koja je utvrđen akt o preventivnoj zaštiti ili registraciji) nad kojima je uspostavljena zaštita prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara utvrđuje nadležno tijelo Ministarstvo kulture.

(2) Točan popis mjera zaštite utvrđuje se posebnim uvjetima u postupku izdavanja lokacijske dozvole, a odobrava prethodnim odobrenjem u postupku izdavanja građevinske dozvole.

(3) Prethodno odobrenje potrebno je ishoditi za sve radove koji se provode na kulturnim dobrima uključujući i radove za koje se ne izdaje građevinska dozvola prema važećem propisu, te za radove za koje se ne izdaje lokacijska dozvola iz Pravilnika o jednostavnim građevinama i radovima.

(4) U slučaju izmjene zakona na snazi, mjere zaštite utvrditi će nadležno tijelo (Konzervatorski odjel) na zahtjev stranke adekvatnim aktom (posebni uvjeti zaštite kulturnog dobra), prije izdavanja prethodnog odobrenja (građevinske dozvole).

(5) Za kulturna dobra nad kojima nije uspostavljena zaštita, a koja su ovim Planom predložena za zaštitu (sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara), preventivnu zaštitu, registraciju, potrebno je pokrenuti postupak zaštite. Postupak će po službenoj dužnosti pokrenuti nadležno tijelo Ministarstva kulture (Konzervatorski odjel).

(6) Navedeno u stavku (5) odnosi se na kulturna dobra:

- Mirovo
- Struge - Zelengrad
- Grčki zid
- Povijesna cesta Štirovača - Jablanac
- Cesta Marije Terezije (cesta jarbola, Stinica - Kosinj).

(7) Zaštitu i očuvanje kulturnih dobara od lokalnog značaja provode tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave sukladno mjerama zaštite utvrđenim konzervatorskom podlogom. Lokalna i područna (regionalna) samouprava dužna je o planiranim zahvatima na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara lokalnog značaja obavijestiti nadležno tijelo Ministarstva kulture (nadležni Konzervatorski odjel), te postupati u skladu sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i Pravilnikom o Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske.

(8) Navedeno u stavku (7) odnosi se na slijedeća kulturna dobra:

- Zavižan
- Alan
- Štirovača
- Zabudim
- Dundović Pod
- Vujinac
- Ripište
- Vukušić Duliba
- Miškulinska Duliba
- Jukić Duliba
- Legačka Duliba
- Borove Vodice
- Modrić Dolac
- Paljež
- Žive Vodice
- Ječmište - Podgora
- Zlatkina Njiva
- Markov Kuk.

Članak 16.

(1) Provođenje probnih arheoloških istraživanja moraju se provesti prije vršenja građevinskih i drugih radova, odnosno prije ishođenja prethodnog odobrenja sukladno prethodnim člancima ovih odredbi, a za sva arheološka područja i lokalitete utvrđene ovim Planom, kako bi se odredile granice zaštite i njihovo detaljno kartiranje i dokumentiranje.

Sukladno rezultatima istraživanja utvrdit će se daljnji postupak o zaštiti predmetnog lokaliteta.

(2) Prioritetna istraživanja potrebno je provoditi na područjima koja se namjenjuju za izvođenje građevinskih ili drugih radova. Ako se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla te u vodi, naiđe na arheološko nalazište ili nalaze, osoba koja izvodi radove dužna je prekinuti radove i o nalazu bez odgađanja obavijestiti nadležno tijelo Ministarstva kulture. Sve navedeno odnosi se na kulturna dobra:

- Grčko ili rimsko groblje, Lubenovac
- Tursko groblje, Plan
- Turska vrata
- Crikvena
- Stražbenica
- Cesta Marije Terezije (cesta jarbola, Stinica - Kosinj) - spomenik tehničke kulture
- Povijesna cesta, Lubenovačka Ruja - Careva kuća.

Članak 17.

Mjere zaštite povijesnih ruralnih cjelina utvrđene su za Mirovo, Lubenovac, Struge - Zelengrad.

Zone zaštite

Članak 18.

(1) Ovim Planom uspostavljena je Zona B i Zona C zaštite povijesne ruralne cjeline sa sljedećim uvjetima gradnje i mjerama zaštite:

ZONA B

(2) Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, odnosno zonama, uvjetuje se zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih za ukupnost ove kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja.

(3) Na području ove zone uvjetuju se intervencije u smislu prilagođavanja funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura.

(4) Prilikom eventualnih zahvata u ovoj zoni uvjetuju se metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekompozicije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz suvremenih potreba.

(5) Odgovarajuću pažnju, sukladno posebnim propisima, potrebno je posvetiti očuvanju postojećih ogradnih zidova - „suhozida“. Svi zahvati u predmetnom prostoru moraju biti ujednačeni i ne smiju narušavati etnološki ambijent.

(6) S obzirom na odumiranje tradicionalnog stočarstva i izvornog načina korištenja prostora moguće je predvidjeti novu namjenu za korištenje prostora u okvirima muzeološke prezentacije ili planinarskog skloništa.

(7) Postojeću izgradnju potrebno je primjereno održavati u okvirima postojećih gabarita, tako da se ne gube njezina izvorna obilježja. Zahvate konzervacije i sanacije potrebno je provoditi primjenom izvornih materijala, završnih obrada i tehnika gradnje. Sve zahvate potrebno je provoditi uz prethodna konzervatorska istraživanja, prema izvornim oblicima i gabaritima.

(8) Zabranjuje se izgradnja novih zgrada i građevina izuzev objekata infrastrukture.

ZONA C

(9) Ova zona sadrži prostorne i građevne strukture koje čine integralni prostorni okvir i zaokružuju središnje ruralno područje kao kvalitetnu, urbanistički definiranu i prepoznatljivu povijesnu ruralnu cjelinu.

(10) Unutar prostornih međa ove zone uvjetuje se ambijentalna zaštita koja se primjenjuje u dijelovima kulturno-povijesne cjeline s proriđenim povijesnim strukturama ili bez značajnijih primjeraka povijesne izgradnje, a osigurava kvalitetnu i funkcionalnu prezentaciju kulturno-povijesnih vrijednosti u zoni B.

(11) Na području ove zone prihvatljive su sve potrebne intervencije uz pridržavanje osnovnih načela zaštite kulturno-povijesne cjeline. Pri radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih.

(12) Postojeća izgradnja zone je heterogena, te tipološki varira od zatečene povijesne izgradnje, individualne stambene izgradnje s okućnicama do planinske infrastrukture. Više je zastupljena povijesna od suvremene izgradnje.

(13) Povijesnu izgradnju potrebno je kvalitetno održavati i sanirati prema konzervatorskim propozicijama, uz sva potrebna istraživanja.

(14) Suvremena izgradnja treba zadržati gabarite i oblikovanje koje neće narušavati cjelovitost i prostorna obilježja zone odnosno neposredne okoline. Posebno treba kontrolirati uporabu suvremenih materijala i tehnika prilikom uređenja pročelja, vanjske stolarije ili pokrova.

Članak 19.

Cjeline valorizirane kao kulturna dobra od lokalnog značaja predložene su za zaštitu kroz planske mjere (ZPP).

Zona B predložena je za slijedeće cjeline: Zavižan, Alan, Štirovača, Borove Vodice.

Zona C predložena je za cjeline: Zabudim, Dundović Pod, Vujinac, Ripište, Vukušić Duliba, Miškulinska Duliba, Jukić Duliba, Legačka Duliba, Modrić Dolac, Paljež, Žive Vodice, Ječmište - Podgora, Zlatna Njiva, Markov Kuk.

Članak 20.

Opći i tehnički uvjeti kao i dopušteni zahvati i tehničke mjere zaštite na kulturnim dobrima graditeljske baštine i njihovim dijelovima određeni su prema valorizaciji kulturnih dobara, ovisno o kategoriji kojoj pripadaju te se provode za povijesne građevine kako slijedi u daljnjem tekstu a u skladu s tabelarnim pregledom, Pojedinačna kulturna dobra i njihovi sklopovi.

Uvjeti gradnje i mjere zaštite - nacionalni značaj

Članak 21.

(1) Uvjeti gradnje i mjere zaštite na nacionalnoj razini su slijedeći:

- provođenje konzervacije, primjerenog održavanja i konsolidacije struktura koje nisu oštećene ili nisu izgubile svoja izvorna obilježja
- sanacija prema izvornim oblicima u izvornim materijalima i tehnikama, oštećenih dijelova ili dijelova koja su neznatno izgubila svoja izvorna obilježja
- u manjoj mjeri moguća je rekonstrukcija uništenih dijelova ili obilježja, prema rezultatima istraživanja, arhivskoj građi i dokumentaciji, isključivo u izvornim materijalima i tehnikama
- prije izvođenja planiranih zahvata potrebno je provesti sustavna istraživanja (arheološka, konzervatorska, restauratorska, stanja stabilizacija i dr.), kao i detaljno dokumentiranje građevine
- projektna dokumentacija između ostalog treba sadržavati i elaborat prezentacije, korištenja i održavanja građevine
- neposredna okolina građevine predstavlja širi prostor koji pripada građevini za obavljanje njene povijesne funkcije uključujući prateće građevine i sadržaje, odnosno prostor koji će štititi njen cjelovit integritet.

(2) Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti kulturnih vrijednosti Premužićeve staze.

Uvjeti gradnje i mjere zaštite - regionalni značaj

Članak 22.

(1) Preporuča se provođenje mjera zaštite kao i za kulturna dobra nacionalnog značaja:

- povijesne strukture koje se nalaze u dobrom stanju potrebno je primjereno održavati
- sanaciju oštećenih povijesnih struktura moguće je provoditi isključivo prema izvorniku u povijesnim materijalima i tehnikama
- rekonstrukciju uništenih povijesnih struktura moguće je provoditi prema povijesnim oblicima, povijesnim materijalima i tehnikama, te u suvremenim materijalima i tehnikama koje nisu u sukobu s izvornim strukturama
- prije izvođenja planiranog zahvata potrebno je provesti istraživanja dostatna za provođenje istog
- projektna dokumentacija između ostalog, treba sadržavati i snimku postojećeg stanja cijele građevine
- prostor unutar zaštićenih međa kulturnog dobra, predstavlja prostor dostatan za zaštitu njegovog integriteta.

(2) Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti građevina:

- Povijesna cesta, Štirovača - Jablanac
- Grčki zid
- Cesta Marije Terezije (cesta jarbola), Stinica - Kosinj
- Lubenovačka ruja, Lubenovac
- Bunari, Žive Vodice
- Lokva, Borove Vodice.

Uvjeti gradnje i mjere zaštite - lokalni značaj

Članak 23.

- (1) Preporuča se provođenje mjera zaštite kao i za kulturna dobra regionalnog značaja:
- povijesne strukture koje se nalaze u dobrom stanju potrebno je primjereno održavati
 - sanaciju oštećenih povijesnih struktura moguće je provoditi prema povijesnim oblicima, prikladnim materijalima i tehnikama koje nisu u sukobu s izvornikom
 - rekonstrukciju uništenih dijelova i sklopova moguće je provoditi prema suvremenim oblicima koji čine skladnu cjelinu s povijesnim oblicima, u suvremenim materijalima i tehnikama koje nisu u sukobu s povijesnim strukturama
 - prije izvođenja planiranog zahvata potrebno je provesti istraživanja dostatna za provođenje istog
 - projektna dokumentacija između ostalog, treba sadržavati i snimku postojećeg stanja građevine
 - prostor unutar zaštićenih međa kulturnog dobra, predstavlja neposrednu okolinu koja ne prelazi granice parcele na kojoj se građevina nalazi.
- (2) Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti slijedećih građevina:
- kapela sv. Ante, Zavižan
 - Rossijeva koliba, Premužićeva staza
 - planinarski dom, Zavižan
 - planinarski dom, Alan
 - velika šterna, Mirovo.

Članak 24.

- (1) Memorijalna područja i spomenička mjesta potrebno je adekvatno održavati te primjereno obilježiti uključujući sve prirodne i graditeljske elemente koji ih sačinjavaju.
- (2) Navedene mjere potrebno je provoditi za sljedeća memorijalna područja i spomenička mjesta:
- spomenik partizanskom odredu, Alan
 - spomeničko mjesto, Alan
 - spomen groblje, Meralovac.

3.3. OPĆI UVJETI UREĐENJA I KORIŠTENJA PROSTORA

Članak 25.

- (1) U Parku je zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara.
- (2) U Parku je moguće bavljenje tradicionalnom poljoprivredom.
- (3) Korištenje izvora za uključivanje u sustav vodoopskrbe nije dozvoljeno. Iznimno se kaptaža Štirovača može koristiti za opskrbu zgrada u sustavu posjećivanja te zgrade Uprave šuma Senj.
- (4) Turizam je zastupljen kroz posjećivanje i razgledavanje s kraćim zadržavanjem te kroz planinarenje i rekreaciju u prirodi.
- (5) Posjećivanje se mora provoditi na kontrolirani način, pretežito organizirano u sustavu ulaznih i informacijskih punktova i preko mreže usluga dijelom u Parku dijelom izvan Parka, kretanjem posjetitelja isključivo po označenim stazama i na određenim mjestima.
- (6) Planira se kontinuirano podizanje razine usluga, informiranja, istraživanja i edukacije.

Članak 26.

- (1) Unutar obuhvata Plana ne mogu se određivati građevinska područja naselja niti izdvojeni dijelovi građevinskih područja naselja.
- (2) Poljoprivredne, travnjačke površine i šumske površine nije dozvoljeno prenamijeniti. Postojeće se parcele ne mogu smanjivati, a moguće je povezivanje/spajanje travnjačkih parcela u veće posjede, odnosno čestice.
- (3) Nije dozvoljeno parceliranje na manje čestice niti spajanje više čestica radi formiranja novih građevinskih čestica u svrhu izgradnje novih građevina i obnove postojećih. Iznimno,

moguće je formirati građevinske čestice prikladne veličine spajanjem ili dijeljenjem parcela za zgrade infrastrukture i zgrade u funkciji upravljanja Parkom te za hidrometeorološke zgrade.

(4) Nije dozvoljeno uređenje poljoprivrednih površina mijenjanjem konfiguracije, podzidavanjem i drugim zahvatima u teren kao i uređivanje novih terasa. Postojeće terase i podzidi površina za obradu zemljišta se zadržavaju i obnavljaju sukladno važećim propisima, ali se zemljište ne može prenamijeniti u voćnjake.

Članak 27.

(1) Dozvoljena je obnova i rekonstrukcija zgrada ulaznih punktova, planinarskih i šumarskih zgrada uz uvjete određene u poglavlju 3.4. ovog Plana. Iznimno moguća je izgradnja novih zgrada samo u funkciji upravljanja Parkom uz uvjete određene za svaki lokalitet ili građevinu pojedinačno, a prema posebnim uvjetima zaštite prirode i graditeljske baštine.

(2) Moguće je povećanje tlocrtne površine iz prethodnog stavka do 10% postojeće tlocrtne površine, ako za konkretni lokalitet iz članka 31. nije drukčije određeno i to za nužne nedostajuće potrebne funkcije.

(3) Visine rekonstruiranih zgrada moraju ostati kao postojeće, bez nadogradnje s mogućim korištenjem potkrovlja.

(4) Nije moguća obnova građevina s prenamjenom za stanovanje, izgradnja novih stambenih i vikend zgrada, te gradnja novih zgrada za smještaj posjetitelja izvan postojećih zgrada koje sadrže tu namjenu.

(5) Za gradnju i rekonstrukciju građevina nije dozvoljeno uzimati materijal iz područja Parka. Iznimno, to je moguće u slučaju obnove tradicijskih elemenata gradnje (suhozidi, postojeći stočarski stanovi u izvornom obliku).

Članak 28.

(1) Moguće su intervencije rekonstrukcije, održavanja, obnove i uređenja prometnica u skladu s ovim Planom i posebnim uvjetima zaštite prirode i graditeljske baštine.

(2) Nije dozvoljeno parkiranje osobnih automobila posjetitelja osim na uređenim površinama uz ulazne punktove i na lokacijama posjećivanja određenim ovim odredbama za svako pojedinačno područje-lokalitet.

(3) Izvan površina koje pripadaju područjima i građevinama određenim ovim Planom mogu se postavljati informacijske ploče i oznake te uređivati odmorista (nadstrešnice, stolovi, klupe) u skladu s Planom upravljanja.

Članak 29.

(1) Smještajni kapaciteti posjetitelja mogući su samo u planinarskim zgradama.

(2) Postojeće zgrade šumarije može ista koristiti za svoje potrebe ili ih uključiti u funkciju posjećivanja prema odredbama za područja i lokalitete posjećivanja. Iznimno, šumarske zgrade mogu se osim osnovne namjene u dijelu prenamijeniti u sadržaje koji su u funkciji posjećivanja, smještaja i skloništa.

(3) Manji kapaciteti mogu se urediti za smještaj službenika Parka i za druge potrebe upravljanja Parkom na svim lokalitetima odnosno u zgradama koje to omogućavaju.

(4) Iznimno je moguće koristiti postojeće/rekonstruirane zgrade/stočarske stanove uz njihovu osnovnu namjenu i za određeni tip turističke ponude (eko-etno turizam/robinzonski turizam). Obnova podrazumijeva i obnovu suhozida kao i šterni/cisterni.

Članak 30.

(1) Postojeće zgrade u vlasništvu građana u kojima se povremeno boravi mogu se zadržati sukladno važećim propisima, odnosno ako su građeni prije travnja 1968. godine ili imaju odgovarajuću pravomoćnu dozvolu.

(2) Ne mogu se graditi nove zgrade, već samo urediti odnosno rekonstruirati i obnoviti postojeće zgrade nekadašnjih stočarskih stanova i to isključivo na području Alana kako je određeno u kartografskom prikazu br. 4. Detaljni uvjeti uređenja prostora lokaliteta Alan (u mjerilu 1:2 000), a u skladu s uvjetima gradnje i oblikovanja te posebnim uvjetima zaštite graditeljske baštine i zaštite prirode određenim ovim Planom.

Osim na području Alana moguće je obnoviti dio stočarskih stanova (uz postojeći istočni put) na Lubenovcu u funkciji očuvanja pašnjaka u skladu s prostorno programskim rješenjem temeljenim na izrađenoj dokumentaciji.

Zadržavaju se na prostoru Parka i ostali stočarski stanovi ili grupe stanova jasno definiranih gabarita (zidovi, zabat, eventualno krov).

(3) Ne mogu se proširivati tlocrtni gabariti niti podizati etaže. Iznimno se uz rekonstrukciju mogu dograditi sanitarni prostori, ako ga zgrada nema, kao i cisterna koju je moguće graditi iza zgrade u odnosu na prometnicu odnosno put.

(4) Teren oko zgrade mora ostati prirodan.

(5) Zgrade iz ovog članka ne mogu se priključivati na mreže infrastrukture (elektrika i dr.), a u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i gradnji obvezno je osigurati pristup zgradi s prometne površine do građevne čestice.

3.4. DETALJNI UVJETI UREĐENJA PROSTORA I GRADNJE

Područja i lokaliteti posjećivanja

Članak 31.

U skladu s namjenom i korištenjem pojedinih područja i lokaliteta posjećivanja ovim se Planom određuju detaljniji uvjeti uređenja prostora i gradnje i to za slijedeće zone i lokalitete posjećivanja kako slijedi:

1. **ZAVIŽAN** predstavlja područje intenzivnog posjećivanja s više funkcija i sadržaja te prostornih cjelina, čiji je središnji dio planinarski dom s meteorološkom postajom te planiranim opservatorijem na koji se nadovezuje botanički vrt s okolnim vrhovima - vidikovcima te ulaz na Premužićevu stazu.

Ovim se Planom utvrđuje zadržavanje postojećih zgrada i površina uz mogućnost intervencija:

- dozvoljena je rekonstrukcija planinarskog doma radi poboljšanja standarda (kuhinja, sanitarije, spremišta, kotlovnica), tako da se pri tome ne naruši postojeća vizura prema jugu, uz izradu odgovarajuće projektne dokumentacije. Iznimno je moguća gradnja nove zgrade u skladu s uvjetima kako slijedi
- dozvoljena je dogradnja doma u pozadini (povećanje kapaciteta na oko 50 ležaja, nedostajući pogonski sadržaji, stan domara i sl.)
- predviđeni gabariti: maksimalno povećanje 50% tlocrtne površine postojeće zgrade, maksimalna visina $V_{max} = P+1+P_k$
- zadržava se zatečena zgrada uz prilaz domu u funkciji Državnog hidrometeorološkog zavoda (radnog prostora za meteorološku postaju i smještaj za meteorološke motritelje i sl.) uz obvezu dovršetka zgrade u postojećim gabaritima te poštivanja lokalnih uvjeta oblikovanja do realizacije Glavne meteorološke postaje Zavižan nakon čega se stavlja u funkciju planinarskog doma
- zadržava se postojeća kapela
- predviđena je gradnja planinskog opservatorija na lokaciji budućeg parkirališta maksimalnog gabarita: tlocrt i BRP = 200 m², prizemlje visine mjereno od najniže kote do vijenca $V = 5$ m osim dijelova/uređaja za koje je iz funkcionalno-tehničkih razloga potrebna veća visina, kosi krov nagiba najmanje 35%
- postojeću meteorološku postaju moguće je proširiti i postaviti nove mjerne instrumente koji svojim radom ne ugrožavaju sigurnost posjetitelja
- postojeća terasa se zadržava uz moguće preoblikovanje i rekonstrukciju u sklopu proširenja zgrade doma i uređenja meteorološke postaje
- manje zgrade, sanitarni čvorovi, botanička stanica, nadstrešnice, gospodarske zgrade za stoku, mogu biti rekonstruirani i građeni samo od strane i za potrebe Javne ustanove te hidrometeorološke službe (objekt na Vučjaku), a prema Planu upravljanja
- za oblikovanje zgrade doma i ostalih zgrada materijali su drvo, kamen, pokrov lim prekriven materijalima primjerenim tom prostoru, a oblik zgrada mora biti prilagođen lokalnim uvjetima i krajoliku poštujući izvorna tradicijska obilježja

- parkiralište lokaliteta Zavižan osigurano je uz pristupnu javnu cestu na lokaciji Devčić katunište (kapaciteta 3-4 autobusa, 50 osobnih automobila)
- režim parkiranja i prometovanja automobila na samoj lokaciji doma odredit će Javna ustanova Parka obzirom na intenzitet posjećivanja
- elektromreža će se zadržati i rekonstruirati za potrebe funkcioniranja zgrada (dom, opservatorij, meteorološka postaja), a postojeću transformatorsku stanicu (TS) izmjestiti na lokaciju novog parkirališta od koje izvesti spoj niskonaponskom mrežom do doma i opservatorija odnosno meteorološke postaje uz mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije (solarna i druga)
- nije dozvoljeno vođenje nadzemnih elektro vodova kao ni postavljanje javne rasvjete
- grijanje zgrada je loženjem drva i drugim obnovljivim izvorima energije prihvatljivim za Park
- dozvoljava se proširenje vodospreme („šterne“) kod doma do 60 m³ na način da se ne naruši vizura okolnog prostora
- dozvoljava se gradnja nove vodospreme („šterne“) kod opservatorija kapaciteta 60 m³ ukopavanjem u teren kao i vodospreme zatečene ispod zgrade doma kapaciteta 30 m³
- otpadne vode iz priključaka na tekuću vodu će se odvoditi u sabirnu vodonepropustnu septičku jamu/zatvoreni prelivni sustav (biorol) s obvezom odvoza neprerađenog otpada u postrojenja registrirana za preradu i pročišćavanje otpadnih voda izvan Parka, a za otpadne vode bez priključaka na tekuću vodu obvezna je prerada otpadnog materijala u zatvorenim kompostnim komorama
- oblikovanje okolnog prostora moguće je uz minimalne intervencije: vanjska odmorišta, klupe i stolovi, staze, a treba što više zadržati prirodni okoliš bez terasa i izravnavanja terena.

2. ALAN predstavlja područje intenzivnog posjećivanja u vršnoj zoni Parka, sa središnjom zgradom - planinarskom kućom i pripadajućim vanjskim prostorom te postojećim zgradama. Sastavni dio ovog područja čini okolni kontaktni prostor: prostor ispod ceste (travnata dolina) na kojem se nalaze ostaci bivše transportne žičare i pratećih građevina te prostor zatečenih zgrada/„vikend-zgrade“ kako je to prikazano na kartografskom prikazu br. 4. Detaljni uvjeti uređenja prostora lokaliteta Alan (u mjerilu 1:2 000) kao i prostor planiran za „eko etno“ zonu koju će obnoviti Javna ustanova. Dio lokaliteta Alan (stočarski stanovi i pripadajući prostor) obnoviti će Javna ustanova u sklopu zajma Svjetske banke u skladu s projektom Javne ustanove „*Uspostava osnovne infrastrukture za upravljanje Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit*“, 2011. godina.

Planirana je obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada u funkciji posjećivanja kako slijedi:

- rekonstrukcija i dogradnja planinarske kuće/doma (do 30% tlocrtne površine postojeće zgrade) uz poboljšanje standarda (sanitarije, spremišta, kotlovnica, sobe) te zadržavanje postojećeg smještajnog kapaciteta doma od 40 ležajeva, visine P+1+Pk
- moguće je realizirati i zamjensku zgradu doma u cjelini
- predviđa se obnova i uređenje ostataka zgrada okolnog prostora za potrebe istraživačke baze, izložbenog prostora, obnavljanje stočarstva, organiziranje prezentacija, prostora za okupljanje izletnika, iznimno i smještaja posjetitelja, a u skladu s projektom „*Uspostava osnovne infrastrukture za upravljanje Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit*“
- manje zgrade, (sanitarni čvorovi, nadstrešnice, gospodarske zgrade za stoku) mogu biti rekonstruirane i građene samo od strane i za potreba Javne ustanove Parka, a prema Planu upravljanja
- oblikovanje zgrada mora biti u skladu s tradicijskim elementima, dozvoljeni materijali su drvo, šindra, kamen, lim
- za buduće zgrade u funkciji Parka, i glavnog ulaza u Park, koje će nastati rekonstrukcijom postojećih i/ili gradnjom novih građevina na mjestu postojećih zgrada žičare u dolini potrebna je izrada idejnog rješenja temeljenog na koncepciji Javne ustanove Parka
- trasa bivše transportne žičare planira se kao koridor za istraživanje, odnosno izradu prostorno programskog rješenja kojim će se dokazati opravdanost i način njenog

- uklanjanja ili zadržavanja pojedinih elemenata (stupa) kao ostatka industrijske arhitekture
- predviđa se uređenje pristupne ceste s parkiralištem i okretištem osiguranog koridora od 50 m, u dolini ispod planinarske kuće, na prirodnom platou iznad betonskih zgrada bivše transportne žičare
- za proizvodnju električne energije dozvoljava se korištenje manjih generatora koje je poželjno kombinirati s obnovljivim izvorima energije (sunce, vjetar), a zabranjeno je postavljanje nadzemnih električnih vodova i javne rasvjete
- grijanje zgrada je loženjem drva i drugim obnovljivim izvorima energije prihvatljivim Parku
- poboljšanje opskrbe vodom moguće je obnovom i proširenjem postojeće cisterne za vodu u dolini kao i drugih postojećih cisterni
- odvodnja otpadnih voda predviđena je izgradnjom sabirnih vodonepropusnih jama s odvozom na prečistač otpadnih voda u Senju izvan granica Parka ili izvedbom malih bioloških ili sličnih uređaja prihvatljivih za prostor Parka
- oblikovanje okolnog otvorenog prostora moguće je s minimalnim intervencijama: uređenje vanjskih odmorišta, klupe i stolovi, staze, pri čemu treba što više zadržati prirodni okoliš bez terasa, i izbjegavati izravnavanja terena.

3. ŠTIROVAČA je područje intenzivnog posjećivanja - izletišta, gdje se odvija rekreacija i različite manifestacije te servisiranje potreba nadležne šumarije. Prostor obuhvaća travnjačku dolinu s postojećim zgradama od kojih je centralni sadašnja kuhinja-restoran i smještajna zgrada za radnike šumarije.

Planirana je prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada kako slijedi:

- zadržava se tradicionalni način dnevnog posjećivanja ovog područja kao uređenog izletničkog prostora, okupljališta s uređenim ložištima, odmorištem, rekreacijom i sl.
- smještajna zgrada šumarije se zadržava u istoj namjeni i kapacitetima uz mogućnost pružanja usluga posjetiteljima Parka odnosno mogućnost prenamjene u funkciji posjećivanja Parka
- sadašnji restoran i kuhinja zadržavaju se uz mogućnost rekonstrukcije i izvedbe odvojenog sanitarnog čvora za posjetitelje
- ostale zgrade (drvene barake) mogu se zamijeniti novim ili rekonstruirati za funkcije Javne ustanove Parka i to prema programu upravljanja (nadzornička postaja, suvenirnica, naplata ulaznica) i/ili za potrebe nadležne šumarije
- zgrade skladišta goriva šumarije će se izmjestiti
- ugostiteljske usluge su moguće na razini ambulantne usluge
- režim prometa i parkiranja vozila potrebno je organizirati tako da se negativni utjecaji na potok svedu na minimum uz nužno smještanje parkirališta izvan slivnog područja potoka odnosno izvan granica Parka. Parkiralište uz cestu na rubu šume će se urediti i zabraniti će se ulaz osobnih automobila
- kolni promet na prostoru livade nije dozvoljen osim službenih vozila Javne ustanove Parka i šumarije pod posebnim režimom
- energetske potrebe zadovoljavat će se iz autonomnog izvora-generatora uz mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije (solarna i druga), a grijanje je moguće isključivo drvima i energentima prihvatljivim za prostor Parka
- nije dopušteno vođenje nadzemnih vodova niti postavljanje javne rasvjete
- za vodoopskrbu koristi se postojeća kaptaza izvora uz obvezu osiguranja biološkog minimuma kojim se održavaju vlažni ekosustavi
- moguća je izgradnja nove ili proširenje postojeće vodospreme radi stvaranja zaliha za sušni period godine
- odvodnja otpadnih voda predviđena je izgradnjom sabirnih vodonepropusnih jama s odvozom na prečistač otpadnih voda u Senju izvan granica Parka ili izvedbom malih bioloških ili sličnih uređaja prihvatljivih za prostor Parka
- oblikovanje okolnog prostora moguće je uz minimalne intervencije bez zahvata u teren, a pri oblikovanju zgrada koristiti materijal kamen, drvo te lim i šimlu/šindru uvažavajući tradicijska obilježja
- provedba planiranih zahvata izvesti će se temeljem stručne podloge.

4. LUBENOVAC je područje u jugoistočnom dijelu Parka, a čini ga široki travnjak, okružen krškim i šumovitim obroncima. Lubenovac je bila sezonska stočarska baza sa oko 50 stočarskih stanova (danas su sačuvani ostaci stanova). Dio lokaliteta na Lubenovcu (stočarski stanovi i pripadajući prostor) obnoviti će Javna ustanova u sklopu zajma Svjetske banke, a u skladu s projektom pod nazivom „*Uspostava osnovne infrastrukture za upravljanje Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit*“, 2011. godina.

Planom se određuje zadržavanje zatečene strukture suhozidnih elemenata na travnjaku te omogućava prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada kako slijedi:

- moguća je rekonstrukcija odnosno zamjena postojeće (izgorjele) planinarske kuće sa slijedećim uvjetima gradnje: dozvoljeno je maksimalno povećanje 20% postojeće tlocrtna površine u odnosu na zatečenu zgradu, maksimalna visina je P+Pk, bez nadzida
- zgrada iz prethodnog stavka može se koristiti samo u funkciji upravljačkih aktivnosti Parka (nadzornička postaja, smještaj istraživača, suvenirnica, prodaja ulaznica), a preostali prostor urediti u smještaj kategorije planinarska kuća
- postojeća staja može se renovirati za smještaj stoke koja će se napasati na livadi
- u pravilu, ne dozvoljava se obnova razrušenih pastirskih stanova. Iznimno se dozvoljava obnova očuvanih stočarskih stanova, uz istočni put položen rubno dolinom, a u funkciji korištenja Javne ustanove te obnove tradicionalnog načina života, a u skladu s uvjetima zaštite kulturnih dobara
- režim parkiranja i prometovanja automobila na samoj lokaciji doma odredit će Javna ustanova Parka u skladu sa intenzitetom posjećivanja
- kao izvor električne energije za zgradu koristiti generator i solarne ćelije i druge izvore energije, a za toplinsku energiju koristiti drva i druge energente prihvatljive za Park
- opskrba zgrada vodom osigurati će se iz postojeće cisterne, uz mogućnost gradnje još jedne cisterne zapremine 30 m³ pokraj staje za napajanje stoke i protupožarnu zaštitu
- otpadne vode iz zgrada trebaju prihvatiti vodonepropusne sabirne jame s odvozom na prečištač otpadnih voda izvan Parka
- postojeći kamenolom/pozajmište se mora sanirati i prenamijeniti u otvoreni rekreacijski prostor, a zabranjuje se gradnja bilo kakvih građevina
- slobodni prostor moguće je urediti kao odmorište sa klupama, nadstrešnicom i vanjskim ložištem. Oblikovanje okolnog prostora mora se odvijati uz minimalne intervencije u smislu organizacije vanjskih odmorišta, nadstrešnica, klupa i stolova uz rub šume, tako da se zadrži prirodni okoliš.

5. BABIĆ SIČA predstavlja glavni ulaz u Park i lokalitet u kojem se uređuje prostor za nadzornu službu i kraći boravak istraživača.

Omogućava se prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada kako slijedi:

- dozvoljava se rekonstrukcija postojeće zgrade (štale) s mogućim povećanjem tlocrta do 10% radi uređenja manjeg ambulantnog ugostiteljskog sadržaja i sanitarnog čvora za posjetitelje
- dozvoljava se rekonstrukcija postojeće zgrade nadzorničke postaje s mogućim povećanjem tlocrta do 10% postojeće površine, radi uređenja manje suvenirnice
- parkiralište je osigurano uz javnu cestu na prilazu postojeće zgrade s max 30 parkirnih mjesta
- kao izvor električne energije za zgradu koristiti generator i solarne ćelije i druge izvore energije, a za toplinsku energiju koristiti drva i druge energente prihvatljive za Park
- opskrba zgrada vodom osigurati će se iz cisterne
- otpadne vode iz zgrada trebaju prihvatiti vodonepropusne sabirne jame s odvozom na prečištač otpadnih voda izvan Parka
- okolni prostor organiziran je za prihvata posjetitelja s nadstrešnicama, klupama, stolovima, informacijskim tablama i sl.
- rekonstrukcija zgrada mora se provesti u skladu s tradicijskom gradnjom koristeći tradicijske materijale (drvo, kamen, lim i šindra za pokrov uz minimalno korištenje betona).

6. VELIKI LOM je potencijalna lokacija istraživačke baze sa smještajem za kratki boravak istraživača i ujedno informacijska točka s planinarskom kućom.

Dozvoljava se prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada kako slijedi:

- rekonstrukcija postojeće zgrade s mogućim povećanjem tlocrta za 20% postojeće površine
- režim parkiranja automobila na samoj lokaciji odredit će Javna ustanova Parka u skladu sa intenzitetom posjećivanja
- koristi se autonomna infrastrukturna energetska pokrivenost korištenjem generatora uz mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije (solarna i druga), a za opskrbu vodom cisterna
- otpadne vode iz zgrada trebaju prihvatiti vodonepropusne sabirne jame s odvozom na prečištač otpadnih voda izvan Parka odnosno kompostnim WC-ima
- okolni prostor treba urediti za organizirani prihvrat posjetitelja s nadstrešnicama, klupama, stolovima, informacijskim tablama
- rekonstrukcija zgrada mora se provesti u skladu s tradicijskom gradnjom koristeći materijale drvo, kamen, šindra za pokrov uz minimalno korištenje betona.

Obnova stočarskih stanova

Članak 32.

(1) Ostaci stočarskih stanova/zgrada u suhozidu zadržavaju se kao primjerci tradicionalne gradnje Mirovo i Lubenovac te nakon dovršene valorizacije od strane nadležnog resora i ruralna cjelina Struge - Zelengrad, a obnova se može obavljati samo u funkciji tradicionalne poljoprivrede i očuvanja graditeljske eko-etno baštine sukladno posebnim uvjetima i to kao primjeri za razgledavanje/korištenje, a u organizaciji Javne ustanove Parka.

(2) Stočarski stanovi zadržavaju se u postojećim gabaritima, u pravilu su prizemni, visine vijenca do 2,3 m bez terasa, građeni od kamena, s pokrovom šindra odgovarajućeg nagiba za takav tip gradnje i to na osnovu dokumentacije resora zaštite kulturne baštine iz koje je vidljivo izvorno stanje.

(3) Ne smiju se graditi natkriveni prostori izvan gabarita zatvorene zgrade niti terase.

(4) Zgrade se ne mogu priključivati na mreže infrastrukture, a moraju imati osiguran pristup s prometne površine do katastarske/građevne čestice.

(5) Teren oko zgrade mora ostati prirodan, a pristupne staze u prirodnom materijalu i ne smiju se asfaltirati niti betonirati.

3.5. MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

Članak 33.

Na području Parka sve aktivnosti i djelatnosti te zahvate u prostoru treba provoditi i ograničiti tako da se spriječi onečišćenje zraka, tla i voda te izvornih vrijednosti prirode, kulturne baštine, očuva bioraznolikost te geomorfološki i hidrogeološki fenomeni krša. Svi zahvati u prostoru moraju biti provedeni tako da opasnost negativnog utjecaja na bioraznolikost bude svedena na minimum.

Članak 34.

(1) Na području Parka zabranjeno je skladištenje i odlaganje otpada.

(2) Otpadom na području Parka postupa se sukladno ovom Planu, te Planu gospodarenja Ličko-senjske županije, Prostornom planu uređenja Grada Senja i Planu upravljanja Parkom.

(3) Do otvaranja Županijskog centra gospodarenja otpadom i pretovarne stanice u Gradu Otočcu, komunalni otpad s ovog područja treba odvoziti na lokaciju određenu u Prostornom planu uređenja Grada Senja ili Grada Otočca.

(4) Otpadni građevinski materijal odvozi se izvan područja Parka na uređenu deponiju u Gradu Senju, a korisni otpad (metal, staklo, papir i plastika) odvoziti će se u reciklažno dvorište Krasno, sukladno Prostornom planu uređenja Grada Senja.

Članak 35.

- (1) Treba zaštititi pašnjake od zarastanja, a obradive površine očuvati tako da se koriste na tradicionalni način.
- (2) Zaštita voda provodi se očuvanjem kvalitete vode za piće, zaštitom izvora te osiguranjem pravilne i sigurne odvodnje otpadnih voda na lokaciji.

Članak 36.

- (1) Mjere zaštite od požara organiziraju se i provode u suradnji s javnim vatrogasnim postrojbama odnosno vatrogasnim društvima te drugim subjektima koji upravljaju okolnim prostorom.
- (2) Radi preventivne zaštite od požara Javna ustanova Parka osigurava stalnu motrilačku/dojavnu službu i stalnu prohodnost određenih internih cesta, putova i staza kroz šume. Na području Parka zabranjeno je loženje vatre osim na mjestima koja su kontrolirana te namijenjena i označena za tu svrhu.

4. PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA*Promet***Članak 37.**

- (1) Cestovni promet prikazan je na kartografskom prikazu br. 1. Korištenje i namjena prostora (u mjerilu 1:25 000).
- Unutar Parka zadržavaju se postojeće javne i šumske ceste koje u Park ulaze do središnjeg dijela ili prolaze njegovim rubom.
- (2) Unutar obuhvata ovog Plana nalaze se prometnice kako slijedi:
- županijska cesta (Ž5182) Jablanac (D8) - Bileni - Veliki Alan - Mrkvište, gdje se prije Štirovače priključuje Ž5126. Planom se određuje da cesta u nastavku neće biti asfaltirana (Jablanac (D8) - Bileni - Štirovača)
 - županijska cesta (Ž5126) Sveti Juraj (D8) - Oltari - Krasno - Štirovača - Velika Plana - Smiljan - Gospić (D25), koja na dva mjesta, između Malog Loma i Štirovače, prolazi granicom Parka. Njeno uređenje treba prilagoditi turističkom programu posjeta kao panoramsku cestu sa brojnim odmorištima i ugibalištima (Sveti Juraj (D8) - Krasno - Velika Plana - Smiljan - Gospić (D25))
 - lokalna cesta (L59133) Oltari (Ž5126) - Zavižan, ulazi u Park kod Babić Siče, a dalje je dio položen uz granicu Parka (Oltari - Zavižan). Ova lokalna cesta zajedno sa cestama Sveti Juraj - Oltari i cestom Krasno - Vukelići (lokalna cesta) u nastavku prema Krasnarskoj dolini do Zavižana, predstavlja drugi glavni prilazni pravac Parka iz pravca Senja i Svetog Juraja, te iz Otočca, čvora na autocesti Zagreb - Split.
- U budućem uređenju dionice koja se nalazi unutar Parka moguće je od Babić Siče do Zavižana kategorizirati kao internu cestu Parka uz uvjet organiziranog prijevoza posjetitelja, a prilazne dionice do recepcije treba zadržati kao javne ceste.
- (3) Osim cesta u prometnu infrastrukturu ubraja se i poznata Premužićeva staza - velebitska pješačka magistrala koja predstavlja okosnicu pješačkog kretanja.
- (4) Ostale planinarske staze određene su prema zatečenim stazama, a prikazane su na kartografskom prikazu br. 1. Korištenje i namjena prostora (u mjerilu 1:25 000).
- (5) Koridor bivše transportne žičare planira se kao koridor za istraživanje za koji će se izraditi prostorno programsko rješenje kojim će se dokazati opravdanost i način njenog uklanjanja ili zadržavanja pojedinih elemenata (stupa i dr.) kao ostatka industrijske arhitekture.

Članak 38.

Planom se omogućava rekonstrukcija, djelomično proširenje i održavanje postojećih cesta, a kako slijedi:

- makadamske ceste na strmim dionicama zbog jake erozije potrebno je stalno obnavljati i održavati te rekonstruirati u slučaju potrebe
- proširenja rubnih cesta uz Park zbog uskog kolnika gdje se osobna vozila i autobusi posjetilaca mimoilaze sa teškim šumarskim vozilima i to u prvoj etapi uređenjem ugibališta orijentacijski svakih cca 500 m i bliže (max 150 m) ako je potrebno zbog preglednosti ceste, a u drugoj etapi kompletno uređenje prema projektu.

Članak 39.

(1) Posjetitelji u Park dolaze vlastitim automobilom, pješice ili autobusom te u organiziranim grupama na uređenim i tablom označenim ulaznim lokalitetima. Kretanje posjetitelja nije dozvoljeno izvan označenih staza.

(2) Ovim Planom su evidentirani cestovni ulazi kako slijedi:

- Babić Siča, Ledena draga, Štirovača, Grabarje, Mrkvište, Begovača i od Vranjkove drage.

(3) Ovim Planom su evidentirani glavni ulazi planinarskim putovima iz pravca:

- Gornje Klade, Velikih Brisnica, Jablanca, Oltara, Jezera i Krasna.

(4) Na području Parka na lokacijama koje su dostupne vozilima predviđena su i parkirališta kapaciteta i smještaja u skladu s uvjetima za pojedini posjetiteljski lokalitet/područje, a na lokacijama kako slijedi:

- Babić Siča, Zavižan, Veliki Lom, Lubenovac, Alan, Štirovača.

Vodnogospodarstvo

Članak 40.

(1) U području obuhvata Plana nalaze se dijelovi slivova i vodnih tokova i to uglavnom gornjih dijelova sliva bez jasno formiranog toka.

(2) Zalihnost voda u granicama obuhvata Parka ocjenjuje se kao skromna i ograničena te se mora očuvati i postupati obazrivo. Jedini značajniji, ali još uvijek mali vodotok je Štirovača sa površinom sliva cca 2,1 km². Ovim se Planom određuje gospodarenje voda u skladu s uvjetima zaštite prirode.

Članak 41.

(1) Vode koje su ranije služile za napajanje stoke (lokve) štitiće se i održavati sukladno stručnoj podlozi izrađenoj po Zavodu za zaštitu prirode te Planu upravljanja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

(2) Lokalitet Štirovača nalazi se u IV zoni sanitarne zaštite izvora vode za piće područja Pazarišta i Bužina (Grad Gospić) („Županijski glasnik Ličko-senjske županije“, br. 9/08.) te je sve zahvate potrebno planirati s navedenom Odlukom.

(3) Male nekaptirane izvore u granicama obuhvata Plana koji povremeno presušuju (npr. Babrovača, Žive Vodice) potrebno je štiti i koristiti u skladu s Planom upravljanja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

(4) Vodoopskrbu lokaliteta intenzivnog posjećivanja riješiti na kvalitetan način i to:

- na lokalitetima osigurati pitku vodu u postojećim cisternama koje su korisnici dužni urediti i održavati te snositi troškove kontrole higijenske ispravnosti.

Odvodnja

Članak 42.

- (1) Zaštita voda (površinskih i podzemnih) odvodnim sustavom i režimom održavanja zgrada i uređaja obavlja se zbog zaštite biološke raznolikosti (mali vodotoci i lokve) te zbog zaštite priobalnog pojasa mora.
- (2) Na lokalitetu Štirovača određuje se odvesti sanitarne otpadne vode izvan uže zone izvora (100 m nizvodno) u sabirnu nepropusnu jamu koju treba locirati uz prometnicu i po nadležnom komunalnom poduzeću prazniti i odvoziti na prečistač izvan Parka.
- (3) Određuje se za pojedine zgrade izvoditi sabirne jame koje treba prazniti i sadržaj specijalnim vozilima odvoziti na pročištač otpadnih voda u Gradu Senju i to:
 - za lokalitete na Zavižanu i Alanu određuje se odvodnja sanitarnih voda pojedinih zgrada do sabirnih jama, te pražnjenje i odvoz na pročištač u Gradu Senju, ili izvedbom malih bioloških ili sličnih uređaja primjerenih Parku
 - za lokalitete planinarskih skloništa i manjih domova određuje se izgradnja kompostnih zahoda (sanitarnih čvorova) - (Rossijeva koliba, Lubenovac i dr.) ili sličnih. Kod organizacije većih skupova na pojedinim lokalitetima i kod izgradnje zgrada moguće je povremeno koristiti kemijske sanitarne uređaje.
- (4) Sa parkirnih i manipulativnih površina veličine do 20 osobnih vozila moguće je oborinske vode raspršeno odvesti u okolni teren.
- (5) Za veće parkirne i manipulativne površine, od spomenutih u prethodnom stavku, potrebno je osigurati odvodnju oborinskih voda sa pročišćavanjem na separatoru, a potom upustiti u upojni bunar.

Elektroenergetska opskrba

Članak 43.

- (1) Od rasklopne stanice (RS) Plješivica koristit će se nadzemni odcjepni 10 kV dalekovod na drvenim stupovima prema Zavižanu i kabela transformatorska stanica Zavižan (KTS 10/04 kV snage 50 kVA) koja služi za napajanje planinarskog doma i meteorološke stanice Zavižan.
- (2) Dalekovod (10 kV) iz transformatorske stanice (TS 35/10 kV) Sveti Juraj nakon rekonstrukcije i prema dugoročnim planovima Hrvatske elektroprivrede (HEP) prelaskom na 20 kV može u potpunosti udovoljiti potrebe napajanja tog dijela Parka.
- (3) Postojeći priključak na elektro mrežu za lokalitet Zavižan se zadržava.
- (4) Unutar Parka svi vodovi vodit će se, odnosno rekonstruirati postojeći, podzemno, u pravilu u koridoru prometnica.
- (5) Energetska opskrba ostalih lokaliteta je autonomna te oni koji nisu priključeni na elektro mrežu koristit će agregate i autonomne solarne panele.
- (6) Obnovljene i postojeće kuće za povremeni boravak (stočarski stanovi) neće se priključivati na elektro mrežu.

Telekomunikacije

Članak 44.

- (1) Područje Parka (lokaliteti) ne predviđa se priključivati na fiksnu telekomunikacijsku mrežu već se koriste GSM i radio veze sa govornicama na posjetiteljskim lokalitetima.
- (2) Postavljanje GSM antenskih stupova nije dozvoljeno, a regulirano je Prostornim planom županije Ličko-senjske.

5. MJERE PROVEDBE PLANA

Članak 45.

U provedbi zahvata i korištenju prostora moraju se prethodno utvrditi posebni uvjeti zaštite prirode i druge mjere određene ovim Planom, a sukladno postupcima koje treba izvršiti:

- istraživanja, praćenje (monitoring), kartiranje, uvođenje režima zaštite (dijelova prirode i evidentiranje/provođenje mjera zaštite kulturne graditeljske baštine)
- izrada programa posjećivanja i usluga s prostorno-funkcionalnim rješenjima pojedinih zona odnosno lokaliteta
- unapređenje servisne, sigurnosne i nadzorne funkcije
- izraditi posebne programe sanacije ugroženih dijelova prostora
- izraditi posebne uvjete i mjere poticaja za obavljanje djelatnosti u okviru poljoprivrede, stočarstva i šumarstva
- uspostaviti suradnju s vlasnicima posjeda, korisnicima prostora, udrugama
- izraditi stručne podloge za lokacijske i druge dozvole
- uskladiti prostorne planove na snazi s ovim Planom (Prostorni plan uređenja Grada Senja)
- prometnu i drugu komunalnu infrastrukturu (elektroenergetske vodove), te sustav posjećivanja treba pri detaljnijem planiranju uskladiti s Prostornim planom Parka prirode Velebit.

6. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 46.

(1) Praćenje provođenja ovog Plana obavljat će se putem dokumenata za praćenje stanja u prostoru, kojima će se utvrditi mjere koje treba planirati i provesti u svakom daljnjem planskom periodu.

(2) U provedbi i realizaciji ovoga Plana sudjelovati će službe nadležne za poslove prostornog uređenja za područje Parka te Javna ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit.

(3) Stručne službe će nadležnim tijelima uprave za zaštitu prirode i poslove prostornog uređenja prezentirati informacije o provođenju planiranih aktivnosti iz Plana sa prijedlozima mjera provođenja.

Članak 47.

(1) Prostorni plan uređenja Grada (PPUG) čija naselja ulaze u prostor Parka potrebno je uskladiti s odredbama ovog Plana u dijelu u kojem nisu usklađeni.

(2) Prostornim planom uređenja grada može se odrediti viši prostorni standard od prostornog standarda određenog ovim Planom.

Članak 48.

Postupci izdavanja lokacijskih dozvola, rješenja o uvjetima građenja, rješenja o izvedenom stanju i rješenja o građenju započeti po odredbama prostornih planova koji važe unutar obuhvata ovoga Plana dovršit će se po odredbama tih prostornih planova.

C. OBVEZNI PRILOZI

I. OBRAZLOŽENJE

C. OBVEZNI PRILOZI

I. OBRAZLOŽENJE

0.	UVOD	4
1.	POLAZIŠTA	5
1.1.	OSNOVNI PODACI O PODRUČJU NACIONALNOG PARKA SJEVERNI VELEBIT	5
1.1.1.	Položaj i značaj područja u širem prostoru	5
1.1.2.	Dosadašnje korištenje prostora Nacionalnog parka Sjeverni Velebit	6
1.1.2.1.	Poljoprivreda i šume	6
1.1.3.	Postojeća namjena prostora	7
1.1.4.	Demografska struktura i naselja	8
1.1.5.	Postojeći dokumenti prostornog uređenja	10
1.1.5.1.	Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske	10
1.1.5.2.	Prostorni plan Ličko-senjske županije	11
1.1.5.3.	Izmjene i dopune Prostornog plana Ličko-senjske županije	11
1.1.5.4.	Prostorni plan uređenja Grada Senja	11
1.1.5.5.	Sektorske studije turizma	12
1.2.	PRIRODNA OSNOVA	12
1.2.1.	Geografski prikaz i značajke krajobraza	12
1.2.2.	Geološke osobitosti	12
1.2.2.1.	Geologija	12
1.2.2.2.	Hidrogeologija	13
1.2.2.3.	Geomorfološke značajke	13
1.2.2.4.	Speleološki objekti	13
1.2.3.	Klima i tlo	14
1.2.3.1.	Klima	14
1.2.3.2.	Pedološka obilježja	14
1.2.4.	Staništa	15
1.2.4.1.	Tipovi staništa i ugroženost	15
1.2.5.	Svojte	16
1.2.5.1.	Biljke	16
1.2.5.2.	Gljive	17
1.2.5.3.	Životinje	17
1.2.6.	Analiza stručne podloge	17
1.3.	KULTURNA BAŠTINA I VRIJEDNOSTI PROSTORA	19
1.3.1.	Etnološki sadržaji i zone, krajolici i dijelovi krajolika	21
1.3.2.	Cjeline kulturnih dobara	22
1.4.	INFRASTRUKTURA	24
1.4.1.	Promet	24
1.4.1.1.	Postojeće ceste	24
1.4.1.2.	Postojeći ulazi u Park	26
1.4.2.	Vodnogospodarstvo	26
1.4.2.1.	Vodoopskrba	26
1.4.2.2.	Zaštita voda	27
1.4.2.3.	Zaštita od voda	28
1.4.3.	Elektroopskrba i telekomunikacije	28
1.4.3.1.	Elektroopskrba	28
1.4.3.2.	Telekomunikacije	28
1.4.4.	Zaštita od požara i zbrinjavanje otpada	28

1.5.	POSJEĆIVANJE	29
1.5.1.	Dosadašnji razvitak	29
1.5.2.	Planinarske staze i domovi	29
1.5.2.1.	Planinarske staze	29
1.5.2.2.	Planinarski domovi	30
1.5.3.	Upravljanje posjetiteljima	31
1.5.4.	Uvjeti i promjene na turističkom tržištu	31
1.5.5.	Posebности područja	32
1.5.6.	Prostorna organizacija sustava posjećivanja	32
1.5.7.	Smještajni kapaciteti	33
2.	NAČELA I CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA	34
3.	PLAN UREĐENJA PROSTORA	38
3.1.	NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA	38
3.2.	SUSTAV POSJEĆIVANJA	40
3.2.1.	Uvjeti i promjene na turističkom tržištu	40
3.2.2.	Posebности područja	40
3.2.3.	Koncepcija prostorne organizacije sustava posjećivanja	41
3.2.4.	Smještajni kapaciteti	42
3.3.	SUSTAV PROMETA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE	43
3.3.1.	Promet	43
3.3.2.	Vodnogospodarstvo	45
3.3.2.1.	Vodoopskrba	45
3.3.2.2.	Zaštita voda	46
3.3.2.3.	Zaštita od voda	46
3.3.3.	Elektroopskrba i telekomunikacije	46
3.3.3.1.	Elektroopskrba	46
3.3.3.2.	Telekomunikacije	47
3.3.3.3.	Zaštita od požara i zbrinjavanje otpada	47
3.4.	ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI PROSTORA	48
3.4.1.	Zone zaštite	48
3.4.2.	Mjere zaštite i uvjeti korištenja i uređenja prostora u zonama zaštite	49
3.4.3.	Posebno zaštićena područja	52
3.4.4.	Ekološka mreža	52
3.4.5.	Smjernice za planiranje i korištenje prostora	53
3.5.	ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA S MJERAMA ZAŠTITE I UVJETIMA UREĐENJA PROSTORA	55
3.5.1.	Cjeline kulturnih dobara	56
3.5.2.	Etnološki sadržaji i zone, krajolici i dijelovi krajolika	56
3.6.	OPĆI UVJETI UREĐENJA I KORIŠTENJA PROSTORA	59
3.7.	DETALJNI UVJETI UREĐENJA PROSTORA I GRADNJE	60
3.8.	SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ	66
3.9.	MJERE PROVEDBE	67

0. UVOD

Sjeverni Velebit proglašen je nacionalnim parkom 1999. godine („Narodne novine“, br. 58/99.) na površini od 109 km² (određena približno prema kartografskim podlogama). Park prirode Velebit unutar kojeg se nalazi Nacionalni park Sjeverni Velebit (dalje u tekstu: Park) proglašen je zaštićenim dijelom prirode 1981. godine („Narodne novine“, br. 24/81.).

Ako se uzmu u obzir izuzetna prirodna obilježja cijelog sjevernog Velebita tada određene granice nacionalnog parka predstavljaju reducirani obuhvat prirodne cjeline. O posebnosti i kvaliteti ovoga prostora govore i činjenice da su pojedini njegovi dijelovi zbog svoje naročite vrijednosti posebno zaštićivani. Područje šume Štirovača zajedno sa još nekoliko drugih područja bilo je još 1928. godine proglašeno nacionalnim parkom, ali je taj pravni akt bio privremenog karaktera. Današnji posebni rezervat šumske vegetacije proglašen još 1965. godine, koji se nalazi na južnom dijelu Štirovače, nije ušao u granice Nacionalnog parka.

Sljedeći akt o zaštiti dijela današnjeg Parka bio je Zakon o proglašenju Hajdučkih i Rožanskih kukova strogim prirodnim rezervatom („Narodne novine“, br. 4/69., 45/69.). Detaljno utvrđene granice temeljile su se na tadašnjoj šumskoj podjeli, te obuhvaćaju područje od 1.220 ha.

Gotovo u isto vrijeme 1969. godine Rješenjem tadašnjeg Republičkog zavoda za zaštitu prirode proglašava se Botanički vrt u Modrić - docu spomenikom vrtne arhitekture, s površinom od 50,3 ha, a 1971. godine općina Senj donosi Odluku o proglašenju područja Zavižan-Balinovac-Velika kosa botaničkim rezervatom (Službene novine, br. 13/71.) koji okružuje botanički vrt i zajedno s njim zauzima površinu od 118 ha. Istom kategorijom zaštićeno je i područje Visibaba na površini od 80 ha gdje se nalazi jedna od najpoznatijih reliktnih biljaka Hrvatske - hrvatska sibireja.

Za potrebe polazišta za izradu Prostornog plana Nacionalnog parka Sjeverni Velebit (dalje u tekstu: Plan) izrađene su i korištene temeljne stručne ekspertize za: geologiju, hidrogeologiju i geomorfologiju, klimu, fitocenologiju, faunu, antropogeni utjecaj, šume, valorizaciju pejzažnih cjelina, komunikativnost prostora za edukaciju, kao i dosadašnji radovi na istraživanju i zaštiti Sjevernog Velebita te zaštiti i održavanju šuma.

Spomenute stručne ekspertize su kasnije revidirane i uglavnom objedinjene u dvije stručne podloge i to:

- Stručnu podlogu zaštite prirode za Plan i
- Konzervatorsku podlogu zaštite i očuvanja kulturnih dobara.

Nositelj izrade i koordinatorski Plan je Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja (koje je pravni sljednik Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva), a stručni izrađivač je Zavod za prostorno planiranje ovog Ministarstva i Županijski zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije u suradnji s tvrtkom Urban design d.o.o. Zagreb.

Plan je izrađen u skladu s člankom 69. Zakona o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“, br. 76/07., 38/09., 55/11. i 90/11.) i Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova („Narodne novine“, br. 106/98., 39/04., 45/04., 163/04. i 9/11.) te Zakonom o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 70/05., 139/08., 57/11.).

1. POLAZIŠTA

1.1. OSNOVNI PODACI O PODRUČJU NACIONALNOG PARKA SJEVERNI VELEBIT

1.1.1. Položaj i značaj područja u širem prostoru

Granica Nacionalnog parka Sjeverni Velebit određena je proglašenjem Nacionalnog parka objavom u Narodnim novinama („Narodne novine“, br. 58/99.). Nalazi se na sjeverozapadu Hrvatske u Ličko-senjskoj županiji, na području Grada Senja.

Okvirno, granicama Parka obuhvaćen je prostor između Borovog vrha, Markovog kuka i Babić Siče na sjeveru, te Zečjaka i Štirovače na jugu. U tom je smjeru duljina nacionalnog parka oko 17 km, a dimenzija u smjeru istok-zapad varira između 4 i 10 km. Područje se nalazi od 518 mnm do 1676 mnm, na 2 km istočno od obale Jadranskog mora i cca 15 km južno od grada Senja. Prema aktu o proglašenju Nacionalnog parka Sjeverni Velebit njegova površina iznosi 109 km². Prema digitalnim podacima u GIS-u površina iznosi cca 111,5 km².

Granica Parka položena je kako slijedi:

od kote 669 mnm (Samaržinica, iznad Lukova) prema jugu na kotu 1386 mnm (Markov kuk), dalje na križanje ceste za Zavižan i odvojka za Pandorinu Planu, cestom za Zavižan do odvojka za Plješivicu, nastavlja tim odvojkom u smjeru Plješivice do početka odjela 49., zatim zapadnom granicom navedenog odjela smjerom prema jugu, te preko kote 1676 mnm (Veliki Pivčevac) na cestu kod Vukušića snježnice, nastavlja cestom prema jugu, prolazi kroz Lomsku dulibu, dalje kroz Mali Lom do križanja ceste u blizini odjela 46. i 45., odatle ravnom linijom na vrh Begovog kuka, dalje prema zapadu na cestu u pravcu Lubenovca, nastavlja navedenom cestom do križanja ceste za Veliki Alan, te cestom prema istoku preko Mrkvišta do Božidarove barake (u središtu odjela 41. u Štirovači), nastavlja ravnom linijom za zapad preko Medina Golića na kote: 1556 mnm (Cipaljski vrh), 1448 mnm (Visibaba), 780 (760) mnm (Sučeva glava), 634 mnm (Panos), 863 mnm (Odžinac), 723 mnm (Kita), 687 (681) mnm (Bjondinovača), 751 mnm (Karamarkov vrh), te na početnu točku, na koti 669 mnm.

Položaj i granica Nacionalnog parka Sjeverni Velebit

Planinski masiv Velebita dio je velikog Dinarskog planinskog masiva koji se pruža od istočnih Alpa do Šarsko-pinskog gorja i najdulja je planina u Dinaridima. Od Senja, odnosno prijevoja Vratnik do Zrmanje proteže se u dužini od 145 km, a u širini 10-30 km. Na pojas iznad tisuću metara otpada oko 30% površine.

Morfološke i krajobrazne razlike uočljive su u oba smjera: sjeverni dio je širi, s više rastrganih vrhova i grebena, a južni uži i homogeniji. Zapadne - primorske padine su otvoreni, stjenoviti krajolici dok su istočne - ličke padine sasvim obrasle šumom.

Park pripada spomenutom sjevernom, širem dijelu Velebita s više rastrganih vrhova i grebena i okvirno obuhvaća prostor između Borovog vrha, Markovog kuka i Babić Siče na sjeveru te Zečjaka i Štirovače na jugu.

1.1.2. Dosadašnje korištenje prostora Nacionalnog parka Sjeverni Velebit

1.1.2.1. Poljoprivreda i šume

Tradicionalne djelatnosti unutar parka su šumarstvo i poljoprivreda.

Prije proglašenja nacionalnim parkom na ovom području je postojala duga tradicija šumarstva i sječe drvne mase. Danas prema Zakonu o zaštiti prirode, šume su posebne namjene i gospodarenje njima je zabranjeno u cilju zaštite prirode.

Poljoprivredu obilježava stočarstvo i to prema tipu prostora:

- pašnjački kamenjar - na jugozapadnim padinama i vršnom dijelu
- travnjaci/livade - u središnjem dijelu.

Boravak ljudi koji su se bavili stočarstvom bio je sezonski. Današnje demografske i socioekonomske prilike uvjetovale su gotovo nestanak tradicionalne poljoprivrede i zapuštanje odnosno zarastanje površina. Livade i poljoprivredne kulture zauzimaju 1.258 ha.

Pojam tradicionalne poljoprivrede u Nacionalnom parku Sjeverni Velebit obilježavaju prirodni i klimatski uvjeti. Nekad je primorska strana Velebita iznad 800 metara bila prostor ekstenzivnog sezonskog stočarenja u razdoblju lipanj-listopad. U uvjetima labilne ekološke ravnoteže (manjak vlage u vegetacijskom razdoblju, jake bure) to je zacijelo bio glavni razlog velebitskim goletima i kamenjarima. Danas je to stočarstvo zamrlo, a time riješen i vjekovni konflikt u odnosu na opstanak šuma u ovom prostoru. S druge strane, činjenice o botaničkoj riznici, odnose se većim dijelom upravo na tu primorsku stranu Velebita, što je svakako rezultat i takvog, stočarskog korištenja planine. Šumski pokrov evidentno regenerira i postupno zauzima nekadašnje pašnjačke površine, pa načelna, konzervatorska dvojba oko budućeg upravljanja ovim prostorom analizirana je kroz Konzervatorsku podlogu zaštite i očuvanja kulturnih dobara.

1.1.3. Postojeća namjena prostora

Prema podacima Hrvatskih šuma Uprave šuma Senj iz njihovih uređajnih elaborata od ukupne površine Parka (10.937 ha) obraslo je 8.579 ha ili 78%, a neplodne površine zauzimaju oko 22% i pripadaju travnjačkim površinama i kamenjaru.

Temeljem analize katastarskih podataka i podataka Uprave šuma preko 80% površine Parka je u državnom vlasništvu. Većina privatnog vlasništva odnosi se na površine pod travnjacima-pašnjacima u okviru kojih su se nalazili i „stanovi“ i male obrađivane površine (oranice). Na primorskim padinama Velebita unutar granica Parka nastala su različita degradirana područja kao posljedica povijesno neracionalnog iskorištavanja šuma.

Područje iznad visokih šuma Velebita uglavnom je ostalo sačuvano, osim uz naselja, a njime se počelo gospodariti tek u 18. st. izgradnjom šumskih cesta. Nakon drugog svjetskog rata započinje intenzivnije ostvarenje i gospodarenje velebitskim šumama.

Na području Nacionalnog parka, osim gospodarenja šumama, kojem je bilo podređeno i ostalo gospodarstvo na ovom području, ljudi su se bavili i ekstenzivnom poljoprivredom i stočarstvom u koju su svrhu korištene pašnjačke površine rudina na kojima su se nalazile stočarske nastambe i manje obradive površine.

Danas su očuvane pašnjačke travnjačke površine koje se uglavnom ne koriste i na kojima je prisutan proces zarastanja, odnosno širenja šume.

Postoji mogućnost obnavljanja pojedinih naselja u blizini granica Parka gdje bi ljudi obnavljanjem tradicionalnog bavljenja stočarstvom i poljoprivredom i njegovim povezivanjem s turizmom koji privlači Park, mogli ostvariti zadovoljavajuće uvjete življenja.

Građevine unutar Parka su građevine izvan građevinskog područja i zauzimaju površinu koja je daleko ispod 1% površine Parka. Planiranih građevinskih područja u Parku nema, ali ima sagrađenih zgrada koje služe potrebama šumarstva, planinara, meteorologa i Javnoj ustanovi, te ostataka pastirskih nastambi i naselja i zgrada za povremeni boravak - „vikendica“, građenih bez odgovarajućih dozvola za gradnju.

1.1.4. Demografska struktura i naselja

Područje Nacionalnog parka Sjeverni Velebit nema naselja pa tako nema niti stalnog stanovništva. Ključno značenje za njegovo dugoročno funkcioniranje ima stanovništvo rubnih naselja Parka i njegova vanjskog pojasa. Šire područje Parka u suvremenom je razdoblju zahvaćeno negativnim demografskim procesima koji se ogledaju u jakoj depopulaciji, procesu starenja i demografskog izumiranja. Brzi proces depopulacije, rezultat je stalnog, povremeno i veoma intenzivnog iseljavanja stanovništva. Taj proces emigracije posljedica je početnog zaostajanja u društveno-gospodarskom razvoju za vrijeme vojno-krajiške uprave, nakon čega se u razdoblju industrijalizacije jaz u razvijenosti između Velebitske regije i razvijenijih dijelova Hrvatske još više produbio. Povijesni podaci govore o postojanju povremenih pastirskih naselja i nastambi te gospodarskih zgrada vezanih za korištenje šuma.

Promjena broja stanovnika u naseljima šireg područja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit 1991. i 2001.

Prostorna cjelina	1991. ¹⁾	2001. ²⁾
A. Rubna naselja Parka		
Biljevine	75	55
Jablanac	158	118
Klada	49	33
Krasno	674	535
Lukovo	57	36
Starigrad	29	11
Stinica	145	105
Velike Brisnice	1	1
Volarice	194	112
Ukupno A:	1.382	1.006
B. Naselja vanjskog pojasa		
Sveti Juraj	691	692
Prizna	79	56
Kuterevo	808	634
Bakovac Kosinjski	372	187
Donji Kosinj	1.025	678
Gornji Kosinj	344	192
Lipovo Polje	321	185
Donje Pazarište	307	170
Kalinovača	243	164
Mala Plana	113	14
Podastrana	86	76
Popovača Pazariška	175	102
Velika Plana	134	59
Ukupno B:	4.698	3.209
C. Središnja naselja Regije		
Senj	5.998	5.491
Otočac	5.404	4.354
Gospić	9.025	6.088
Perušić	1.316	957
Lički Osik	2.885	1.772
Karlobag	467	510
Ukupno C:	25.095	19.172
Sveukupno (A+B+C):	31.175	23.387

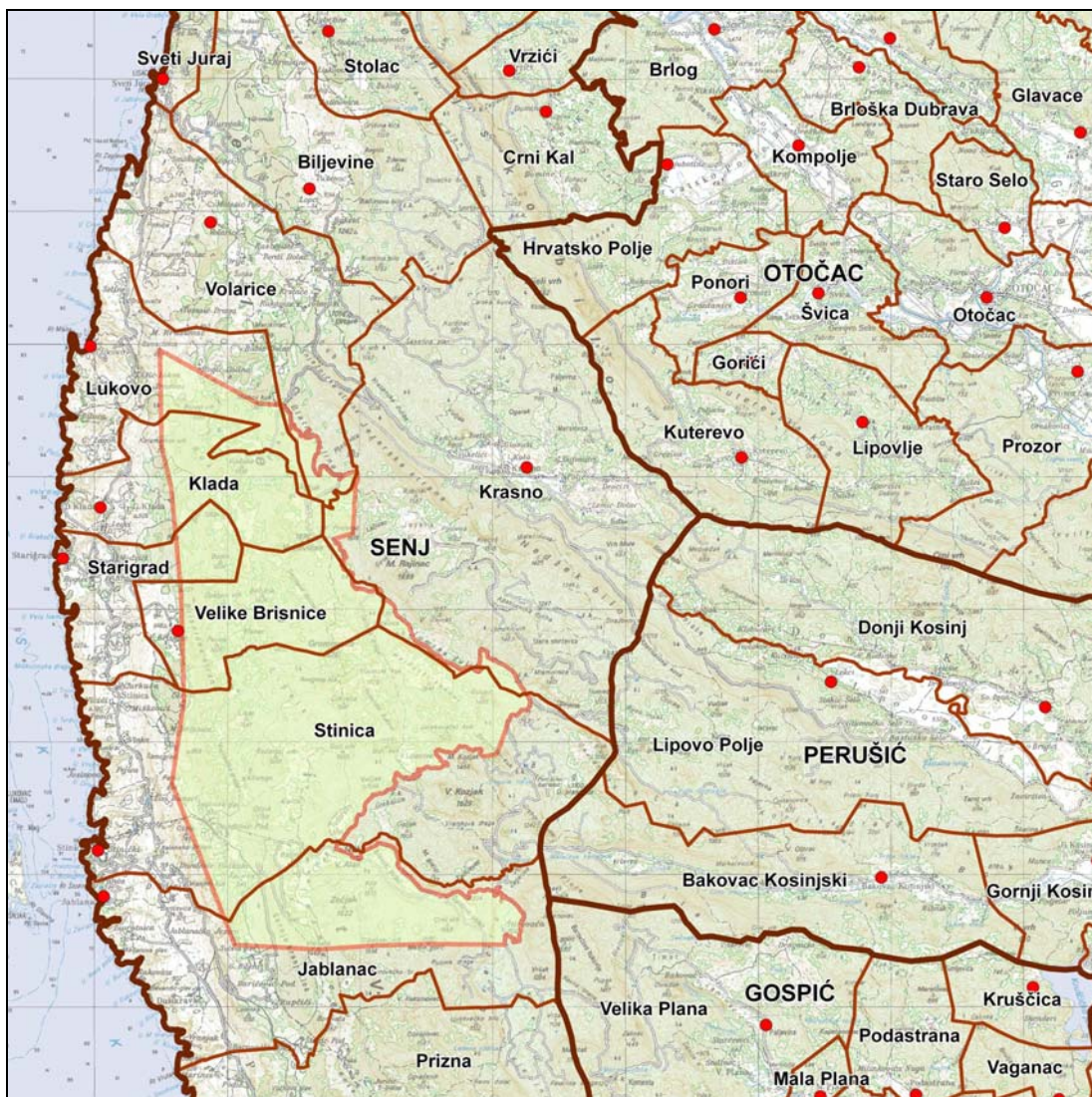
1) Popis stanovništva 1991. Dokumentacija 881, DZS, Zagreb, 1992.

2) Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., DZS, Zagreb.

Park se nalazi u Ličko-senjskoj županiji na području teritorijalne jedinice Grada Senja. U rubnom području Parka smješteno je devet naselja, s ukupno približno 1000 stanovnika. Naselje Krasno ima 535 stanovnika (2001.) što iznosi gotovo 55% stanovništva rubnog područja Parka.

Naselja oko Parka mogu se svrstati, ovisno o njihovom položaju, naslijeđenim imovinsko-pravnim odnosima i orijentaciji stanovništva u tri skupine:

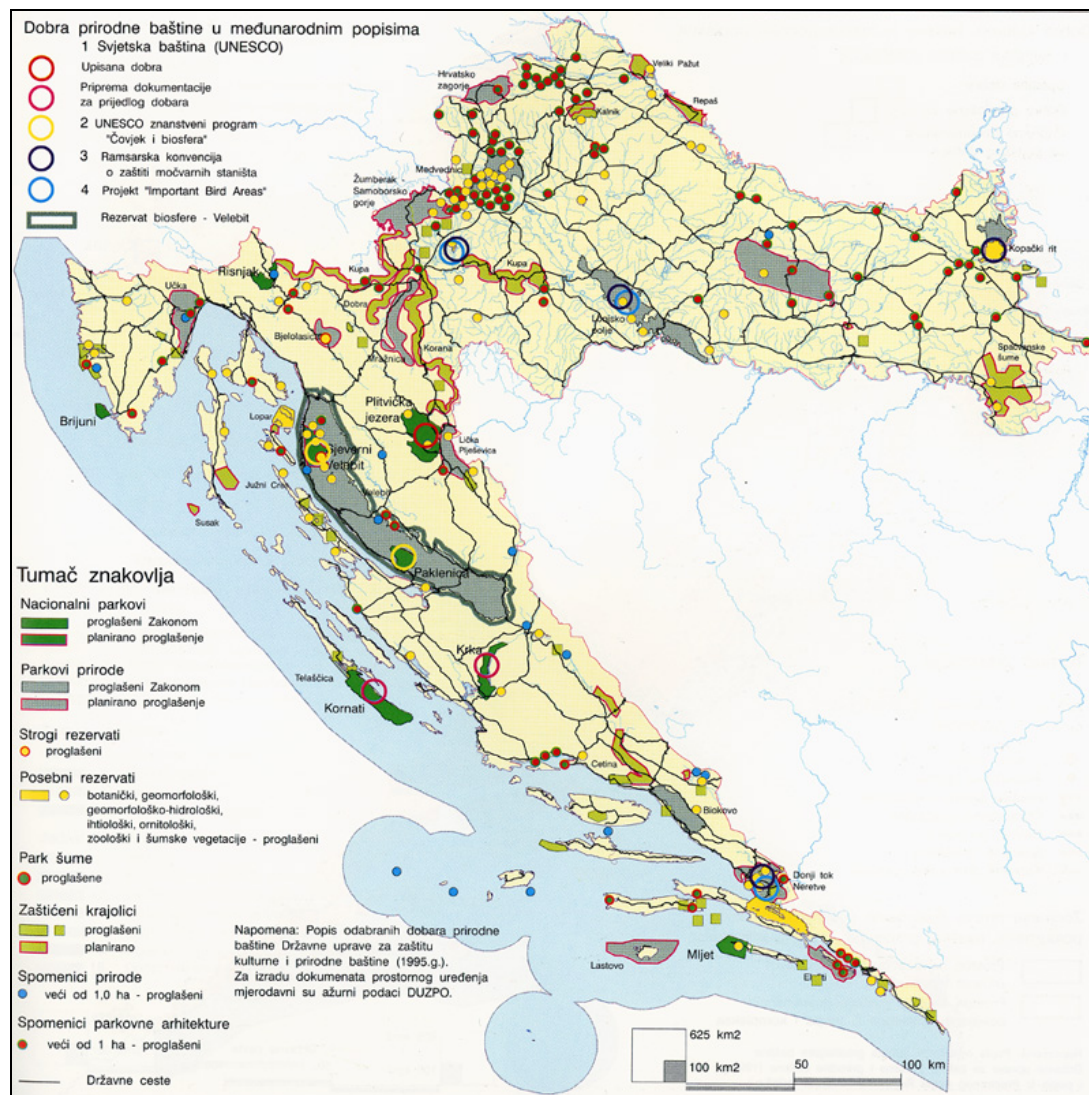
- **prvu skupinu** čine rubna naselja čiji se teritorij djelomice nalazi na zaštićenom području, a to su: Biljevine, Jablanac, Klada, Krasno, Lukovo, Starigrad, Stinica, Velike Brisnice i Volarice. Sva ova naselja pripadaju području Grada Senja
- **drugu skupinu** čine naselja vanjskog pojasa čije je stanovništvo u prošlosti bilo, a u određenoj je mjeri i danas funkcionalno povezano s vršnim pojasom sjevernog i pripadajućeg dijela srednjeg Velebita i to su naselja s funkcijom prometnog terminala u podnožju primorske padine Velebita: Sveti Juraj i Prizna, te reljefno izdvojeno i s Krasnim funkcionalno usko povezano naselje na ličkoj padini Velebita - Kuterevo
- **treću skupinu** čine naselja u podnožju ličke padine koja su svojim smještajem i položajem tradicionalno naglašenije orijentirana prema području izdvojenom u kategoriji nacionalnog parka, a to su: Bakovac Kosinjski, Donji Kosinj, Gornji Kosinj i Lipovo Polje u Kosinjskom kraju te Donje Pazarište, Kalinovača, Mala Plana, Podastrana, Popovača Pazariška i Velika Plana u Pazariškom kraju.

Administrativna podjela naselja i granica Nacionalnog parka Sjeverni Velebit

Važno je istaknuti središnja naselja okolice kao jedina stvarna i perspektivna žarišta života na širem području Parka. To se u prvom redu odnosi na Grad Senj na čijem se području Park nalazi i korespondentno mu središte na sjeverozapadnom dijelu - Otočac, s funkcijom prometnog odvojka od državne ceste odnosno autoceste, zatim Gospić kao Županijsko središte te naselja općine Perušić koja također pripadaju vanjskom pojasu Parka (Pazariški kraj).

1.1.5. Postojeći dokumenti prostornog uređenja

Izvadak iz Strategije i Programa prostornog uređenja RH (kartografski prikaz 20) - Značajnija dobra prirodne baštine

1.1.5.1. Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Izrada: Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb, 1999. godine

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 50/99.), planirano je zakonsko proglašenje nacionalnog parka Sjeverni Velebit na području između Zavižana i Štirovače, s postojećim strogim rezervatom Hajdučki i Rožanski kukovi u njegovom središnjem dijelu, te izrada i donošenje prostornog plana tog zaštićenog područja. Područje Parka je u pejzažnom, geomorfološkom i botaničko-šumarskom smislu okarakterizirano kao najbogatije područje Velebita (park prirode) koji je ujedno i rezervat biosfere.

Programom su određene smjernice za izradu i donošenje prostornog plana tog zaštićenog područja, s ciljem usklađivanja zaštite i korištenja Parka prvenstveno za znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu i rekreacijsku namjenu.

1.1.5.2. Prostorni plan Ličko-senjske županije

Izrada: Županijski zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije, Gospić, 2002. godine
U Prostornom planu Ličko-senjske županije u poglavlju „Polazišta“ evidentirani su prethodno navedeni floristički rezervati. U Planu se iskazuje potreba za značajnijim povezivanjem Nacionalnog parka Sjeverni Velebit s emitivnim područjima na način organizacije izleta (Zavižan, botanički vrt i drugi sadržaji i atrakcije).

Odredbama za provođenje, područje Prostornog plana Velebit, zajedno s Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit određeno je kao veće turističko područje važno za razvoj ugostiteljstva i turizma. Gradnja i uređenje prostora u Nacionalnom parku Sjeverni Velebit odredit će se prostornim planom tog područja, a do donošenja plana moguće je planirati najnužnije zahvate u skladu s posebnim uvjetima. Posebno treba ograničiti daljnju gradnju.

Prostornim planom Ličko-senjske županije za zaštitu vrijednih dijelova prirode, predloženo je niz lokaliteta koji se u cijelosti ili dijelom nalaze unutar Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

1.1.5.3. Izmjene i dopune Prostornog plana Ličko-senjske županije

Izrada: Županijski zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije u suradnji sa Urbanističkim institutom Hrvatske d.d. Zagreb, 2007. godine

Odredbama za provođenje u okviru ovih Izmjena i dopuna PPŽ-a ustanovljena je sistematizacija zaštićenih dijelova prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode.

I. Izmjene i dopune Prostornog plana Ličko-senjske županije

Izrada: Županijski zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije u suradnji sa Urbanističkim institutom Hrvatske d.d. Zagreb, 2006. godine

II. Izmjene i dopune Prostornog plana Ličko-senjske županije

Izrada: Županijski zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije u suradnji sa Urbanističkim institutom Hrvatske d.d. Zagreb, 2007. godine

Odredbama za provođenje u okviru ovih Izmjena i dopuna PPŽ-a ustanovljena je sistematizacija zaštićenih dijelova prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode.

III. Izmjene i dopune Prostornog plana Ličko-senjske županije

Izrada: Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije i Urbanistički zavod Grada Zagreba d.o.o. Zagreb, 2010. godine

Navedenim izmjenama i dopunama Prostornog plana u tekstualnom i grafičkom dijelu određena je potreba izrade prostornog plana Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

1.1.5.4. Prostorni plan uređenja Grada Senja

Izrada: Arhitektonski fakultet, Zavod za urbanizam, Zagreb, 2006. godine

Prostornim planom uređenja Grada Senja evidentiran je Nacionalni park Sjeverni Velebit i strogi i posebni rezervati na ovom području.

Odredbama za provođenje u okviru poglavlja „Mjera zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti“ pod Zaštićenim prirodnim vrijednostima i prijedlozima zaštite navedeno je područje Nacionalnog parka Sjeverni Velebit i posebno zaštićena područja unutar obuhvata Nacionalnog parka. Odredbama je naglašena potreba usklađenja granica zaštite sa prostornim obuhvatom temeljnih karakteristika koji su razlogom zaštite, te je navedeno da je za izgradnju unutar zaštićenih prirodnih vrijednosti, odnosno za zaštitu predloženih prirodnih vrijednosti potrebno zatražiti posebne uvjete od nadležne Uprave za zaštitu kulturne baštine. Područje zaštite prikazano je na kartografskom prikazu br. 1. pod naslovom „Korištenje i namjena površina“ i kartografskom prikazu br. 3. pod naslovom „Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite“.

1.1.5.5. Sektorske studije turizma

Za cijelo područje Velebita, koje uključuje i prostor Parka izrađena je studija „Razvoj turizma na području Parka prirode Velebit“ za potrebe izrade Prostornog plana Parka prirode Velebit, Institut za turizam, Zagreb, 1988. godine.

Iako su se u međuvremenu promijenili statistički pokazatelji u turističkoj djelatnosti, strateški pristupi razvoju turizma i zahtjevi tržišta, koncepcija turističke prostorne organizacije Velebita, iznesena u navedenoj studiji, ostala je i dalje aktualna.

1.2. PRIRODNA OSNOVA

Prirodna osnova obrađena je u okviru pripremnih radova za izradu Plana. U ovom segmentu su dani samo sažeci po pojedinim temama. Cjeloviti materijal s prirodoslovnim podacima dostavljen je Državnom zavodu za zaštitu prirode koji je temeljem njih i dodatnih dostupnih podataka sačinio Stručnu podlogu zaštite prirode za Plan.

1.2.1. Geografski prikaz i značajke krajobraza

Područje Parka pripada krajobraznim jedinicama Vršni pojas Velebita i Kvarnersko-velebitski prostor, a rubno se dodiruje s jedinicom Lika. Park je smješten na sjevernom, širem dijelu velebitskog masiva. Najvećim dijelom obuhvaća njegov vršni dio s bogatstvom krških reljefnih oblika od kukova, greda i različitih soliternih stijena, do dubokih vrtača, jama i ostalih krških depresija, unutar kojeg se nalazi i najupečatljiviji dio Parka, a to je područje strogog rezervata koji obuhvaća Rožanske i Hajdučke kukove – izdvojene skupine kukova i razdrti stjenovitih vrhova međusobno odvojenih dubokim ponikvama i provalijama. Između bijelih vapnenačkih stijena provlače se tamne, šumovite „dulibe“ i zeleni travnjaci, stvarajući slikovite panorame i dajući ovom prostoru izuzetnu krajobraznu vrijednost.

U sjevernom dijelu Parka posebno se ističe šire područje Zavižana. Čine ga brojni vrhovi s visinama 1600-1676 mm, i među njima prostrana, ali reljefno vrlo razvedena zavižanska kotlina.

Na jugoistočnom rubu Parka krajobrazno se izdvaja šumsko područje Štirovače - dugačka reljefna depresija obrasla šumom smreke s jedinstvenim travnatim proplancima u središnjoj zoni u kojoj se nalazi i jedini lokalitet u Parku s nepresušnim izvorom vode te kratkim površinskim vodotokom.

Krajobraznu raznolikost tj. vrijednost području Parka daje i karakteristična slika kulturnih krajobraza: travnjaci s napuštenim pastirskim stanovima, suhozidima, cisternama (šterne) i stazama, nastali stoljetnim tradicionalnim sezonskim stočarenjem poglavito na primorskim padinama i vršnoj zoni Parka. Krajobraz travnjaka okruženih šumom i/ili visokim kukovima ljepotom se ističe na lokalitetima Veliki Lubenovac, Veliki Lom, Bilenski padež, Šegotski padež, Dundović padež i drugdje.

Prestankom tradicionalne poljoprivredne prakse u drugoj polovici 20.-og stoljeća, kulturni krajobrazi Parka, prepušteni su prirodnim procesima zaraštavanja te je ukupna krajobrazna raznolikost ovog područja ugrožena.

1.2.2. Geološke osobitosti

1.2.2.1. Geologija

U geološkoj građi Parka zastupljene su mezozojske i tercijarne naslage, intenzivno tektonski poremećene, mjestimično prekrivene kvartarnim tvorevinama.

Najstarije naslage pripadaju trijasu, izgrađuju jugoistočni rub Parka (područje Štirovače) a zastupljene su ladiničkim diploporim vapnencom, klastitima karnika i starijeg norika te noričko - retskim dolomitima.

Jura izgrađuje sjeverni dio Parka (Vučjak), istočni rub (Rajinac - Lom) i nešto šire južni dio terena (područje Velikog Alana) a sastoji se od jednoličnih vapnenačko-dolomitnih sedimenata. Zastupljena karbonatnim naslagama donje, srednje i gornje jure raspona od hetangija do kimeridža. Donja jura je zastupljena izmjenom vapnenaca i dolomita s

karakterističnom zajednicama dazikladnih algi, lituolidnih foraminifera, litotisno-brahiopodnim vapnencima i bioturbiranim mrljstijim vapnencima. Srednja jura je karakterizirana debelo uslojenim madstonima, a gornja jura tamnosmeđim pretežito deblje uslojenim vapnencima muljne potpore.

Na sjeverozapadnoj granici parka (Rogić dolina) razvijene su donjokredne naslage koje se sastoje od pločasto do srednje uslojenih sivosmeđih madstona do peletnih pekstona.

Tercijarne breče izgrađuju najveći prostor nacionalnog parka (oblika sidra koje se proteže od primorskih padina prema centralnom dijelu Parka), nastajale su tektonskim razlamanjem i intenzivnim trošenjem mezozojskih karbonatnih naslaga u različitim fazama tercijarne tektonike.

Kvartarne tvorevine prekrivaju starije sedimente u većim uvalama i dolcima (Dundović podi, Štirovača, Dundović padeži i dr).

Jedna od najvećih karakteristika tektonske građe Parka je jaka rasjednutost terena. Rasjedi se pružaju uglavnom u smjeru SSZ-JJI, SZ-JI i S-J južno od Bakovačkog rasjeda.

1.2.2.2. Hidrogeologija

Područje Parka karakterizira izostanak površinskih vodenih tokova (izuzev područja Štirovače). U geološkoj građi zastupljene su pretežito karbonatne naslage koje prema hidrogeološkim karakteristikama ulaze u grupu vodopropusnih (diploporni vapnenci srednjeg trijasa, vapnenci i dolomiti jurske starosti) i stijene promjenjive vodopropusnosti (paleogenske breče).

Izuzetak od općih karakteristika je jugoistočno područje Parka (Štirovača) gdje nailazimo i na vodonepropusne klastične naslage gornjeg trijasa karnika i norika (tufitični lapori, pješčenjaci i brečo-konglomerati) i dolomita gornjeg trijasa norika i reta.

Na području Štirovače nalazi se izvor i površinski vodeni tok. Pretpostavka je da se vode štirovačkog sliva dreniraju prema jugoistočnom dijelu Like. Trasiranja podzemnih tokova ubacivanjem trasera u glavne ponore Štirovače (blizina južne granice Parka) nije provedena, pa povezanost ovih područja nije egzaktno utvrđena.

1.2.2.3. Geomorfološke značajke

Krški reljef

U oblikovanju krških reljefnih formi pored litološkog sastava i korozijskih procesa značajnu ulogu imali su i glacijalni i periglacijski procesi u pleistocenu. Skupno ti čimbenici uvjetovali su nastanak krškog reljefa koji po svojoj estetskoj vrijednosti nadilazi mnoga slična područja. Najčešći površinski krški oblici u Parku su grižine (škrape, biokorzijska udubljenja, kamenice) i ponikve ili vrtače odnosno ljevkaasta udubljenja čija dubina može biti i 100 metara (Varnjača). Uvale na području Parka nalaze se uz zone većih rasjeda (Bakovački rasjed, Lomski rasjed i dr.) dok su kukovi smješteni također u tektonski razlomljenoj zoni ali je njihov postanak bitno bio uvjetovan litološkim sastavom paleogenskih naslaga (Hajdučki i Rožanski kukovi). U jugoistočnom dijelu Parka smještena je zatvorena dolina Štirovače i Klepine dulibe dužine 8 km, a u područje Parka ulazi njezin sjeverni dio u Štirovači (najbogatiji vodama).

1.2.2.4. Speleološki objekti

Jedna od bitnih značajki prostora Parka je i veliko bogatstvo krških podzemnih oblika. Najbrojniji speleološki objekti su vertikalni objekti, jame. Čine 97% objekata dok su ostali horizontalni i pripadaju špiljama. Od ukupno 201 do sada otkrivene jame, njih 15 je dublje od 100 m, 6 ih je dublje od 200 m, a 7 je dublje od 500 m i svrstavaju se u grupu izrazito dubokih speleoloških objekata. Od 7 izrazito dubokih jama tri jame su dublje od 1000 m. Najveći broj jama nalazi se u području Hajdučkih i Rožanskih kukova pa se smatraju jednim od najznačajnijih speleoloških područja u svijetu.

1.2.3. Klima i tlo

1.2.3.1. Klima

Granični položaj Velebita između primorja i unutrašnjosti dolazi do izražaja u klimatskim obilježjima. U klimatskom smislu, Park se nalazi na granici između područja s Cf klimom (tip C, podtip f – umjereno topla vlažna klima) i Cs klimom (tip C, podtip s – sredozemna klima). Velebit sprječava miješanje najnižeg sloja zraka s jedne i druge strane do visine od oko 1000 m. S obzirom da leže nad nejednakim podlogama svojstva zraka s obje strane Velebita bitno se razlikuju. Jugozapadna padina je podvrgnuta utjecaju mora, a sjeveroistočna se prilagođuje uvjetima na kopnu. Na suprotnim stranama Velebita stoga su bitne razlike u temperaturi zraka, vlažnosti zraka, ponašanju vjetrova, oblacima i oborinama. Zbog više od pola stoljeća dugog mjerenja na Glavnoj meteorološkoj postaji Zavižan, za sjeverni dio Parka postoje precizni podaci o klimatskim parametrima.

Razlike u temperaturi zraka na području Sjevernog Velebita mogu na razmjerno maloj udaljenosti biti vrlo velike, na što osobito ukazuje raspored vegetacije. Sa srednjom godišnjom temperaturom od 3,5 °C, Zavižan je jedno od najhladnijih područja Hrvatske. Najniža izmjerena temperatura bila je -28,6 °C, a najviša 27,6 °C.

Tlak zraka opada s porastom nadmorske visine, a taj je proces sporiji u toplom nego u hladnom zraku. Srednji godišnji tlak na području Zavižana iznosi 838,2 hPa.

Na Zavižanu je najčešći vjetar bura, koja ovdje puše iz smjera istoka, modificirana položajem meteorološke postaje pod vrhom Vučjak. Nastanak bure najčešće je vezan uz prodore hladnih zračnih masa sa sjevera. Od maritimnih vjetrova najznačajniji je jugo. Mjestimično, u dolinama sjeveroistočne padine jugo kanalizirajući se dobiva veliku snagu, primjerice na području Velikog i Malog Loma (ovi toponimi dobili su ime upravo po vjetrolomu stabala).

Više dijelove Sjevernog Velebita i njegovu sjeveroistočnu padinu obilježava visok postotak relativne vlažnosti zraka - na Zavižanu je srednja godišnja relativna vlažnost 81%, a godišnje je čak 50% izrazito vlažnih dana. Visoka relativna vlažnost pridonosi oštroj klimi jer omogućuje stvaranje magle, inja, mraza i čestih oborina. Sjeverni Velebit ima maritimni tip klime, što znači da najviše oborine ima u hladnom dijelu godine. Srednja godišnja količina oborine, u obliku kiše ili snijega, na Zavižanu iznosi 1899 mm. Prosječan godišnji broj dana s oborinom je 165, od čega je čak 42% dana sa snijegom. Veliku važnost imaju dodatne oborine nastale taloženjem kapljica vode iz izmaglice, oblaka i magle koji se akumuliraju horizontalnim transportom vjetra pri nailasku na zapreke. S porastom visine raste i visina snježnog pokrivača tako da je njegova maksimalna visina na Zavižanu iznosila 320 cm. Za središnje i niže dijelove jugozapadne padine zbog odnošenja snijega burom karakteristično je stvaranje snježnih nanosa na mjestima zaštićenim od vjetra. Prosječan broj oblačnih dana, sa srednjom dnevnom naoblakom većom od 8 desetina prekrivenosti neba oblacima, je 139 dana na godinu, dok je prosječan godišnji broj vedrih dana 59 (sa srednjom dnevnom naoblakom manjom od 2 desetine).

1.2.3.2. Pedološka obilježja

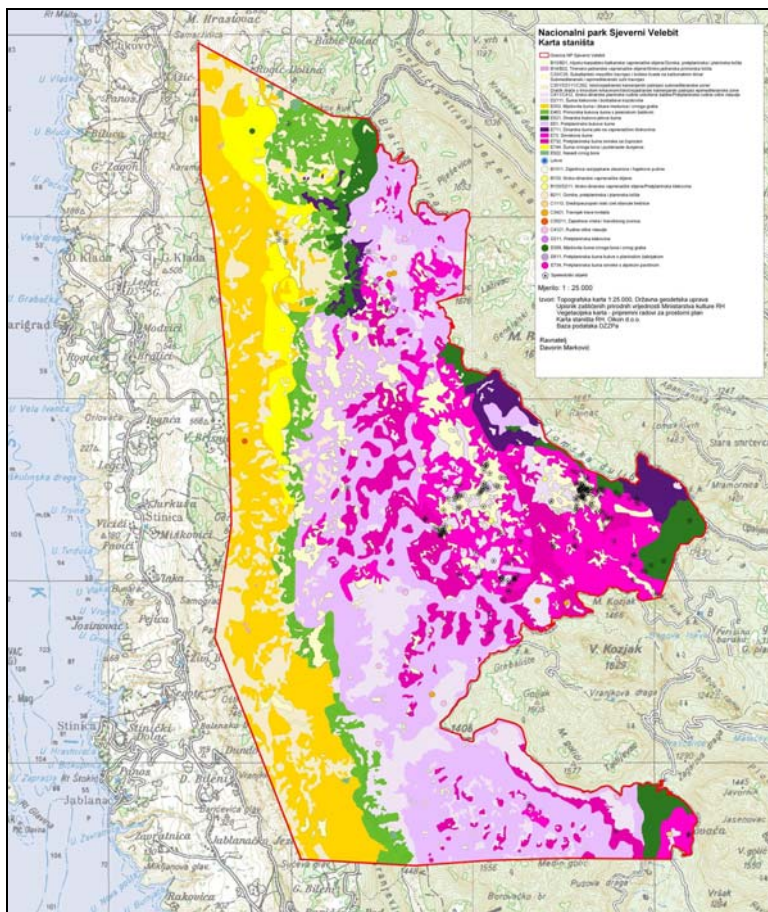
Prema provedenim znanstvenim inventarizacijama na području Parka nalaze se raznovrsni tipovi tala. Osnovna karakteristika pokrova tla na kršu općenito pa tako i na Sjevernom Velebitu je ekstremno izražena prostorna varijabilnost. Različiti tipovi tala izmjenjuju se na malom prostoru. Uzrok tome leži u geomorfološkoj strukturi terena, klimi, matičnom supstratu, procesu okršavanja, glacijalnim i nivacijskim procesima te tisućljetnim antropogenim utjecajima. Na promatranom području ističu se ovi glavni tipovi tala: crnica na vapnencu, rendzina na dolomitu i dolomitiziranom vapnencu, smeđe tlo na vapnencu, lesivirano tlo na vapnencu, smeđe podzolasto tlo i kiselo smeđe tlo.

1.2.4. Staništa

1.2.4.1. Tipovi staništa i ugroženost

Prema karti staništa na području Nacionalnog parka Sjeverni Velebit na III. razini Nacionalne klasifikacije nalazi se 26 različitih tipova staništa od kojih je 19 ugroženo na europskoj ili nacionalnoj razini. Karta staništa sastavni je dio Stručne podloge i prilog ovome Planu. Rijetki i ugroženi tipovi staništa prekrivaju 99,87% površine Parka.

S obzirom na način postanka te prema potrebi njihove aktivne zaštite, staništa u Parku možemo podijeliti na prirodna i poluprirodna (antropogeno uvjetovana).

Karta staništa

Prirodna staništa - nastaju bez ljudskog utjecaja, kao posljedica geografskih, klimatskih, edafskih i drugih prirodnih karakteristika područja. Na području Parka su podzemna staništa, šumska staništa, staništa stijena i točila, vodena staništa (izvori, povremeni i stalni vodotoci, stajačice). Prema karti staništa, prirodna staništa prekrivaju 81,86% površine Parka.

Podzemna staništa svojim brojem i raznolikošću predstavljaju jednu od najvrjednijih značajki Parka. Njihova najveća koncentracija je na širem području Hajdučkih i Rožanskih kukova.

Šumska staništa prekrivaju najveće područje Parka (73,46% površine). Biljne zajednice šuma izmjenjuju se s obzirom na geografski položaj, nadmorsku visinu, edafske i druge ekološke uvjete i do sada je zabilježeno 14 različitih šumskih zajednica. One pretežno pripadaju eurosibirsko-sjevernoameričkoj, te osjetno manjim dijelom mediteranskoj regiji.

Staništa stijena i točila zauzimaju relativno malu površinu Parka i koncentrirana su na najvišim i najnepristupačnijim dijelovima Parka, a zbog ekstremnih ekoloških uvjeta karakterizira ih osebujna bioraznolikost.

Na području Parka nema puno prirodnih vodenih staništa. Jedini stalni izvor i vodotok nalazi se na području Štirovače.

Poluprirodna (antropogeno uvjetovana) staništa - nastala su pod utjecajem ljudskih aktivnosti, poput krčenja šuma, košnje i sl. i predstavljaju vrlo važan čimbenik očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti jer je novo stanište uvjetovalo naseljavanje novih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Takva staništa na području Parka su: travnjaci i dio vodenih staništa (stalne stajačice-lokve). S obzirom na njihov postanak, za očuvanje poluprirodnih staništa nužna je primjena mjera aktivnog upravljanja, poput ispaše ili uklanjanja obraštajne vegetacije.

Travnjačka staništa prekrivaju oko 18% površine Parka. Većina ih je nastala krčenjem šuma i ekstenzivnim sezonskim stočarstvom koje se stoljećima odvijalo na području Parka. Uslijed napuštanja ekstenzivnog stočarstva u drugoj polovici 20.-og stoljeća, svi tipovi travnjaka su prepušteni prirodnoj sukcesiji tj. zaraštavanju šumskim drvenastim vrstama. Ovaj je proces izraženiji tj. brži na manjim nadmorskim visinama i na primorskim padinama Parka. Unutar Parka prema specifičnom flornom (a kao posljedica toga i faunističkom) sastavu ističe se travnjak na Štirovači.

Na području Parka prisutno je nekoliko lokvi (stalne stajačice) koje su, također u svrhu ekstenzivnog stočarstva napravili i održavali ljudi. Kao i u slučaju travnjaka, prestankom stočarenja i one su izložene procesu zatrpavanja, sukcesije i isušivanja.

Ovim Planom, a u skladu sa Stručnom podlogom određuju se tipovi staništa:

- prirodna staništa: šumska staništa, podzemna staništa, staništa stijena i točila, vodena staništa (izvori, povremeni i stalni vodotoci, povremene stajačice)
- poluprirodna/antropogeno uvjetovana staništa: travnjaci i dio vodenih staništa.

Prema karti staništa utvrđeno je 26 različitih tipova staništa.

Prema nacionalnoj klasifikaciji 19 tipova staništa je ugroženo. Rijetki i ugroženi tipovi staništa prekrivaju 99,87% površine obuhvata Plana odnosno površine Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, a kako slijedi:

- površinske kopnene vode i močvarna staništa
- neobrasle i slabo obrasle kopnene površine
- travnjaci, cretovi i visoke zeleni
- šikare
- šume
- podzemlje.

Na prostoru Parka zabilježen je velik broj strogo zaštićenih svojti biljaka, gljiva i životinja. Inventarizacija je i dalje u tijeku.

1.2.5. Svojte

Iako je znana činjenica da se područje Parka odlikuje izuzetnom bioraznolikošću i visokim stupnjem endemičnosti flore i faune, cjelovita inventarizacija bioraznolikosti ovog područja još uvijek nije provedena.

1.2.5.1. Biljke

Prema različitim izvorima, za područje Parka zabilježeno je nešto više od 970 biljnih svojti, od kojih su veliki broj rijetke, zaštićene i endemične biljke. Prostor Parka je stanište 105 strogo zaštićenih i 160 zaštićenih biljnih svojti. Sedamdeset biljnih vrsta nalazi se u Crvenoj knjizi vaskularne flore Hrvatske, od kojih je 24 pred izumiranjem (kategorije ugroženosti CR, EN i VU). Sva nalazišta tih svojti obuhvaćena su zonom stroge (1a i 1b) ili aktivne (2) zaštite.

Karta ugroženih i endemičnih biljnih svojti

1.2.5.2. Gljive

Na području Parka zabilježeno je oko 250 svojti gljiva, od čega ih se 11 nalazi na Crvenom popisu ugroženih gljiva Hrvatske, 10 ih je strogo zaštićeno, a sve ostale vrste gljiva su zaštićene.

1.2.5.3. Životinje

Na području Parka evidentirana je 61 svojta pauka, 28 (35) svojti kornjaša (Coleoptera), 5 svojti vretenaca (Odonata) i oko 100 svojti leptira.

Biospeleološkim istraživanjima u 20 speleoloških objekata utvrđene su 32 podzemne svojte iz različitih skupina (kukci, puževi, školjkaši, stonoge, lažištipavci, rakovi, mnogočetinaši i pijavice). Sve su strogo zaštićene, a 13 ih je endemičnih.

Do sada je u Parku zabilježeno 6 vrsta vodozemaca, 16 vrsta gmazova, 43 vrste sisavaca, te stotinjak vrsta ptica. Ovdje su prisutne tri vrste velikih zvijeri - mrki medvjed, ris i vuk, te divlja mačka. Analizom dostupnih podataka vidljivo je da unutar granica Parka obitava 1 strogo zaštićena i 3 zaštićene vrste vodozemaca, 12 strogo zaštićenih i 4 zaštićene vrste gmazova, 18 strogo zaštićenih i 8 zaštićenih vrsta sisavaca te 88 strogo zaštićenih i 5 zaštićenih vrsta ptica. Mnoge od njih nalaze se i u dodacima Direktive o pticama i Direktive o staništima.

1.2.6. Analiza stručne podloge

Stručna podloga zaštite prirode za Park obrađuje u devet poglavlja prirodnu osnovu koja je sastavni dio priloga Plana.

U točki 2. predmetne stručne podloge sažet je i opisan prostor Parka.

Točkom 3. kratko su opisana zaštićena područja unutar granica Parka, a to su strogi rezervati Hajdučki i Rožanski kukovi, posebni (floristički) rezervati Zavižan-Balinovac-Zavižanska kosa i Visibaba te spomenik parkovne arhitekture Velebitski botanički vrt.

Obilježja područja sa stanovišta zaštite prirode dana su u poglavlju 4. te posebno raščlanjena po segmentima i opisana kao krajobrazna obilježja, geološka obilježja, hidrologija i hidrogeologija. Iskazani su podaci o ugroženim i rijetkim staništima, o prirodnim staništima i antropogeno uvjetovanim staništima te o ugroženim i zaštićenim svojstava, a u okviru toga još su posebno obrađene biljke, gljive i životinje koje su dalje raščlanjene na beskičmenjake i kralješnjake.

Posebno je u poglavlju 5. obrađena ekološka mreža i pobrojana važna područja za divlje svojte i stanišne tipove kao i međunarodno važna područja za ptice.

Točkom 6. elaborata dano je ono što je za Plan posebno važno, a to je zoniranje gdje su uvodno pojašnjeni principi zoniranja te je sukladno njima prostor Parka podijeljen na zonu stroge zaštite, zonu aktivne zaštite i zonu korištenja.

Temeljem svega navedenog, dane su u poglavlju 7. za Plan bitne smjernice za planiranje korištenja prostora.

U dodacima su dani kartografski prikazi i prilozi vezano na pojedine teme te pojašnjenja zakonodavnih okvira.

Svi elementi korišteni su za obvezne priloge, pri definiranju Ciljeva i Plana te u konačnici Odredbi za provođenje.

Zaštićena područja

1.3. KULTURNA BAŠTINA I VRIJEDNOSTI PROSTORA

Kulturna baština područja Parka i njegova bližeg okruženja obrađena je u zasebnom separatu u okviru pripremnih radova za izradu Plana. Tu je osim kratkog povijesnog pregleda dan popis lokaliteta i područja, ostataka naselja, graditeljskih sklopova, sakralnih i civilnih građevina koje je autor popisao i kratko opisao. U separatu je pobrojano oko pedesetak lokaliteta i zgrada koji su dodatno valorizirani te su nakon toga dane konzervatorske smjernice za daljnje planersko postupanje.

POVIJESNI PREGLED

Povijesni pregled Velebitskog područja mogli bismo podijeliti na dva razdoblja: prvo, od najranijeg doba do 17. stoljeća tj. do vremena kada uslijed osmanske opasnosti stanovništvo napušta ovaj kraj, i drugo, od kraja 17. stoljeća, kada se novi stanovnici naseljavaju, do danas.

Na primorskim i kopnenim padinama Velebita zasvjedočen je život i djelovanje čovjeka, počevši od kamenog i metalnog doba, kroz rimsku i bizantsku epohu i starohrvatsko doba, sve do danas. Prvi poznati stanovnici ovih prostora su stari Mediteranci, koje oko 2000. g. pr. Kr. smjenjuju Iliri, pleme Japoda i Liburna. Od konca 2. st. pr. Kr. pa do konca 5. st. n.e. ovi se krajevi nalaze u sastavu rimskog, a potom bizantskog carstva. Od početka 7. st. ove krajeve, uz nešto starosjedilaca, romaniziranih Ilira, naseljavaju Hrvati. U početku, čitava Lika te primorske i kopnene padine Velebita nalaze se unutar upravno - administrativne jedinice „Banovine“ u sastavu hrvatskog kraljevstva, a potom Ugarske i Habsburške monarhije. Na tom prostoru, a tijekom prošlosti, izgrađena su brojna veća i manja naselja, veća i manja utvrđenja (kastumi), uspostavljene komunikacije i organizirana trgovina, te razvijen društveni i vjerski život. Na prostoru planinske zone do 700 m nadmorske visine, evidentiran je najveći broj naselja.

U više planinske predjele i preko Velebita, čovjek odlazi zbog lova i stočarenja, a djelom i trgovine. Zbog tih razloga, u tim prostorima nije evidentiran veći broj nalaza. Posve je sigurno, da je čitava primorska padina Velebita, od mora do najviših vrhova i prevoja, tijekom prošlosti, pa i danas, pripadala stanovnicima Podgorja. Stanovnicima ličke - kopnene strane Velebita, gotovo da ne pripada niti polovica planine. Isto tako, čini se da su prilazi na Velebit pogodniji sa primorske strane, sačuvani na terenu kao staze i vlake, ceste, prolazi kao Vrata, Vratnik, Alan, Halan. Najraniji posjedovni tragovi nalaze se na stijenama Bovana, Pisanog kamena (natpis na latinskom jeziku uklesan u kamen živac koji govori o razgraničenju dva japodska plemena i to Ortoplina s područja Stinice kojima se dozvoljava pristup u tuđi posjed i Parentina koji se smještaju na kosinjsko područje, te o pravu korištenja izvorske vode u 1. st. posl. Kr.) i kamenu međašu s jablanačkog Panosa koji je utvrđivao granicu između Ortoplina i Becosa (s plemenskim središtem u Karlobagu - Vegium ili Bigi).

Statut grada Senja u 14. stoljeću uređuje kretanje Vlaha u Velebitu na način da se na senjskim pašnjacima mogu zadržavati dva dana i dvije noći, no toponimi Vlaška draga i Kantunište ipak upućuju na njihovo dulje zadržavanje u Velebitu. O broju stanovnika velebitskih padina 16. stoljeća teško je govoriti, međutim poznato je da su se bavili stočarstvom i poljoprivredom i da su stočarski proizvodi i drvo bili predmet trgovačke razmjene potpomognute trgovačkim ugovorima između Mletačke republike i krčkih knezova Frankopana kao gospodara Senja i s knezovima Kurjakovićima kao gospodarima Like i Krbave. Senj je u to doba bio najvažnija hrvatska luka i u njemu borave mletački trgovci, u Senju je tada bilo brodogradilište za koje je potrebna drvena građa koja je najvećim dijelom dolazila iz velebitskih šuma. Preko Senja se tada i kasnije izvozilo drvo, žito, meso i koža. U jednom izvještaju mletački opunomoćenik Matteo Zane navodi da je „Morlakija“ tj. čitava velebitska primorska padina, prije osmanskih provala, bila naseljena s 12.000 obitelji koje su plaćale 12.000 ugarskih dukata poreza, što je svakako pretjerana tvrdnja, no ipak je velebitsko stanovništvo po svom broju i ekonomskoj snazi bilo u povoljnom položaju.

Osmanlijsko osvajanje Like i Krbave i stvaranje Ličkog sandžaka u prvoj polovici 16. stoljeća ima teške posljedice za stanovništvo velebitskog kraja. Čestim provalama Osmanlije pokušavaju doći do primorskih gradova koristeći velebitske prijevoje Turska vrata kod Alana prema Jablancu, a Krasnarsku dulibu i Senjsko bilo do Senja. Primorska padina je bila od osobitog interesa Osmanlijama obzirom da im je to područje bilo potrebno kao pasište za njihove ličke koloniste. Na diplomatski protest bečkog dvora kod Porte, Osmanlije odgovaraju da je primorska padina Velebita pravno njihov posjed, jer su prava ranijih gospodara Like, knezova Kurjakovića, prešla na nove gospodare Like. Sve navedeno uzrokovalo je iseljavanje stanovništva o čemu svjedoči i loša ekonomska situacija na Pagu i Rabu, obzirom da je prekinuta trgovačka razmjena otočana i stanovnika podvelebitskog primorja.

Krajiške vlasti u Senju i Karlovcu, prvenstveno zbog strateških razloga, nastoje puste i pogranične krajeve naseliti svojim podanicima. Stanovnici pograničnih dalmatinskih krajeva (Nin, Biograd, Benkovac) sredinom 17. stoljeća naseljavaju Sveti Juraj, a krajem stoljeća se dio njih seli u Jablanac. Ti su doseljenici preci glavnine današnjeg stanovništva u tom kraju koji sebe nazivaju Bunjevci.

U 18. stoljeću Vojna krajina je potpuno uređena, a područje sjevernog Velebita spada u sastav Otočke regimente. Vojnički i trgovački razlozi, a poglavito eksploatacija šuma koja postaje državni monopol, uvjetuju izgradnju prometnica preko teško prohodnog krševitog kraja. Pukovnik Vukasović 1775. godine započinje gradnju ceste „Jozefine“ koja povezuje Karlovac i Senj. Vojna krajina započinje s organiziranim iskorištavanjem velebitskih šuma. Ekonomska komisija kod Generalata u Karlovcu 1765. godine predlaže da se napravi vlaka za vuču jarbola u Stinicu i Sveti Juraj (Vlaka Marije Terezije). Radi štednje i čuvanja šuma, obzirom da je eksploatacija šuma donosila Regimenti velike prihode, izdana je 1786. godine okružnica kojom se graničari pozivaju da zidaju kuće od kamena, a ne od drva. Naredbom od 2. rujna 1786. godine naređuje se da se seljaci pouče u cijepanju „šimle“, jer je utvrđeno da se pri traženju cjepki jelovih stabala uništava mnogo šume. Radi čuvanja šuma od neracionalnog devastiranja poduzete su mnoge mjere, postavljeni su šumski čuvari, strogo se kontrolira sječa šume, zasađuju se prorijeđene šumske čistine. Generalna komanda zabranjuje 1768. godine kompanijama izdavanje dozvola za sječu šume, 1772. godine postavlja Otočkoj regimenti pitanje da li je primorskim graničarima prijeko potrebno držati koze, 1777. zabranjuje držanje koza, a 1781. godine objavljuje okružnicom da je Lička regimenta kaznila neke lugare sa trideset šiba zbog štete počinjene na nekoj hrastovoj šumi i ujedno naređuje da se ubuduće svakom lugu šumska šteta u njegovom reviru naplaćuje od njegove plaće. Pored svih ovih mjera i dalje je bilo devastacija jer Komanda u Karlovcu 11. listopada 1786. godine priopćava svim regimentama svoje nezadovoljstvo zbog neracionalnog uništavanja šuma.

Stabiliziranjem političkih prilika u 18. stoljeću, na Velebit dolaze prvi znanstvenici i istraživači, uglavnom iz Austrije i Mađarske, no u 19. stoljeću na Velebit dolazi niz naših istraživača, botaničara, geografa, geologa, speleologa i ostalih znanstvenika koje slijede i prvi planinari.

Mirom u Schönbrunnu 1809. godine prostor Hrvatske pada pod Francusku vlast koja iako na području uprave i ukidanjem feudalnog sistema znači napredak, za prostor primorskih kompanija ima negativne posljedice. Zbog prekidanja trgovine od strane engleske mornarice prestao je izvoz drva i time je prestala zarada od šumskog rada i transporta svake trgovačke robe, a s druge strane uslijed blokade došlo je do naglog poskupljenja naročito uvozne robe. Poslije četiri godine francuske vlasti ovi se krajevi vraćaju Austriji i Vojna krajina nastavlja svojom upravom do 1881. godine kada je razvojačena i prostor dolazi u sastav civilne Hrvatske.

Život na velebitskim padinama teče bez većih promjena i dalje. Stanovnici planinskih naselja uz stočarenje i poljoprivredu, bave se šumarskim radom ili prijevozom ogrjevnog i tehničkog drva iz šume do mora. U prvoj polovici 20. stoljeća izgrađene su prve planinarske zgrade nazivane *koliba* obzirom na skromno oblikovanje i skromnu mogućnost smještaja i prehrane. Broj stanovnika nalazi se do 1910. godine u blagom porastu kada broj stanovnika počinje opadati, a to opadanje uzima maha naročito nakon drugog svjetskog rata. Statistike iz 1953.

godine pokazuju da je upisano 60% manje stanovnika nego 1910. godine. Zbog teških uvjeta za život, teških ekonomskih prilika i zapostavljenosti kraja, iseljavanje se nastavlja pa su danas gotovo sva gornja planinska sela napuštena.

Nepokretno kulturno dobro kao pojam obuhvaća:

- etnološke sadržaje i zone, te krajolike i dijelove krajolika koji sadrži povijesne strukture kao pokazatelje čovjekove prisutnosti u prostoru
- naselja (gradska i seoska) ili njihove dijelove
- građevine, sklopove ili njihove dijelove sa pripadajućim okolišem (sakralne, stambene, javne, gospodarske) sa pripadajućim inventarom
- elemente povijesne opreme naselja
- područje, mjesto ili spomen obilježje vezano uz povijesne događaje ili osobe
- arheološka nalazišta i zone.

Konzervatorskom podlogom zaštite i očuvanja kulturnih dobara Parka obrađena su i valorizirana nepokretna kulturna dobra predmetnog područja utvrđena arhivskim i terenskim istraživanjima. Uključena su preliminarne terenska istraživanja, te su sukladno potrebama planskih postavki u nekoliko poglavlja obrađeni slijedeći elementi:

- povijesni pregled sa posebnim naglaskom na život na velebitskim pašnjacima i kratkom analizom stanova na podima, nadgorskih stanova, vrhgorjskih stanova, te vodoopskrbnih objekata
- pregled stanja evidencije kulturnih dobara i obveza iz planova šireg područja, ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja
- postavljeni su ciljevi zaštite kulturnih dobara i
- plan zaštite kulturnih dobara u tabelarnom pregledu.

Planskim dijelom zaštite u podlozi su obrađene povijesno ruralne cjeline: Mirovo, Lubenovac, Struge Zelengrad, Zavižan, Alan, Štirovača, nadgorske cjeline.

Posebno su obrađeni: arheološki lokaliteti i zone, spomenici tehničke kulture - građevine, spomenici tehničke kulture - ceste, spomenici tehničke kulture - vodoopskrbni objekti i memorijalne građevine.

Na kraju su dani prijedlozi Odredbi za provođenje i kartografski prikazi vezani za kulturna dobra.

1.3.1. Etnološki sadržaji i zone, krajolici i dijelovi krajolika

Dosadašnja istraživanja kulturne i prirodne baštine u području Sjevernog Velebita samo djelomično su obuhvatila potrebna saznanja za objedinjeno sagledavanje i razumijevanje problematike velebitskog kulturnog krajobraza. Za potrebe konzervatorske studije za prostorni plan Parka povezana su sva postojeća relevantna istraživanja povijesti i života na Velebitu, te nadopunjena novim saznanjima s terena o tipologiji stanova na nadgorju i vrhgorju, logici prostornog rasporeda u krajobraznoj cjelini i odnosa među sastavnicama. Opisane karakteristike krajobraza odgovaraju trenutku njegova posljednjeg najintenzivnijeg korištenja, na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće.

Na području Parka evidentirana je dvadeset i jedna krajobrazna cjelina planinskih naselja, u kojima broj pastirskih stanova varira od 10 - 50. Navedene cjeline se javljaju na tri visinska pojasa: na *podima*, u *nadgorju* i na *vrhgorju*. Na temelju sačuvanih geomorfoloških obilježja i antropogenih elemenata u prostoru i temeljem istraživanja, odnosno analizom u Konzervatorskoj podlozi zaštite i očuvanja kulturnih dobara uspostavljene su zone zaštite povijesnih ruralnih cjelina, Zona B i Zona C.

Zona B obuhvaća osnovne elemente povijesne etnološke matrice i karakteristične skupine građevina, pojedine građevine i druge gradnje odnosno sadržaje vrijedne za ukupnost zatečene kulturno-povijesne cjeline (to se prije svega odnosi na vrijednost oblika građevina i sklopova te gabarita i povijesnih sadržaja stočarskih stanova na karakterističnim malim terasama na suhozidu, suhozidom obzidane parcele, karakteristične šterne i sl).

Zona B određuje se za cjeline: Mirovo, Lubenovac, Struge - Zelengrad, Zavižan, Alan, Štirovača, Borove Vodice.

Zona C sadrži prostorne i građevne strukture koje čine integralni prostorni okvir i zaokružuju središnje područje kao kvalitetnu, prostorno i funkcionalno definiranu i prepoznatljivu povijesnu ruralnu cjelinu.

Zona C određuje se za sljedeće cjeline: Zabudim, Dundović Pod, Vujinac, Ripište, Vukušić Duliba, Miškulinska Duliba, Jukić Duliba, Legačka Duliba, Modrić Dolac, Paljež, Žive Vodice, Ječmište - Podgora, Zlatkina Njiva, Markov Kuk.

1.3.2. Cjeline kulturnih dobara

Inventarizacija i klasifikacija kulturnih dobara na području Parka obavljena je sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Sva kulturna dobra kao i evidentirana dobra lokalne vrijednosti koja sudjeluju u prepoznatljivosti prostora i koja treba štititi na lokalnoj razini prikazana su na kartografskom prikazu br. 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zaštita prirodnih vrijednosti - Zaštita kulturnih dobara (u mjerilu 1:25 000).

Cjeline kulturnih dobara su kako slijedi:

- spomenička područja i cjeline: povijesne ruralne cjeline, arheološki lokaliteti i zone
- pojedinačna nepokretna kulturna dobra: povijesne građevine, spomenici tehničke kulture, memorijalne građevine.

Tabelarni pregled

Tumač oznaka

KTO KARTOGRAFSKA OZNAKA	SZ STANJE ZAŠTITE	VZ VALORIZACIJA	PMZ PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE
AL - Arheološki lokalitet	R - Registracija	1 - Nacionalni značaj	R - Registracija
AP - Arheološko područje	P - Preventivna zaštita	2 - Regionalni značaj	P - Preventivna zaštita
RC - Seosko naselje	E - Evidencija	3 - Lokalni značaj	ZPP - Zaštita prostornim planom
GS - Graditeljski sklop	N - Nije evidentirano	Ø - nije utvrđen	
SG - Sakralna građevina			
CG - Civilna građevina			

Sva kulturna dobra prikazana su na kartografskom prikazu br. 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zaštita prirodnih vrijednosti - Zaštita kulturnih dobara (u mjerilu 1:25 000), kao i evidentirana dobra lokalne vrijednosti koja sudjeluju u prepoznatljivosti prostora i koja treba štititi na lokalnoj razini.

Detaljna inventarizacija pojedinih lokaliteta prikazana je u tablici kako slijedi:

Spomenička područja i cjeline

1. POVIJESNE RURALNE CJELINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet /Vrsta	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Mirovo	Ostaci stanova, suhozidi, velika šterna	RC 01	E	2	R
2	Lubenovac	Veliki Lubenovac, Ruja, temelji planinarskog doma, ostaci stanova	RC 02	P	2	R
3	Struge - Zelengrad	Ostaci stanova	RC 03	N	2	R
4	Zavižan	Planinarski dom, botanički vrt, Icinac, Debela Kosa, Grgaševo Selište, Vukušić Kantunište, ostaci stanova	RC 04	N	2	ZPP
5	Alan	Ostaci stanova, obnovljene vikendice, žičara	RC 05	E	2	ZPP
6	Štirovača	Lugarnica, izletište, parkiralište	RC 06	E	2	ZPP

7	Zabudim	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 07	N	3	ZPP
8	Dundović Pod	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 08	E	3	ZPP
9	Vujinac	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 09	N	3	ZPP
10	Ripište	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 10	N	3	ZPP
11	Vukušić Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 11	N	3	ZPP
12	Miškulinska Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 12	N	3	ZPP
13	Jukić Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 13	N	3	ZPP
14	Legačka Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 14	N	3	ZPP
15	Borove Vodice	Ostaci stanova, šterni i suhozida,	RC 15	N	2	ZPP
16	Modrić Dolac	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 16	E	3	ZPP
17	Paljež	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 17	E	3	ZPP
18	Žive Vodice	Ostaci stanova, lokve, suhozidi	RC 18	E	3	ZPP
19	Ječmište - Podgora	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 19	N	3	ZPP
20	Zlatkina Njiva	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 20	N	3	ZPP
21	Markov Kuk	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 21	N	3	ZPP

2. ARHEOLOŠKI LOKALITETI I ZONE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Grčko ili rimsko groblje	Lubenovac	AL 01	E	3	ZPP
2	Tursko groblje	Plan (Pandorina ili Kladska)	AL 02	E	2	ZPP
3	Turska vrata		AL 03	E	3	ZPP
4	Crikvena		AL 04	E	3	ZPP
5	Stražbenica		AL 05	E	3	ZPP
6	Grčki zid	Dundović podkuk - Ježev Brig - Veliki Alan	AL 06	E	2	R
7	Povijesna cesta	Lubenovačka Ruja - Careva kuća	AL 07	E	3	ZPP

Pojedinačna kulturna dobra i njihovi sklopovi

1. GRAĐEVINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Kapela sv. Ante	Zavižan	SG 01	N	3	ZPP
2	Rossijeva koliba	Premužićeva staza	CG 01	N	3	ZPP
3	Planinarski dom	Zavižan	CG 02	N	3	ZPP
4	Planinarski dom	Alan	CG 03	N	3	ZPP

2. SPOMENICI TEHNIČKE KULTURE - CESTE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Premužićeva staza	Zavižan - Baške Oštarije	CG 04	R	1	R
2	Povijesna cesta	Štirovača - Jablanac	CG 05	E	2	P
3	Cesta Marije Terezije (cesta jarbola)	Stinica - Dundović Pod - Rujica - Ježev Brig - Mirovo - Dundović Padež - Kosinj (Pazarište)	CG 06	E	2	P

3. SPOMENICI TEHNIČKE KULTURE - VODOOPSKRBNE ZGRADE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Velika šterna	Mirovo	VO 01	N	3	ZPP
2	Lubenovačka ruja	Lubenovac	VO 02	N	2	ZPP
3	Bunari	Žive Vodice	VO 03	N	2	ZPP
4	Lokva	Borove Vodice	VO 04	N	2	ZPP

4. MEMORIJALNE GRAĐEVINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Spomenik partizanskom odred	Alan	MO 01	N	Ø	ZPP
2	Spomeničko mjesto	Alan	MO 02	N	Ø	ZPP
3	Spomen groblje	Meralovac	MO 03	N	3	ZPP

1.4. INFRASTRUKTURA

1.4.1. Promet

Prometna infrastruktura Nacionalnog parka kako unutarnja, a posebno ona vanjska - prilazna usko je povezana sa prometom okolnog zaštićenog prostora Parka prirode Velebit kroz kojeg prolaze državne i županijske ceste na koje su priključeni cestovni prilazi Nacionalnog parka.

1.4.1.1. Postojeće ceste

U Park ulaze dublje ili prolaze njegovim rubom javne (županijske i lokalne) te ostale nerazvrstane ceste koje nisu javne (šumske ceste i kolni prilazi pojedinim lokalitetima i građevinama) različitih tehničkih osobina i prometne osposobljenosti.

Unutar obuhvata ovog Plana nalaze se prometnice kako slijedi:

- **Županijska cesta (Ž5182):** Jablanac (D8) - Bileni - Veliki Alan - Štirovača (Ž5126). Od 25,8 km cesta je u Parku 8,6 km od Grabarja do spoja sa šumskom cestom kod Velikog Alana, a dalje 6,3 km ide njegovom granicom do spoja sa cestom Ž5126 kod Mrkvišta. Ova prometnica u Parku ili uz njegov rub predstavlja smetnju u organizaciji posjeta Nacionalnom parku zbog otežane kontrole tranzitnog prometa koji bi se u budućnosti mogao pojačati. Inače, to je dobra rubna cesta koja predstavlja izravni spoj Parka na Jadransku magistralu (D8). Cesta je djelomično asfaltirana s uzdužnim nagibom do 9% i suženim kolnikom (4,0 m) u odnosu na posebne propise (Zakon o sigurnosti prometa na cestama, „Narodne novine“, br. 67/08., 48/10., 74/11. i Pravilnik o osnovnim uvjetima kojima javne ceste izvan naselja i njihovi elementi moraju udovoljavati sa stajališta sigurnosti prometa, „Narodne novine“, br. 110/01.), ali dobro opslužuje sadašnji promet, za posjetioce koji iz pravca Jablanca, Stinice i otoka Raba žele posjetiti Nacionalni park ili Park prirode. Poteškoće u sigurnom odvijanju prometa ovom cestom zbog uskog kolnika koje sada još nisu izražene mogle bi povećanjem prometa postati ozbiljne i ugroziti dostupnost Alanu. Ova cesta obrađena je u Konzervatorskoj podlozi kao evidentirani spomenik tehničke kulture pa se u taj element treba uvažiti kod daljnjih planskih razmatranja.
- **Županijska cesta (Ž5126):** Sveti Juraj (D8) - Krasno - Štirovača - Velika Plana - Smiljan - Gospić (D25), na dva mjesta između Malog Loma i Štirovače prolazi granicom Parka na ukupnoj duljini od 3,5 km. Na jednom mjestu kod Meltova guvna cesta u duljini od 0,8 km ulazi u Park. Od Krasna do Štirovače cesta je asfaltirana, iako kao i cesta Jablanac - Štirovača ni ova cesta od Krasna do Gospića nema većeg prometnog značenja u smislu povezivanja naselja nego je pretežno u funkciji turizma i šumskog gospodarstva. Zato bi njeno uređenje trebalo prilagoditi turističkom programu posjeta kao panoramsku cestu sa odmorištima i ugibalištima.
- **Lokalna cesta (L59133):** Oltari (Ž5126) - Zavižan ulazi u Park kod Babić Siče, nastavlja prema Zavižanu od čega je 4,5 km uz granicu Parka, a 1,7 km do prilaznog puta za Planinarski dom nalazi se u Parku. Ova lokalna cesta zajedno sa cestama izvan Parka: Sveti Juraj - Oltari (Ž5126) i Krasno - Vukelići (L59022) sa nastavkom kroz Krasnarsku dulibu do spoja sa lokalnom cestom (L59133) predstavlja drugi glavni prilaz Nacionalnom parku iz pravca Senja i Svetog Juraja, te iz Otočca i čvora na autocesti (A1) Zagreb - Split. U budućem uređenju bi dionica koja se nalazi unutar Parka mogla od Babić Siče do Zavižana postati interna cesta Parka, a vanjske prilazne dionice do ulaza javne ceste.
- **Ostale nerazvrstane ceste** (koje nisu javne ceste) u Parku su šumske ceste i kolni putovi koji služe održavanju i uređenju šuma s mogućom ali ograničenom javnom uporabom. Većina je tih cesta sa makadamskim kolnikom nižeg tehničkog standarda u odnosu na javne.

Ukupno je nerazvrstanih cesta 38,2 km, od toga u Parku oko 21,5 km, a uz granicu 16,7 km.

- **Premužićeva staza** kao graditeljski spomenik uspješno uklopljen u prirodni ambijent koji prelazi središnjim dijelom Parka od Zavižana do Alana predstavlja okosnicu pješačkog kretanja kako Nacionalnog parka Sjeverni Velebit tako i središnjega dijela Parka prirode Velebit od Alana do Baških Oštarija. Od ukupne duljine od oko 50 km staza je u Parku 17 km.

Konzervatorskom podlogom ova je staza posebno valorizirana, a Konzervatorski odjel u Gospiću odnosno Ministarstvo kulture je istu upisalo u Registar, a u samoj podlozi dani su tehnički elementi staze, te navedeno da je građena u periodu od 1930. do 1933. godine i da su je gradili radnici iz podvelebitskih sela pod nadzorom projektanta Ante Premužića koji je projektirao, organizirao izgradnju i učestvovao u njoj. Kvalitetnom gradnjom i uklopljenosti u prirodni okoliš ova staza smatra se remek-djelom graditeljstva pa je u svim elementima Plana o tome potrebno voditi računa.

Duljine javnih i nerazvrstanih cesta u Nacionalnom parku Sjeverni Velebit

	Unutar Parka km	Na granici Parka km	Ukupno km
JAVNE CESTE			
Županijska cesta br. 5182 Jablanac (D8) - Bileni - Štirovača (Ž5126)	8,8	6,3	15,1
Županijska cesta br. 5126 Sveti Juraj (D8) - Krasno - Velika Plana - Smiljan - Gospić (D25)	0,8	3,5	4,3
Lokalna cesta br. 59133 Oltari (Ž5126) - Zavižan	1,7	4,5	6,2
Ukupno javne ceste	11,3	14,3	25,6
NERAZVRSTANE CESTE			
Šumska cesta Zavižan (L59133) - Veliki Lom - Mali Lom (Ž5126) - Panoga	3,0	8,8	11,8
Šumska cesta Veliki Alan (Ž5182) - Lubenovac - Begovača (Ž5126)	-	7,9	7,9
Kolni put od L59133 do planinarski dom Zavižan	0,8	-	0,8
Kolni put od Ž5182 do Dundović poda	2,4	-	2,4
Ostali kolni putovi	15,3	-	15,3
Ukupno nerazvrstane ceste	21,5	16,7	38,2
Sveukupno ceste	32,8	31,0	63,8

Gustoća javnih i nerazvrstanih cesta unutar i uz granicu Parka iznosi 585 m/km², a samo javnih cesta 235 m/km².

Iz ovih pokazatelja može se zaključiti da s gledišta prometa motornih vozila za potrebe zaštite i održavanja šuma, servisa i interventnih vozila u Nacionalnom parku ne bi trebalo uspostavljati prometnu mrežu veće pokrivenosti (gustoće).

Međutim, s gledišta sigurnosti od požara i kontrole prostora mreža cesta je rijetka i ne pokriva cijeli prostor Parka.

U cjelini se na kraju ove analize može reći da je tehnički standard svih javnih cesta u Parku ispod propisane razine, ali u odnosu na osnovnu svrhu zaštite prostora (razina nacionalnog parka), relativno niski promet, klimu, reljef, troškove gradnje i održavanja zadovoljava sadašnje potrebe.

Postoji problem nadležnosti nad prometnicama i odgovornost za njihovo održavanje. Prometnice su granica između Nacionalnog parka Sjeverni Velebit i Parka prirode Velebit, pa se neposredno uz granice Nacionalnog parka Sjeverni Velebit obavljaju šumarski radovi (sječa, eksploatacija kamena itd.). To predstavlja potencijalnu opasnost za posjetitelje i nagrađuje krajobraz.

S obzirom na klimatske uvjete i reljef terena, otežano je održavanje prometnica, osobito strmih i makadamskih. Postoji 7 ulaza cestom u Park, a moguće je ući na još dvadesetak

mjesta, planinarskim stazama ili starim putovima koje su ranije koristili stanovnici ovoga kraja. Većina starih putova je zarasla i teško prohodna.

Promet teških kamiona, posebice na cesti Krasno - Štirovača stvara nemogućnost/otežanost mimoilaženja velikih vozila na većini cesta, a s očekivanim povećanim brojem posjetitelja povećat će se mogućnost sudara i nesreća.

U slučaju asfaltiranja županijske ceste Jablanac - Štirovača cijelom dužinom potencijalan je problem povećanja tranzitnog prometa i negativnog djelovanja prometa na okoliš, a treba spomenuti da je Konzervatorskom podlogom ova cesta predložena za zaštitu kao spomenik tehničke kulture. Manja parkirališta predviđena su i na području Parka koja su dostupna vozilima, a to su lokacije na: Babić Siči, području Zavižana, Velikom Lomu, Lubenovcu, Alanu i Štirovači. Parkirališta nisu na odgovarajući način uređena.

Stara napuštena transportna žičara Stinica - Alan građena je sredinom dvadesetog stoljeća, a služila je za transport drva sa područja Štirovače do luke Stinica. Jedno vrijeme njom je upravljala Kaznionica Goli Otok za pripremu i transport ukrcaja i prekrcaja, a koji su obavljali zatvorenici. Sama žičara i kompleksi zgrada građeni su prije 1968. godine.

1.4.1.2. Postojeći ulazi u Park

Ulazi cestom: Babić Siča, Ledena draga, Štirovača, Grabarje, Mrkvište, Begovača i od Vranjkove drage.

Glavni ulazi planinarskim putovima: od Gornje Klade, od Velikih Brisnica, od Jablanca, od Oltara, od Jezera, iz pravca Krasna te Premužičevom stazom s juga iz pravca srednjeg Velebita.

Posjetitelji u Park dolaze vlastitim automobilom, pješice ili autobusom u organiziranim grupama. Ustanova nema organiziran sustav prijevoza posjetitelja do granice Parka niti prijevoz prometnicama unutar granica Parka, jer trenutno ne raspolaže ni sredstvima ni opremom niti zaposlenicima.

Dio ulaza označen je tablama na hrvatskom jeziku, s osnovnim podacima o Parku, ali nema uređenih ulaznih punktova. Kretanje posjetitelja nije dozvoljeno izvan označenih staza.

1.4.2. Vodnogospodarstvo

Na području Parka ne može se govoriti o vodnogospodarstvu u klasičnom smislu niti raditi zahvati na izvorima i tokovima za posebne vodoopskrbne i gospodarske potrebe, ali je očito da postojanje planinarskih, šumarskih i drugih zgrada gdje stalno ili povremeno borave ljudi zahtijeva barem minimalnu vodoopskrbu, bez štetnog utjecaja na površinske i podzemne vode i njihov svijet, a kod eventualnih gradnji treba povesti računa o minimalnoj zaštiti od erozije.

Ovdje se nalaze uglavnom gornji dijelovi slivova i vodnih tokova bez jasno formiranog vodotoka.

Jedini značajniji izvor i vodni tok je na Štirovači sa površinom sliva cca 2,1 km², ali niti ovaj niti drugi slivovi spomenuti u Planskim smjernicama Hrvatskih voda nisu do sada obrađivani u vodnogospodarskim osnovama.

Vodni tokovi su kako je već naznačeno rijetki i nema izraženih vodotokova, tako da voda ima poseban značaj, pa su i vodne pojave izuzetno značajne za stočarstvo i životinjski svijet u Parku, te treba posebno spomenuti niz lokvi kao što su:

- lokva uz zapadni rub Modrić Dolca
- lokva Borove Vodice
- lokva Veliki Lubenovac.

Ove vodne pojave bile su značajne za vrijeme kada se stanovništvo na ovim prostorima bavilo stočarstvom, ali su i danas značajne za očuvanje bioraznolikosti na ovim područjima.

1.4.2.1. Vodoopskrba

Koristive vodne pojave u granicama Nacionalnog parka Sjeverni Velebit po zalihnosti su skromne i glavnim dijelom ograničene na dva stalna izvora te na lokve i cisterne.

Prema postojećim saznanjima postoji mreža lokacija u Parku na kojima se može uz odgovarajuće zahvate i kontrolu osigurati opskrba pitkom, zdravom vodom. Kako je

prethodno napomenuto na većini lokacija opskrba vodom moguća je isključivo iz betonskih cisterni. Prema postojećim saznanjima dat je popis lokacija u Parku na kojima se može uz odgovarajuće zahvate i kontrolu osigurati opskrba posjetilaca pitkom, zdravom vodom. Na navedenim lokacijama vrši se povremena provjera zdravstvene ispravnosti vode za piće pa se u daljnjem tekstu spominju te lokacije kako slijedi:

Pregled izvora, lokvi i cisterni:

1. Štirovača - kaptirani izvor, vrlo kvalitetna izvorska voda
2. Lovačka kuća na Babić Siči (na granici Parka), treba urediti cisternu
3. Babrovača, izvor žive vode koji ljeti zna presušiti, sagraditi cisternu koja će uz zalihe iz samog izvora biti prema potrebi punjena i kišnicom
4. Velika Babrovača - kamenica, upitna za korištenje
5. Žive vodice - nepresušni izvor, kvalitetna voda
6. Planinarski dom na Zavižanu - cisterna mala, ne odgovara potrebama, urediti
7. Planinarski dom na Zavižanu - cisterna velika, treba urediti
8. Lokva uz zapadni rub Modrić Dolca, korisna za napajanje životinja
9. Borove vodice - lokva na rubu doline, korisna za napajanje životinja.
10. Lugarnica Veliki Lom - cisterna, potrebno urediti
11. Rossijska koliba - cisterna, potrebno urediti
12. Veliki Lubenovac - lokva koju treba održavati
13. Lokva na granici Parka (između V. Lubenovac i Obli Kuk), cisterna uz planinarsko sklonište koju treba urediti
14. Lubenovac - polje - cisterna, u redu
15. Sklonište na Alanu - cisterna uz kuću, uređena
16. Snježnica (Bilensko Mirovo - Dundović Mirovo)
17. Begovača - planinarski dom, treba urediti cisternu
18. Mali Lom - cisterna, uređena
20. Botanički vrt - bunar, kvalitetna pitka voda
21. Apatišan - izvor, potrebno urediti
22. Brisnice - cisterna, potrebno urediti
23. Uprava Nacionalnog parka, Krasno, riješen vodovod.

Rezultati povremenih analiza vode upućuju na zaključak da se vodoopskrbni objekti ne održavaju te da bi uz minimalne zahvate održavanja, pročišćavanja otpadnih voda i dezinfekcije voda na gotovo svim lokacijama voda mogla biti higijenski ispravna i upotrebljiva za piće.

Stalan izvor pitke vode nalazi se na području Štirovače pa bi oko njegove zaštite i detaljnog praćenja izdašnosti u budućnosti trebalo voditi posebnu skrb. Ostale manje izvore potrebno je očistiti i osigurati od neposrednog zagađenja, kako bi mogli biti sigurni za potrebe turista ili posjetitelja Parka.

1.4.2.2. Zaštita voda

Planinarski domovi i druge zgrade u Parku nemaju riješeno pročišćavanje otpadnih voda već pojedini imaju izgrađene sabirne jame, ali uglavnom postojeći sustavi zaštite voda ne odgovaraju niti minimalnim standardima.

Zaštita voda (površinskih i podzemnih) bitna je i zbog zaštite biološke raznolikosti (mali vodotoci i lokve), te zbog zaštite priobalnog mora.

Većina lokaliteta nema riješenu opskrbu električnom energijom pa prema preporukama Hrvatskih voda VGO Rijeka ne preporuča se planiranje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda ni njihovo upuštanje u podzemlje već uglavnom za pojedine zgrade se predlaže izgradnja sabirnih jama, te njihovo pražnjenje i odvoz fekalnih voda propisanim vozilima do prečistača u Senju.

1.4.2.3. Zaštita od voda

U granicama Parka nalaze se gornji najuzvodniji dijelovi pojedinih slivova gdje još nisu formirani tokovi izraženog korita, pa tu nisu izvođeni posebni radovi na uređenju bujičnjaka i zaštiti od voda i poplava niti je vođena skrb oko čišćenja ponornih zona na području Štirovače. Kod uređenja prometnica nije vođeno računa o naznačenim bujičnim tokovima, niti su građeni propusti i vršeno osiguranje od erozije.

Pri obnovi cestovnih objekata treba voditi računa o rješavanju odvodnje, zaštiti od erozije, izradi podzida i potpornih zidova kako je to riješeno na postojećim dionicama sukladno povijesnoj gradnji.

1.4.3. Elektroopskrba i telekomunikacije

1.4.3.1. Elektroopskrba

Napajanje električnom energijom područja Parka do sad nije bilo ni razmatrano ni predviđano, već je elektroopskrba rješavana za pojedinačne zgrade unutar Parka ili u neposrednoj blizini njegove granice.

U ovom trenutku prema i na području Parka vodi nadzemni dalekovod naponske razine 10 kV koji se napaja iz transformatorske stanice (TS 35/10) kod Svetog Jurja i vodi do rasklopne stanice (RS) Plješivica. Od RS Plješivica izgrađen je nadzemni odcjepni 10 kV dalekovod na drvenim stupovima prema Zavižanu i od ukupne duljine 1.900 m oko 1.100 m nalazi se u Parku gdje se nalazi i kabela transformatorska stanica Zavižan (KTS 10/04 kV snage 50 kVA) koja služi za napajanje planinarskog doma i meteorološke stanice Zavižan.

Predmetni dalekovod (10 kV) iz TS 35/10 kV Sveti Juraj nije dovoljan za potrebe napajanja budućih potrošača unutar Parka, a unutar Parka treba predvidjeti podzemni vod.

1.4.3.2. Telekomunikacije

Telekomunikacije unutar TK centra Gospić, javna telekomunikacijska mreža je organizirana na pristupnoj razini, s dvije digitalne AXE-10 centrale locirane u Gospiću i Otočcu, na koje su priključeni svi udaljeni digitalni pretplatnički stupovi.

Čvrno područje AXE-10 centrale Gospić obuhvaća 57 centrala u koje spada centrala Zavižan u Nacionalnom parku Sjeverni Velebit, pa tako kod planinarskog doma na Zavižanu postoji telefonska govornica i stalna telefonska veza.

Čvrno područje AXE-10 centrale Otočac obuhvaća 28 centrala u koje spadaju i centrale Krasno i Sveti Juraj u bližem okruženju Parka.

Na području Parka nema građevina pokretnih telekomunikacija.

1.4.4. Zaštita od požara i zbrinjavanje otpada

Unutar Parka nema protupožarnih promatračnica, a postojeće ceste mogu služiti za prilaz vozila u slučaju požara. Izrađena je dokumentacija (Procjena ugroženosti od požara), a kapaciteti Javne ustanove nedovoljni su za učinkoviti protupožarni nadzor cijelog prostora Parka.

Unutar granica Parka ne postoje divlje deponije otpada, a s područja Štirovače dio otpada odvoze djelatnici Hrvatskih šuma, iz zgrada kojima se koriste. Za otpad iz planinarskih domova uglavnom se brinu planinarska društva, uz pomoć djelatnika nadzorne službe Parka. Javna ustanova nema sustav organiziranog skupljanja i odvoza otpada. Iako nema označenog mjesta za prikupljanje otpada, posjetitelji Parka ostavljaju ga na pojedinim mjestima u većim količinama - to je posebno izraženo pored izvora na Štirovači, te u manjoj mjeri na ulazu u Velebitski botanički vrt.

Nezaštićeni otpad privlači divlje životinje koje se, hraneći se na takvim mjestima, mogu ozlijediti, a neke mogu predstavljati i opasnost za ljude (medvjedi).

1.5. POSJEĆIVANJE

1.5.1. Dosadašnji razvitak

Turističko korištenje Velebita bilo je oskudno te se je u posljednjih stotinjak godina svodilo gotovo isključivo na planinarenje i lov. Sudionicima „masovnog turizma“, koji su Velebit promatrali s kvarnerskih i sjevernodalmatinskih plaža, posjećivanje Velebita nije bilo zanimljivo. Situaciju nije bitno promijenilo ni proglašenje Velebita *parkom prirode*, a potom ni njegovo proglašenje *svjetskim rezervatom biosfere*.

1.5.2. Planinarske staze i domovi

1.5.2.1. Planinarske staze

Planinarske staze ili markirani putovi su najvažnija pretpostavka za odvijanje planinarske aktivnosti i one služe uglavnom kao prilazni putovi parku, a također povezuju njegova interesantna i atraktivna područja. Najčešći prilazi su oni s primorske strane i koriste se uglavnom zbog bržeg uspona, a to su kako slijedi:

- iz Gornje klade na Zavižan
- iz Jablanca na Alan
- iz Starigrada senjskog do Rossijevo skloništa
- iz Oltara na Zavižan
- iz Krasna, preko krasnarskih jezera na Zavižan.

Veliki broj staza koje se danas koriste uglavnom su bivše stočarske staze, no u novije vrijeme su ih planinarska društva označila (markirala) i održavaju ih prema rasporedu dodijeljenih staza u Hrvatskom planinarskom savezu.

Između velikog broja staza na području Parka, njih dvadesetak, najatraktivnija je svakako Premužičeva staza sagrađena od 1930. do 1933. godine i prolazi kroz najatraktivnije dijelove parka, no i sama po sebi zbog svoje graditeljske specifičnosti je atrakcija koju planinari ciljano posjećuju. Proteže se cijelim Parkom od Zavižana kroz Rožanske kukove sve do Velikog Alana i dalje prema srednjem Velebitu (do Oštarija gdje i završava). Staza kao takva sa svim svojim atributima, atraktivnim pogledima, malim oscilacijama nadmorske visine i povezanosti sa planinarskim zgradama unutar Parka oduvijek je bila sastavni dio popularnih planinarskih obilaznica.

Kao što je navedeno planinarske staze održavaju planinarska društva odnosno njihove markacijske sekcije te se brinu o njihovoj prohodnosti i označenosti. Uspostavljanje novih planinarskih staza zasigurno nije potrebno, to je stav koji zastupa Hrvatski planinarski savez, te inzistira na što boljem održavanju postojećih.

Od ukupno planski definiranih staza dužine 138,30 km kategorizirane su Smerkeovom kategorizacijom u slijedeće kategorije:

- turistička staza nerazvrstana (3,70 km)
- lagana staza (15,80 km)
- srednje naporna staza (59,90 km)
- naporna staza (58,90 km).

Planinarske staze važan su element u sustavu posjećivanja i potrebno je na njihovom ulazu u Park ustanoviti određene kontrolne točke i ulaze, te da se uključe u sustav posjećivanja i prometa u Parku.

1.5.2.2. Planinarski domovi

Planinarski smještaj u Nacionalnom parku Sjeverni Velebit daleko je od onoga što nude danas suvremeni planinarski domovi u Europi i svijetu. Četiri smještajne zgrade, od kojih je jedna u kategoriji planinarskog doma (Zavižan), dvije kao planinarske kuće (Alan i Veliki Lubenovac) i jedna kao planinarsko sklonište (Rossijevo sklonište) nude posjetiteljima samo osnovne smještajne potrebe (spavanje i pitku vodu) izuzevši planinarski dom Zavižan koji je u potpunosti opskrbljen tijekom cijele godine.

Osim navedenih zgrada ne postoje neki drugi smještajni kapaciteti unutar granica Parka, stoga je u budućnosti za očekivati nužno uređenje ovih zgrada i poboljšanje uvjeta u njima. Činjenica je da su ove planinarske zgrade jedini postojeći smještajni kapaciteti u Parku i uprava parka morati će u suradnji sa Hrvatskim planinarskim savezom sustavno raditi na opremanju i ponudi adekvatnijeg i kvalitetnijeg sadržaja ovih zgrada.

Planinarski dom Zavižan, 1594 mnm

Planinarski dom na 1594 mnm i ujedno meteorološka postaja jedina je zgrada na području Parka sa stalnom opskrbljenošću i stalnim domarom koji ujedno obavlja i poslove meteorologa. Dom se nalazi na južnom obronku vrha Vučjak na 1645 mnm te je planinarski dom na najvišoj koti u Hrvatskoj. Omiljeno je ishodište mnogih planinara i izletnika. Zahvaljujući dobroj cestovnoj povezanosti i Premužićevoj stazi interesantan je za niz izleta i tura po Velebitu.

Kapacitet iznosi 28 ležajeva, potpuno je opskrbljen pićem i hranom, a Hrvatski planinarski savez, Zagreb, održava zgradu u funkciji.

Planinarska kuća Alan, 1305 mnm

Prilično je uređena katnica, ali zbog svoje periodične opskrbljenosti (samo u ljetnim mjesecima) ne nudi veliki komfor. Planinarska kuća Alan na 1305 mnm, nalazi se u podnožju vrha Alančić na 1612 mnm. Blizina Premužićeve staze i cestovni prilazi s morske i ličke strane za vrijeme prohodnih mjeseci čini je pogodnim izletničkim uporištem u ovom dijelu Parka.

Kapacitet iznosi 40 ležajeva, a tijekom ljeta dužnost domara obavljaju dežurni planinari. Opskrbljena je pitkom vodom iz cisterne (šterne) s vodom kišnicom, a Hrvatski planinarski savez, Zagreb, održava zgradu u funkciji.

Planinarska kuća Veliki Lubenovac, 1315 mnm

Planinarska kuća na Velikom Lubenovcu je izgorjela, a zbog važnosti za sustav posjećivanja Parka u budućnosti ovdje će biti opisano kako je kuća funkcionirala dok se koristila kao planinarska zgrada.

Prizemna brvnara, nekadašnja lugarnica, nalazi se u jugoistočnom kutu doline Veliki Lubenovac na visini od 1315 mnm. Planinarska kuća sa svojom atraktivnom lokacijom i položajem na granici Parka bila je izuzetno atraktivno ishodište za veliki broj planinara, a blizina Hajdučkih kukova uporište za smještaj brojnih speleo ekspedicija.

Kuću je uredilo i održavalo planinarsko društvo „Stanko Kempny“, Zagreb, a kuća je raspolagala sa 27 ležajeva, opskrbljena je pitkom vodom iz cisterne i kišnicom, a dežurstva u kući u ljetnim mjesecima radili su članovi društva „Stanko Kempny“.

Planinarsko sklonište Rossijevo sklonište

Oskudno je opremljena kamenom zidana prizemnica, koja zbog svoje neopskrbljenosti tijekom godine nudi samo nužni smještaj. Sklonište se nalazi u južnom podnožju Pasarićeva kuka na visini od 1580 mnm. Zgrada je smještena na izuzetno atraktivnoj lokaciji uz samu Premužićevu stazu, te u srcu Rožanskih kukova.

Kapacitet je 10 ležajeva, a sklonište je opskrbljeno pitkom vodom iz cisterne sa vodom kišnicom. Koristi se uglavnom kao usputno odredište za odmor, vrlo rijetko kao ishodište zbog skučenog prostora i malog kapaciteta ležajeva, a Hrvatski planinarski savez, Zagreb, održava zgradu u funkciji.

1.5.3. Upravljanje posjetiteljima

U sklopu Parka nema uređenih informativnih ni edukativnih centara, odnosno može se reći da se u ovom trenutku počinje formirati edukativni i prezentacijski centar u Upravi parka u Krasnu.

Informacije se dobivaju u planinarskom domu Zavižan, a nedavno je uređena kuća u Babić Siči kao prvi ulazno uslužni punkt s gorskom službom, istraživačkim centrom s 6 ležaja i informacijskim dijelom.

Kretanje posjetitelja unutar Parka omogućeno je prometnicama i planinarskim stazama, ali ono mora biti usklađeno s Zakonom o zaštiti prirode i Unutarnjim redom Ustanove. Novi Zakon o zaštiti prirode dozvoljava razgledavanje strogih rezervata samo uz dopuštenje Ministarstva, a unutar Parka postoje takvi rezervati i kroz njih prolaze planinarske staze, pa je očito da Planom upravljanja treba odrediti i zone rezervata i ograničenja u posjećivanju. Od svih staza najznačajnija je Premužićeva staza koju bi prvenstveno trebalo urediti kao poučnu.

Ugostiteljska ponuda i infrastruktura unutar granica Parka i u njegovom bližem okruženju je izuzetno skromna i postoji samo u sklopu djelatnosti planinarskih domova. Sanitarni uvjeti i ponuda prehrane i smještaja su nezadovoljavajući i nedostatni i za sadašnje potrebe.

Mjesta za loženje vatre su: Lubenovac, Štirovača, Veliki Lom i Alan.

Mjesta za parkiranje, loženje vatre su označena, ali ne i adekvatno uređena. Problem predstavlja nemogućnost adekvatne kontrole ponašanja posjetitelja - još uvijek ima slučajeve loženja vatre, kampiranja i parkiranja na nedozvoljenim mjestima.

1.5.4. Uvjeti i promjene na turističkom tržištu

Sustav (mreža) nacionalnih parkova u svijetu, sve više postaje respektabilna i izdašna sirovina za kreiranje vrijednog turističkog proizvoda, sve traženijeg na svjetskom turističkom tržištu. Dakako, riječ je o održivom turizmu, primjerenom strogim standardima koje nalaže status Parka.

Novi turistički proizvod Parka treba određivati:

- međunarodno prihvaćene norme za oblikovanje turističke ponude u Parku
- značajke cjelokupne atrakcijske osnove Parka i njegovog bližeg okruženja.

Sve potencijalne i realne turističke atrakcije treba uključiti u stvaranje turističkog proizvoda ovog Parka.

U maritimnim destinacijama kontaktnog područja Parka sve se više traži dodatna ponuda atrakcija prirodne i kulturne baštine, u priobalju ili zaleđu. Pri tome, postoji posebno zanimanje takvih turista za posjet nacionalnim parkovima. U tom smislu Park počinje biti privlačan turistima koji provode odmor osobito u sjeverno - jadranskom prostoru.

Važan preduvjet za skladno funkcioniranje Parka je uključivanje problema i interesa stanovništva na tom prostoru.

Prostor ovog Parka prema svojim sadašnjim mogućnostima nije namijenjen za stacionarni turizam, odnosno za dulji boravak na planini.

1.5.5. Posebnosti područja

Prema raspoloživim podacima, turističke zone interesa podijeljene su u skupine:

Park kao cjelina u sklopu planine Velebit

Poznate turističke atrakcije od Zavižana preko Hajdučkih i Rožanskih kukova i Premužićeve staze do Alana.

Manje poznate turističke atrakcije podrazumijevaju zaštićena kulturno-povijesna dobra, znamenite osobe i povijesne događaje, manifestacije, turističke staze, putove i ceste i sl.

Kontaktни prostor kao širi sustav atrakcija čine preostali dio Velebita, priobalje s otocima, Nacionalni park Paklenica, Nacionalni park Plitvička jezera, Nacionalni park Risnjak.

U okviru preporuka i obveza turističkog korištenja nacionalnih parkova (edukacija i rekreacija), ovisno o značajkama nacionalnog parka pojavljuju se različiti aspekti turističkog korištenja.

Mogući motivi obilaska čine odmor i oporavak, šetnje, hodanje, sportska rekreacija, planinarenje, vožnja biciklom, jahanje, edukacija, razgledavanje, fotografiranje, profesionalna edukacija, školske ekskurzije, znanstvena i stručna istraživanja.

Potencijalno tržište su turisti koji borave na Jadranu, Lici i Gorskom kotaru, tranzitni sudionici kružnih putovanja, izletnici iz većih gradova, đaci i studenti, istraživači, planinari i drugi korisnici.

Mjesta i mogućnosti zadržavanja (boravka) su planinarski domovi i skloništa, zgrade za povremeni boravak (vikendice), lokaliteti izvan Parka (prvenstveno naselja Krasno, Sveti Juraj, Jablanac i dr.).

1.5.6. Prostorna organizacija sustava posjećivanja

Prostorna koncepcija organizacije posjećivanja temelji se na:

- prometnoj dostupnosti (ulazima, tranzitu)
- lokalitetima zadržavanja i boravka u prirodi
- mreži zgrada s funkcijama posjećivanja i
- mreži servisnih funkcija Javne ustanove Nacionalnog parka.

Do Parka posjetitelji dolaze cestom na ulazne točke iz:

- Krasna (glavna prilazna porta s logistikom)
- Svetog Jurja
- Jablanca
- Kosinja/Gospića.

Moguća su tri glavna ulaza:

- Babić Siča
- Štirovača
- Alan,

te nekoliko sekundarnih iz različitih smjerova: Ledena draga, Begovača, Mrkvište, Velike Brisnice, Gornja Klada.

Dodatni sadržaji na većem broju lokacija ulaza su: parkiralište na kojem se zadržava kolni promet i organizira unutrašnji promet (pješačenjem, vozilom parka i sl.), službe Parka i dr.

U Parku se izdvajaju prostorne cjeline i sustavi:

- područja intenzivnog okupljanja (Štirovača)
- poučne zone (Premužićeva staza)
- pojedini lokaliteti s zgradama i bez zgrada
- staze i prometnice u funkciji kretanja kroz Park (ceste, šumske ceste).

Mjesta zadržavanja i okupljanja su glavna područja intenzivnog okupljanja i pojedinačni lokaliteti uglavnom vezani na postojeće prepoznatljive cjeline.

Najvažniji element i način posjećivanja su planinarske staze. Na turističku prostornu organizaciju presudno utječe položaj i status Premužičeve staze kao okosnice planinarskog posjećivanja.

1.5.7. Smještajni kapaciteti

Na području Parka trenutno se nalaze tri javna smještajna kapaciteta kako slijedi:

- Zavižan u kategoriji planinarskog doma
- Alan u kategoriji planinarske kuće
- Rossijevo sklonište u kategoriji planinarskog skloništa.

Osim navedenih zgrada postoje dvije lugarnice smještene u Velikom Lomu (u kojem su planinari iz Bjelovara uspostavili nužno sklonište) i Babić Siči - glavni cestovni ulaz u Park.

Obje zgrade nalaze se u blizini granice Parka i pored uzdužne makadamske ceste.

Postojeće planinarske i šumarske zgrade poželjno je iznimno manjom dogradnjom funkcionalno poboljšati.

Smještajni kapaciteti su izvan granica Parka, poglavito u Krasnu. Osim njih postoje i turistička seoska gospodarstva koja se bave poljoprivredom i stočarstvom za vlastite potrebe i seoskim turizmom.

2. NAČELA I CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

OSNOVNA NAČELA I PRISTUP PLANIRANJU UREĐENJA PODRUČJA NACIONALNOG PARKA

Izrada ovog Plana u skladu je sa Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 50/99.), Zakonom o prostornom uređenju i gradnji te Zakonom o zaštiti prirode kao i suvremenim načelima očuvanja i unapređenja čovjekova okoliša uvažavajući porast ekološke svijesti u suvremenom svijetu.

Plan uvažava odgovarajuće međunarodne ugovore i konvencije.

Zakon o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“, br. 76/07., 38/09., 55/11. i 90/11.) temelji se i na načelima „zaštite integralnih vrijednosti prostora, zaštite spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode“.

Prostorni plan područja posebnih obilježja uvažavajući prirodna, kulturno-povijesna, krajobrazna obilježja, te uvjete zaštite okoliša i prirode, razrađuje ciljeve prostornog uređenja na području posebnih obilježja i određuje organizaciju, zaštitu, namjenu i uvjete korištenja prostora.

Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 70/05., 139/08. i 57/11.) donosi nove odredbe u pogledu kategorizacije dobara, nadležnosti kod proglašenja zaštite, obvezne izrade prostorno-planske dokumentacije, upravljanja/korištenja dobara itd.

Zakon definira nacionalni park kao prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, koji obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekoloških sustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih vrijednosti. Nacionalni park ima znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu namjenu. U nacionalnom parku su dopuštene radnje i djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode. U nacionalnom parku je zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara. U nacionalnom parku dopušteno je obavljanje ugostiteljsko-turističkih i rekreacijskih djelatnosti koje su u ulozi posjećivanja i razgledavanja, te bavljenje poljoprivredom, ribolovom i obrtom na tradicionalan način. Navedene djelatnosti mogu se ograničiti radi očuvanja izvornosti prirode nacionalnog parka.

Na međunarodnoj je sceni kodeks ponašanja koji u sebi uključuje odnos prema drugima, prema svekolikom okružju i kulturnom bogatstvu, kao posljedica novog svjetonazora (ekološki i holistički pristup, održivi razvitak, integralna zaštita kroz primjereno gospodarenje prostorom) izražen kroz brojne svjetske i Europske konvencije i preporuke (AGENDA 21, Strategija za ruralnu Europu ECOVAST-a itd.)

Ta su načela, usporedno s procesima europskih i svjetskih političkih i gospodarstvenih integracija, razvijana i usvajana od poznate Stockholmske konferencije 1972. godine, do Rio de Janeira 1992. godine. AGENDA 21 naglašava između ostalog i promjenu obrazaca potrošnje i upravljanje prirodnim izvorima, očuvanje biološke raznovrsnosti, ulogu lokalnih vlasti, znanosti i obrazovanja, javnosti i organiziranje za održivi razvoj.

Osnovno načelo uređenja i zaštite područja visokog planinskog krša i prirodnih gustih šuma, izuzetno visokih prirodno-znanstvenih vrijednosti, uvjetovalo je da restriktivne komponente plana budu važnije od razvojnih.

Nacionalni park Sjeverni Velebit je jedan od „najmlađih“ nacionalnih parkova u Republici Hrvatskoj i nalazi se u cijelosti unutar granica Parka prirode Velebit, pa je očito da skrb o očuvanju prirode, razvoj i djelatnosti, korištenje prirodnih bogatstava te posjećivanje i upravljanje tim područjem moraju biti sagledani u cjelini planine Velebit, a i šire. U tom okviru stvara se temelj dragocjene baze podataka koja će Javnoj ustanovi/Upravi Parka biti dragocjena u očuvanju i gospodarenju prostorom, kao i za izradu planova gospodarenja i istraživanja.

Proglašenjem ovog prostora nacionalnim parkom, izostaje lovno gospodarenje životinjskim svijetom pa Park poprima svojstvo skloništa za faunu iako se pokazalo temeljem dosadašnjih analiza da ne pokriva kompletan prostor vertikalnih sezonskih migracija.

Kod zoniranja područja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit koje je izvršeno u okviru Stručne podloge Zavoda za zaštitu prirode, područje Parka se dijeli prema ciljevima zaštite i potrebama korištenja prostora. Zoniranjem je omogućeno planiranje i definiranje postojećeg i budućeg korištenja vrednota parka u dijelovima gdje je ono u skladu s ciljevima očuvanja prirode. Zoniranje je izvedeno iz traženog stupnja zaštite u rasponu od stupnja gdje nije dozvoljen gotovo nikakav ljudski utjecaj pa do zone intenzivnog korištenja gdje prirodni prostor unutar zone može biti znatno promijenjen. Zoniranje se vrši u skladu sa stupnjem zaštite koji je određen prirodnim staništima i životinjskim zajednicama te dozvoljenim ljudskim aktivnostima u određenom području.

Sukladno spomenutom, prostor Parka je podijeljen na 3 zone kako slijedi:

- **zona stroge zaštite (1)** koja obuhvaća područja velike prirodne vrijednosti čije je očuvanje od iznimne važnosti i koja ne zahtijevaju nikakve ili samo iznimne intervencije. Ova zona podijeljena je dalje na zonu najstrože zaštite (1a) i zonu vrlo stroge zaštite (1b - dozvoljene minimalne intervencije)
- **zona aktivne zaštite (2)** koja obuhvaća područja velike vrijednosti za očuvanje gdje se očekuje značajan angažman uprave Parka. Ova područja bi bez aktivnog upravljanja promijenila svoje bitne karakteristike zbog smanjenja biološke raznolikosti i smanjenja raznolikosti krajobraza (potrebni zahvati košnje, ispaše i sl.)
- **zona korištenja (3)** koja obuhvaća u ovom Parku osam izdvojenih manjih područja s već postojećom infrastrukturom i građevinama. Cilj upravljanja područjem ove zone jest održivo posjećivanje, rekreacija i edukacija posjetitelja.

U planiranju vanjskog prometa temeljni kriterij jest, da se koristi mreža postojećih prometnica bez izgradnje novih kojima cilj nije sam Park.

Pitanje unutrašnjeg prometa kao složeniji sustav diferencira se prema konkretnim uvjetima: veličini nacionalnog parka, obliku i morfološkim karakteristikama reljefa, ekološkim i klimatskim prilikama, vrsti faune i broju, te strukturi posjetilaca parka.

Osnovni cilj Prostornog plana Nacionalnog parka Sjeverni Velebit je očuvanje prirodnih karakteristika uz očuvanje ravnoteže krških i šumskih ekosistema u relativno izvornom ili bar zatečenom obliku.

Opći ciljevi su:

- prostorno-planskim mjerama osigurati zaštitu prirodnih i stvorenih vrijednosti prostora, očuvati i unaprijediti kvalitetu okoliša
- omogućiti odvijanje znanstveno-obrazovne i kulturno-odgojne funkcije Parka
- omogućiti primjereno prirodnim značajkama odvijanje turističke funkcije prvenstveno organiziranim i kontroliranim posjećivanjem i razgledavanjem u skladu s kapacitetom i značajkama pojedinih prostornih cjelina, te pružanjem odgovarajućih pratećih usluga
- vlasnicima posjeda omogućiti bavljenje tradicijskim oblicima djelatnosti poljoprivrede i ekološke proizvodnje hrane primjerene području
- utvrditi moguće intervencije u prostoru, prvenstveno obnovu, rekonstrukciju postojećih zgrada te građenje novih zgrada u svrhu posjećivanja i njihovog korištenja, a iznimno i drugih zgrada/grādevina u skladu s Odredbama za provođenje plana.

U skladu s ovim temeljnim postulatom (očuvanje izvornosti prirode), definicija turizma ima specifičan oblik „posjećivanja i razgledavanja“, a za zatečene prirodne vrijednosti ovim se Planom određuju i dodatni ciljevi koji ujedno formiraju i osnovu za smjernice uređenja područja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit kako slijedi:

- Ostvarenje primarnih funkcija Parka, a to su: znanstvena, kulturna i odgojno-obrazovna namjena temeljena na činjenici da je cijeli Velebit općenito, a Park posebno, geomorfološka riznica u domeni krša, uzimajući u obzir i njegov podzemni „reljef“. Isto to se može reći i za velebitsku floru i faunu.
- Kad je riječ o kulturnoj i odgojnoj funkciji, ne treba zanemariti ni činjenicu da za nacionalno biće Hrvata Velebit ima i veliko simboličko značenje, osvjedočeno u svijesti naroda, književnosti, pjesmama itd.

- Osigurati očuvanje kulturne baštine, sukladno konzervatorskim smjernicama, omogućiti rekonstrukciju pastirskih stanova i drugih tradicionalnih građevina na postojećim temeljima u originalnim gabaritima.
- Zonu napuštenih stanova rekonstruirati sukladno Odredbama za provođenje plana i konzervatorskim smjernicama.
- U zonama zaštite određenim konzervatorskom podlogom dopušteno je postavljanje turističke signalizacije i uređenje manjih odmorišta koje treba integralno oblikovati sukladno konzervatorskim smjernicama.
- Istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine u kontekstu prisutnih društvenih, kulturnih i gospodarskih promjena, temeljem stručne i znanstvene obrade područja, značajnih povijesnih cjelina naselja i prostora izrazitih krajobraznih, kulturno-povijesnih i estetskih vrijednosti. Identifikacija i dokumentacija graditeljske baštine stručan je i znanstveni proces utvrđivanja spomeničkih vrijednosti pojedinačnih građevina i cjelina u određenom povijesnom prostoru i organizirano bilježenje njihovih osobina na najprimjereniji način.
- Uspostavljanje i usklađivanje pravnog sustava zaštite integralnih prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora kroz prostorno-planske mjere zaštite. Pravna zaštita graditeljske baštine podrazumijeva cjeloviti pravni sustav zaštite utvrđenih i potencijalnih vrijednosti baštine u prostoru. Prostorno-planska zaštita graditeljske baštine podrazumijeva sustavno uključivanje baštine u sve relevantne prostorne i urbanističke planove, izradu posebnih integralnih planova za zaštićena područja i dosljednu provedbu donesenih planskih dokumenata.
- Provođenje zaštite arheoloških zona i lokaliteta u skladu s načelima arheološke struke i konzervatorske djelatnosti, konzervacijom i prezentacijom vidljivih ostataka građevina važnih za povijesni i kulturni identitet prostora, odnosno odgovarajućom obradom, dokumentiranjem, prikupljanjem ostataka i deponiranjem u muzejske ustanove predmeta s onih lokaliteta, koje se, s obzirom na njihov karakter, ne može prezentirati.
- Uspostavu uravnoteženog odnosa između osnovnih izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava, osobito na području povijesnih ruralnih cjelina, radi očuvanja njihovih povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i naroda kojemu pripadaju.
- U sklopu modela revitalizacije ruralnih cjelina, primjena integralnih oblika zaštite kao i poticanje osnivanja novih muzeja na otvorenom i predstavljanja narodnog stvaralaštva, radi odgojno-obrazovnih, ekoloških i turističkih učinaka, a napose stvaranja pozitivnog odnosa spram zavičajnih vrijednosti i poticanja brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.
- Detektiranje i uspostava zaštite nad kulturno-povijesnim krajolicima, prostorima stvaranim u dugom vremenskom slijedu čovjekovim nastojanjem da životni prostor oplemeni i prilagodi svojim potrebama, koji su iznimno bogati kulturnom baštinom i povijesnom slojevitosti, kao sastavnim dijelovima krajobraznih osnova Hrvatske.
- Prilikom intervencija u postojećim cjelinama treba štiti vizure te iskoristiti postojeće strukture i nove sadržaje maksimalno uklopiti u ambijent.
- Sve podatke potrebno je obraditi i pripremiti u GIS tehnologiji kako bi se isti koristili i bili podloga za sve planove zaštite i upravljanja i bili temelj za sustav monitoringa na svim razinama (populacija pojedinih vrsta, staništa, meteorološki podaci, onečišćenja itd.).
- Pejzažna obilježja su nedvojbeno one vrijednosti koje motiviraju na odlazak u planinu većinu današnjih posjetitelja Parka. Taj motiv će, zacijelo, i u budućnosti biti dominantan i na njemu počivaju turističko-rekreativne mogućnosti Velebita. U sadašnjoj strukturi posjetitelja dominiraju planinari, a u perspektivi treba postići cilj veće posjećenosti izletnika kada okolni prostor bude aktivniji.
- Izletnicima treba osigurati određenu razinu usluge. Značajniji smještaj se može ostvariti oko Parka (Krasno, Senj, Jablanac itd.), a u samom Parku je dovoljna razina planinarskog doma ili najčešće samo skloništa.
- Vodoopskrbu treba riješiti tako da se kod smještajnih zgrada i zgrada sustava posjećivanja osigura dovoljna količina pitke vode.

- Odvodnju i zbrinjavanje otpadnih voda treba riješiti tako da se osigura visoki stupanj zaštite okoliša.
- Ne planirati korištenje prostora za zbrinjavanje otpada i melioracijske zahvate.
- Zaštitu od bujica i erozije na objektima prometnica vršiti uz maksimalno poštivanje elemenata povijesne gradnje.
- Šumarske zgrade, planinarske zgrade i skloništa unutar granica Parka treba staviti u funkciju posjećivanja i urediti za zajedničko korištenje ili ustupanje Parku. Za sustav posjećivanja treba raditi samo nužne intervencije u prostoru za prilaz turističkim atrakcijama i komunikacijama za kretanje turista.
- Šumske ceste okružuju Park s južne, istočne i dijelom sjeverne strane. U tom pogledu ne postoji potreba za daljnjim gradnjama, uz pretpostavku adekvatnog održavanja postojećih cesta. Najveći dio Parka i dalje mora ostati prostor za pješake i one koji su spremni uložiti nešto fizičkog napora da bi ostvarili neposredan i autentičan doživljaj velebitske prirode.
- Radi zaštite pojedinih lokaliteta zaštite i očuvanja flore i faune neki će se smjerovi zatvoriti, a drugi omogućiti, vodeći posebno računa o edukativnoj funkciji pojedinih staza.
- U sklopu Plana upravljanja Javna ustanova će izraditi posebne planove zaštite i održavanja šuma, travnjaka te drugih staništa, s posebnim naglaskom na duboke jame strogog rezervata Hajdučkih i Rožanskih kukova.
- Park treba valorizirati i s krajobraznog aspekta. Nerealno je, a i protivno kriterijima nacionalnog parka, sprječavati prirodnu obnovu vegetacije, pa kompromis treba potražiti u određenom zoniranju, odnosno izdvajanju i očuvanju onih lokaliteta za koje se utvrdi da su floristički posebno vrijedni i zanimljivi (endemi i relikti, njihove zajednice i slično). Zadatak je uprave Parka da načinom upravljanja, odnosno odgovarajućim metodama (košnjom, ispašom, sječom) sačuva te vrijednosti.
- Osim ovih, uglavnom otvorenih travnjaka na primorskoj strani, treba upozoriti i na brojne proplanke u središnjem i istočnom dijelu Parka. I ovo su nekadašnje stočarske (katkad dijelom i ratarske) zone, ali poput otoka okružene visokom šumom. Ove proplanke treba očuvati u prvom redu zbog njihove pejzažne, a posljedično i turističke vrijednosti (Lubenovac, Padeži, zavižansko područje i dr.).
- Primijeniti međunarodno prihvaćene norme za oblikovanje turističke ponude u Parku.
- Valorizirati značajke cjelokupne atrakcijske osnove Parka i njegovog bližeg okruženja.
- Sve potencijalne i realne turističke atrakcije treba uključiti u stvaranje turističkog proizvoda ovog Parka.

3. PLAN UREĐENJA PROSTORA

3.1. NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

Osnovna koncepcija uređenja Parka temelji se na održavanju prirodnih datosti i dijelova tradicijski kultiviranog krajobraza uz mogućnost obavljanja djelatnosti kao što je poljoprivreda i stočarstvo, te specifičan oblik turizma kojem je osnovni motiv razgledavanje, planinarenje i dijelom rekreacija te dakako istraživački/znanstveni rad. Površine parka i putovi te ostala infrastruktura tretiraju se kao dio šireg prirodnog i prostorno funkcionalnog sustava Velebit. Postojeća osnovna namjena prostora neće se mijenjati i zadržavaju se površine šuma, pašnjaka, livada i obradivog tla. Razgraničenje se provodi prema stvarnoj namjeni katastarske čestice. Razgraničenje prostora unutar granica obuhvata ovog Plana po namjeni i korištenju prikazano je u kartografskom prikazu br. 1. Korištenje i namjena prostora (u mjerilu 1:25 000).

Na području Parka nalaze se pretežno šumska tla, a značajne površine zauzima kamenjar na dolomitu i vapnencu, naročito na primorskoj strani. Tek male površine pripadaju poljoprivrednim tlima već odavno napuštenih oranica i pašnjaka. Preostala poljoprivredna tla u granicama, a naročito ona izvan granica Parka, u bližem okruženju, treba sačuvati te bi ona morala ostati u funkciji jednog od mogućih izvora opstanka malobrojnog preostalog pučanstva u okruženju Parka, poticaj za povratak ograničenog broja radno sposobnog stanovništva koji vidi mogućnost kvalitetnog opstanka u novim uvjetima, ali i kao faktor održanja biološke raznolikosti, tradicijskog načina života i pejzažne vrijednosti krajolika.

U skladu s obilježjima prostora i obavljanja mogućih djelatnosti i aktivnosti, a to su poljoprivreda, prioritetno stočarstvo i turizam s naglaskom na razgledavanje, planinarenje i istraživanje ovim Planom su određene:

Površine osnovne namjene:

- šume posebne namjene
- travnjaci - pašnjaci i livade (poljoprivredne površine)
- gole stijene i točila, kamenjar
- zone s ostacima tradicijske gradnje (stočarski stanovi, gospodarske zgrade, suhozidi, šterne i dr.)
- zone zatečene izgradnje (zgrade povremenog boravka)
- botanički vrt.

Uže prostorne cjeline i lokaliteti s funkcijama upravljanja parkom:

- ulazi u Park (glavni/sekundarni)
- zone intenzivnog posjećivanja
- ulazno - recepcijski i informacijski lokaliteti
- poučne zone
- planinarske zgrade (dom, kuća, sklonište)
- šumarske zgrade (lugarnice, bivše staje)
- meteorološka postaja i opservatorij
- ostale zgrade u sustavu posjećivanja.

Ovim se Planom unutar površina osnovne namjene i lokaliteta posjećivanja određuju pojedinačni elementi prostora, zgrade i sadržaji kako slijedi:

- kapela
- lokva
- izvor
- vodosprema/šterna
- osmatračnica
- vidikovac.

Ove površine i lokaliteti određeni su kao postojeći, a planirani novi sadržaji i zgrade kao dio unutar postojećih površina odnosno lokaliteta iste namjene.

Prometnice:

- županijska cesta
- lokalna cesta
- nerazvrstane ceste
- poučna planinarska staza - Premužićeva staza
- ostale planinarske staze
- biciklističke rute
- parkiralište
- građevine i koridori ostale infrastrukture.

Koridor bivše transportne žičare od Stinice do Alana planira se kao koridor za istraživanje za koji će se izraditi prostorno programsko rješenje kojim će se dokazati opravdanost i način njenog uklanjanja ili zadržavanja pojedinih elemenata (stupa i dr.) kao ostatka industrijske arhitekture.

U Parku nije predviđena izgradnja novih zgrada. Sadržaji za potrebe posjećivanja i rada Javnoj ustanovi uredit će se i namijeniti u postojećim zgradama (planinarski domovi, skloništa, gospodarske, šumarske i druge zgrade koje su zatečene na označenim lokalitetima (kartografski prikaz br. 1. Korištenje i namjena prostora) uz mogućnost rekonstrukcije i dogradnje prema uvjetima ovog Plana. Dozvoljava se obnova zgrada planinarskih domova i šumarskih kuća te pratećih zgrada tako da se prenamijene u sadržaje u funkciji Parka (posjećivanje, informacije, prateće usluge, servis, kontrola i sl.). Ne planira se uređenje ugostiteljskih objekata. Iznimno, planinarski domovi mogu pružati ograničene, odgovarajuće ugostiteljske usluge. Izuzetno se dozvoljava na prostoru Zavižana gdje postoji duga tradicija meteoroloških opažanja, dodatna izgradnja meteorološkog opservatorija i preuređenje i osuvremenjivanje postojećih prostora kod doma na Zavižanu, te postava antena i uređaja za znanstvena istraživanja.

Ovim Planom ne predviđa se određivanje građevinskog područja naselja, već je određena zona zatečene gradnje na lokalitetu Alan, koja će se sanirati sukladno važećim propisima. Ostale pojedinačne zgrade koje je moguće zadržati i koje su u skladu s Odredbama ovog Plana, tretiraju se kao izgradnja izvan građevinskog područja prvenstveno u funkciji poljoprivrede, odnosno kao pojedinačni subjekti/sklopovi na površinama druge namjene.

Planinarske i druge staze, te razgledavanje područja i lokaliteta, koristit će se i uređivati kontrolirano i organizirano, koliko je to nužno, a sve u skladu s Planom upravljanja i pratećim aktima te Pravilnikom o unutarnjem redu.

Radi zaštite živog svijeta, genetske raznolikosti u Parku, njegovu okruženju i priobalnom moru u neposrednoj blizini granica Parka potrebno je da stanovništvo ovog područja koristi tradicijske oblike i načine poljoprivredne proizvodnje, sačuva autohtone sorte i pasmine, te proizvodi zdravu hranu. Takvi oblici poljoprivredne proizvodnje osobito su povoljni za udruživanje s raznim oblicima seoskog turizma. Sve površine značajne za poljoprivredu u privatnom su vlasništvu, pa se ne može isključiti pravo na korištenje zemlje u poljoprivredne svrhe, ali proizvodnju treba usmjeravati sukladno navedenim stajalištima.

Na ovim područjima dozvoljava se gradnja skloništa za stoku sukladno Odredbama ovog Plana.

Šume u Parku su šume posebne namjene i njima će se gospodariti u skladu s Zakonom o zaštiti prirode. Na područjima niskog raslinja i kamenjarskog pašnjaka mogući su prirodni procesi zarastanja koji će se pratiti i korigirati prema posebnim planovima.

3.2. SUSTAV POSJEĆIVANJA

3.2.1. Uvjeti i promjene na turističkom tržištu

Prostor Parka prema svojim sadašnjim mogućnostima nije namijenjen za stacionarni turizam, odnosno za dulji boravak na planini, jer su mogućnosti za osiguravanje svih potrebnih uvjeta za sada nedovoljni i nesigurni. Prostor Parka planira se koristiti za jednodnevne posjete i to s primorske ili kopnene strane. Pri tome valja paziti da ne dolazi do zagađenja mjesta gdje će se posjetitelji zadržavati.

Interes turista u novije vrijeme je težnja da borave u manjim ugostiteljskim objektima s mogućnošću donošenja mnogobrojnih individualnih odluka tijekom boravka. U tom smislu postoje različiti modaliteti turističke potražnje kroz eko-turizam, avanturistički turizam, edukacijski turizam, turizam zaštićene prirode, turizam na seljačkim gospodarstvima, kulturni turizam, zdravstveni turizam i sl. Ekološki očuvani i slabije uređeni krajevi vrijedniji su kod takve klijentele.

3.2.2. Posebnosti područja

Ovim Planom zone interesa Parka kao cjelina u sklopu planine Velebit podijeljene su u četiri skupine.

Poznate lokacije u Parku su:

- Zavižan
- Botanički vrt
- Hajdučki i Rožanski kukovi - posjet samo u znanstvene svrhe
- Premužićeva staza
- Štirovača
- Alan.

Manje poznate lokacije kao turističke atrakcije:

- geološke značajke prostora
- klima, voda, biljni svijet, životinjski svijet
- zaštićena kulturno-povijesna baština, većim dijelom istražena
- sportsko-rekreacijski prostori (biciklističke staze)
- znamenite osobe i povijesni događaji
- kulturne i vjerske ustanove, kultura života i rada
- manifestacije, turističke staze, putovi i ceste.

Širi sustav atrakcija - lokaliteti i zone kontaktnog prostora:

- preostali dio Velebita
- priobalje s otocima
- Nacionalni park Paklenica, Nacionalni park Plitvička jezera, Nacionalni park Risnjak.

U okviru preporuka i obveza turističkog korištenja nacionalnih parkova (edukacija i rekreacija), ovisno o značajkama nacionalnog parka pojavljuju se različiti aspekti turističkog korištenja.

Modaliteti i intenzitet obilaska sistematizirani su kako slijedi:

- vrlo frekventni itinereri i zone intenzivnog okupljanja s više sadržaja
- slabo frekventni itinereri
- iznimni itinereri pod posebnim nadzorom (pratnje nadzornika).

Mogući motivi obilaska su:

- odmor i oporavak, šetnje, hodanje
- sportska rekreacija, planinarenje
- vožnja biciklom, jahanje, turno-skijanje
- dokoličarska (fakultativna, edukacija u slobodno vrijeme) edukacija
- razgledavanje, fotografiranje
- profesionalna edukacija, školske ekskurzije, znanstvena i stručna istraživanja.

Potencijalno tržište čine:

- turisti koji borave na Jadranu, Lici i Gorskom kotaru
- tranzitni sudionici kružnih putovanja
- izletnici iz većih gradova
- đaci i studenti
- istraživači
- planinari i sl.

Mjesta i mogućnosti zadržavanja (boravka):

- planinarski domovi i skloništa
- zgrade za povremeni boravak
- lokaliteti izvan Parka (prvenstveno naselja Krasno, Sveti Juraj, Jablanac i dr.).

3.2.3. Konceptija prostorne organizacije sustava posjećivanja

Prostorna koncepcija organizacije posjećivanja temelji se na:

- prometnoj dostupnosti (ulazima, tranzitu)
- lokalitetima zadržavanja i boravka u prirodi
- mreži zgrada s funkcijama posjećivanja i
- mreži servisnih funkcija Javne ustanove Nacionalnog parka.

Do Parka posjetitelji dolaze cestom na ulazne točke iz smjera:

- Krasna (glavna prilazna porta s logistikom)
- Svetog Jurja
- Jablanca
- Kosinja/Gospića.

Planirana su tri glavna ulaza:

- Babić Siča
- Štirovača
- Alan,

te nekoliko sekundarnih ulaza: Ledena draga, Begovača, Mrkvište, Velike Brisnice, Gornja Klada.

Planirani sadržaji na lokacijama ulaza su:

- info - punkt, distribucija po itinererima
- usluge osvježanja i okrijepe
- službe Parka
- sanitarije
- parkiralište na kojem se zadržava kolni promet i organizira unutrašnji promet (pješačenjem, vozilom parka, konjima i sl.) i dr.

Glavni ulazi su i glavni informacijski punktovi te sadrže više funkcija i prostora kao naplata ulaznica, sanitarije, parkiralište, nadzornička postaja, prostor za prezentacije, prostorije za boravak i slično.

Sekundarni ulazi su manje prostorne cjeline s osnovnim funkcijama: informacija, parkiranja, odmora posjetitelja (nadstrešnica, klupe) i minimumom usluga.

Koridor bivše transportne žičare od Stinice do Alana planira se kao koridor za istraživanje za koji će se izraditi prostorno programsko rješenje kojim će se dokazati opravdanost i način njenog uklanjanja ili zadržavanja pojedinih elemenata (stupa i dr.) kao ostatka industrijske arhitekture.

U Parku se izdvajaju prostorne cjeline i sustavi:

- područja intenzivnog okupljanja
- poučne zone
- pojedini lokaliteti s zgradama i bez zgrada
- staze i prometnice u funkciji kretanja kroz park (ceste, šumske ceste).

Od ukupno planski definiranih staza kategorizirane su u slijedeće kategorije:

- turistička staza

- lagana staza
- srednje naporna staza
- naporna staza.

Mjesta zadržavanja i okupljanja su glavna područja intenzivnog okupljanja i pojedinačni lokaliteti uglavnom vezani na postojeće cjeline:

- Zavižan
- Lubenovac
- Mirovo
- Štirovača
- planinarski domovi i skloništa (Zavižan, Alan, Rossijeva koliba)
- poučna područja i staze.

Najvažniji element i način posjećivanja su planinarske staze. Na turističku prostornu organizaciju presudno utječe položaj i status Premužičeve staze kao okosnice planinarskog posjećivanja.

Osim navedenih područja, staza i lokaliteta posjećivanja važnu komponentu imati će poučna područja počevši od Botaničkog vrta do zona tradicijske izgradnje u suhozidu (pastirski stanovi) koji zajedno s poljima na kojima se nalaze predstavljaju posebnu krajobraznu cjelinu prirodnih i kulturnih vrijednosti. Planira se obnova nekoliko stanova kao muzejski eksponat u funkciji Parka (projekt kandidiran za strukturne fondove).

Za potrebe posjećivanja i funkcioniranja Javne ustanove planira se korištenje postojećih zgrada na ulaznim i drugim mjestima uz njihovu rekonstrukciju i/ili adaptaciju te uređenje vanjskog prostora uključivši parkirališta planiranog kapaciteta ovisno o rangi pojedinog lokaliteta (glavni, sekundarni ulazi).

U sustav se uključuju i prirodni izvori odnosno šterne kao mjesta moguće okrijepe prilikom dužih tura.

Područje Parka je, također, dio Parka prirode Velebit, pa u planiranju razvoja turizma u Parku, postoji funkcionalna i zaštitarska povezanost ova dva područja različitih razina zaštite koju treba planski razvijati.

Obilježavanje i interpretaciju prostora treba koncipirati tako da odražavaju vizualni identitet i jasnoću informacije. Taj sustav obuhvaća elemente kao što su: vrsta kretanja, duljina trajanja i sezonske značajke, tematika, prezentacija, označavanje, izradu karata s oznakama svih točaka i putova. Dio tog sustava bit će smješten na prijemno-informacijskim mjestima (info - punkt).

Područje Parka je, također, dio Parka prirode Velebit, pa u planiranju razvoja turizma u Parku, treba osigurati funkcionalnu i zaštitarsku povezanost između ova dva područja različitih razina zaštite.

Ishodišta za dnevne izlete u Parku sa smještajnim zgradama, mogu biti :

- s ličke strane Otočac, Kuterevo i Kosinj, a
- s primorske Senj, Sveti Juraj, Stinica i Jablanac.

3.2.4. Smještajni kapaciteti

Na području Parka zadržavaju se i planiraju četiri smještajna kapaciteta kako slijedi:

- Zavižan u kategoriji planinarskog doma
- Alan i Veliki Lubenovac u kategoriji planinarske kuće
- Rossijevo sklonište u kategoriji planinarskog skloništa.

Navedene zgrade smještajnih kapaciteta nude svojim posjetiteljima uglavnom osnovne smještajne potrebe (noćenje) izuzevši planinarski dom „Zavižan” koji je u potpunosti opskrbljen tijekom cijele godine.

Budući da izgradnja novih zgrada nije u skladu s načelima korištenja i zaštite Nacionalnog parka, moguće je jedino iskoristiti zgrade koje su napuštene od strane Hrvatskih šuma te nisu više u upotrebnoj funkciji. Dvije lugarnice smještene su u:

- Velikom Lomu (u kojem su planinari iz Bjelovara uspostavili nužno sklonište) i
- Babić Siči.

Obje zgrade nalaze se u blizini granice Parka i pored uzdužne makadamske ceste. Uz manja ulaganja moguće je sadašnjih stotinjak ležajeva kvalitativno dopuniti.

Smještajne kapacitete valja koncentrirati izvan granica Parka, poglavito u Krasno, bez posebnih programskih ograničenja za ugostiteljske objekte ili disperzirati po eventualnim turističkim seoskim gospodarstvima, koja se bave poljoprivredom i stočarstvom za vlastite potrebe i potrebe djelatnosti seoskog turizma.

3.3. SUSTAV PROMETA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

3.3.1. Promet

Cestovni promet

Prostornim planom Parka određuje se cestovni prometni sustav prema kartografskim prikazima br. 1. Korištenje i namjena prostora i br. 2. Infrastrukturni sustavi i mreže (u mjerilu 1:25 000).

Prilazi Parku cestovnim vozilima iz vanjskog prostora do glavnih ulaza na njegovu rubu i dalje do zona intenzivnog posjećivanja unutar samog Parka omogućeni su postojećim javnim cestama kako slijedi:

- Županijskom cestom Ž5182 Jablanac (D8) - Bileni - Grabarje - Alan (zona intenzivnog posjećivanja) - Štirovača (Ž5126)
- Županijskom cestom Ž5126 Sveti Juraj (D8) - Krasno - Štirovača (istočni glavni ulaz i zona intenzivnog posjećivanja-izletišta) - Velika Plana - Smiljan - Gospić (D25)
- Lokalnom cestom L59133 Oltari (Ž5126) - Babić Siča (sjeverni glavni ulaz) - Zavižan (zona intenzivnog posjećivanja).

Planom se omogućuje održavanje, uređenje i obzirna rekonstrukcija pojedinih dionica javnih cesta koje nemaju potrebne minimalne elemente za sigurno odvijanje prometa prema svojoj kategoriji.

Planom se omogućava rekonstrukcija, djelomično proširenje i održavanje postojećih cesta kako slijedi:

- makadamske ceste na strmim dionicama zbog jake erozije potrebno je stalno obnavljati i održavati, te rekonstruirati u slučaju potrebe uz rješavanje odvodnje sukladno tehničkim detaljima povijesnih cesta uz oblaganje pokosa suhozidom.
- proširenje rubnih cesta uz Park zbog uskog kolnika gdje se osobna vozila i autobusi posjetilaca mimoilaze sa teškim šumarskim vozilima, riješiti u prvoj etapi uređenjem ugibališta orijentacijski svakih 500 m i bliže (max 150 m) ako je potrebno zbog preglednosti ceste, a u drugoj etapi kompletno uređenje prema projektu.

Budući da se gore navedene javne ceste protežu i kroz Park prirode Velebit, zahvate na uređenju valja uskladiti s prostornim dokumentima tog područja.

Posebnu pažnju zahtijeva uređenje i dogradnja županijske ceste Ž5182 Jablanac (D8) - Alan - Štirovača (Ž5126), zbog njenog povijesnog značaja i zaštite kao spomenika tehničke kulture, prema uvjetima gradnje i mjerama zaštite prema posebnim propisima. Ovim se Planom određuje da ova cesta u nastavku neće biti asfaltirana.

Lokalna cesta L59133 Oltari (Ž5126) - Zavižan, zajedno s cestama Sveti Juraj - Oltari i cestom Krasno - Vukelići ulazi u Park kod Babić Siče u nastavku prema Krasnarskoj dolubi do Zavižana, predstavlja drugi glavni prilazni pravac Parka iz pravca Senja i Svetog Jurja, te iz Otočca i čvora na autocesti (A1) Zagreb - Split. Ovim se Planom određuje dionicu koja se nalazi unutar Parka od Babić Siče do Zavižana kategorizirati kao internu cestu Parka, a predlaže se prilazne dionice do recepcije zadržati kao javne ceste s tim da se dionica od

čvora Otočac do Babić Siče kroz Prostorni plan Ličko-senjske županije predloži za županijsku cestu.

Ostale nerazvrstane ceste koje nisu javne (šumske ceste i drugi kolni putovi), a nalaze se bilo unutar ili na granici Parka, zadržavaju se kao interne ceste te imaju značajnu ulogu kako u dostupnosti pojedinim lokalitetima, ostalim pomoćnim ulazima i zonama posjećivanja, tako i protupožarnoj zaštiti.

Među nerazvrstanim cestama veće značenje imaju šumske ceste uz istočnu granicu Parka od Mirova na Alanu preko Lubenovca do Begovače te Lomskom dulibom do Zavižana kojima su prometno povezani pojedinačni ulazno-recepcijski i posjetiteljski lokaliteti: Alan, Lubenovac, Begovača, Mali Lom, Veliki Lom i Zavižan.

Posjetitelji u Park dolaze vlastitim automobilom, pješice ili autobusom te u organiziranim grupama na uređenim i tablom označenim ulaznim lokalitetima. Kretanje posjetitelja nije dozvoljeno izvan označenih staza.

Ovim Planom određeni su cestovni ulazi kako slijedi:

- Babić Siča, Ledena draga, Štirovača, Grabarje, Mrkvište, Begovača i od Vranjkove drage.

Parkirališta za osobne automobile i autobuse posjetitelja uređuju se na ulazno-recepcijskim i informativnim lokalitetima te u zonama intenzivnog posjećivanja, prema detaljnim uvjetima uređenja i gradnje lokaliteta posjećivanja i boravka u Parku.

Na području Parka na lokacijama koje su dostupne vozilima određena su parkirališta kapaciteta i smještaja u skladu s uvjetima za pojedini posjetiteljski lokalitet/područje, a na lokacijama kako slijedi:

- Babić Siča, Zavižan, Veliki Lom, Lubenovac, Alan, Štirovača.

Pješački i biciklistički promet

U Planu se zadržavaju sve postojeće glavne i ostale planinarske staze među kojima je posebno istaknuta Premužićeva staza kao „glavna poučna planinarska staza“.

U širem potezu od Zavižana do Baških Oštarija Premužićeva staza je dio Velebitske pješačke magistrale, graditeljski zahvat uspješno uklopljen u prirodni ambijent središnjeg i sjevernog Velebita te se Planom određuje njeno održavanje i uređenje kao spomenika tehničke kulture nacionalnog značaja.

Ovim planom određuju se glavni ulazi planinarskim putovima iz pravca:

- Gornje Klade, Velikih Brisnica, Jablanca, Oltara, Jezera i Krasna.

Biciklistički promet u Parku je moguć po kolnicima javnih i nerazvrstanih (šumskih) cesta. Ne planira se gradnja posebnih staza za bicikliste.

Žičara Alan

Planom se osigurava istraživanje koridora bivše transportne žičare Stinica - Alan, odnosno izrada prostorno programskog rješenja kojim će se dokazati opravdanost i način njenog uklanjanja ili zadržavanja pojedinih elemenata (stupa i dr.) kao ostatka industrijske arhitekture.

Plan zadržava postojeće zgrade bivše transportne žičare u funkciji usluga Parka. Postojeće zgrade mogu se rekonstruirati i/ili izgraditi nove zgrade na mjestu i u gabaritima postojećih. Za njih će se izraditi idejno rješenje temeljeno na koncepciji usluga Parka.

3.3.2. Vodnogospodarstvo

Ovim se Planom određuje zaštita i gospodarenje vodama na prostoru Parka na način da se očuva biološka raznolikost, osigura minimalna vodoopskrba pitkom vodom i zaštiti voda od zagađenja, te spriječi štetno djelovanje voda uz minimalne građevinske zahvate.

U području obuhvata Plana nalaze se dijelovi slivova i vodnih tokova i to uglavnom gornji dijelovi slivova bez jasno formiranog toka

Zalihnost voda u granicama obuhvata Parka ocjenjuje se kao skromna i ograničena te se mora očuvati i eventualno obazrivo koristiti. Jedini značajniji, ali još uvijek mali vodotok je Štirovača sa površinom sliva cca 2,1 km².

Ovim se Planom određuje gospodarenje vodama usklađeno sa uvjetima zaštite prirode.

3.3.2.1. Vodoopskrba

Koristive vodne pojave u granicama Parka po zalihnosti su skromne i glavnim dijelom ograničene uz dva stalna izvora te na lokve i cisterne.

Planom se određuje minimalna vodoopskrba pitkom vodom uz tradicionalni način osiguranja pitke i tehničke vode u šternama, s tim da se odvoje spremnici za pitku vodu i pune pitkom vodom, a za tehničku vodu koristi kišnica sa naplova i krovnih površina za točke sa smještajnim kapacitetima i područja intenzivnog posjećivanja, te pojedinačne manje zgrade.

Zone sa smještajnim kapacitetima i zone intenzivnog posjećivanja Zavižan, Štirovača, Alan treba opskrbiti pitkom i tehničkom vodom na način:

- **Zavižan** - zona sa smještajnim kapacitetom, meteorološkim opservatorijem, te zona intenzivnog posjećivanja, izgraditi vodospreme odvojeno za pitku i tehničku vodu. Pitku vodu dovoziti sa izvora, a za tehničku vodu osigurati kišnicu sa naplavnih površina
- **Botanički vrt** u blizini Zavižana ima bunar sa kvalitetnom pitkom vodom i isti treba održavati
- **Štirovača** - kaptirani izvor, dodatno urediti zahvat, odrediti zone sanitarne zaštite, odrediti količinu pitke vode koja se smije zahvatiti, izgraditi vodospremu kapaciteta sukladno potrebama, riješiti vodoopskrbu sukladno Zakonu o vodama. Lokalitet Štirovača nalazi se u IV zoni sanitarne zaštite što treba uvažiti kod planiranja
- **Babić Siča** ulazni punkt na granici Parka, potrebno je urediti cisternu za pitku vodu i odvojeno za tehničku vodu
- **Babrovača** - izvor, treba zaštititi, urediti i napraviti manju cisternu za sušni period
- **Žive vodice** - izvor, treba urediti, napraviti manju cisternu i održavati
- cisterne kod planinarskih skloništa, manjih domova i lugarskih objekata kao što su: Rossijeva koliba, lugarnica Veliki Lom, sklonište na Alanu, planinarski dom Begovača, treba urediti i osigurati higijensku ispravnost vode i održavati.

Vode koje su ranije služile za napajanje stoke štititi će se i održavati sukladno stručnoj podlozi Zavoda za zaštitu prirode prema Planu upravljanja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

Male nekaptirane izvore u granicama obuhvata Plana koji povremeno presušuju (kao npr. Babrovača, Žive Vodice) Planom se određuje štititi sukladno Planu upravljanja Nacionalnog parka.

3.3.2.2. Zaštita voda

Zbrinjavanje otpadnih voda na prostorima intenzivnijeg posjećivanja i većih smještajnih zgrada (Zavižan i Štirovača) potrebno je riješiti izgradnjom vodonepropusnih sabirnih jama i odvozom prikupljene otpadne vode izvan granica Parka i izvan IV zone sanitarne zaštite izvora na Štirovači. Zaštita voda (površinskih i podzemnih) bitna je i zbog zaštite biološke raznolikosti (mali vodotoci i lokve), te zbog zaštite priobalnog mora.

Za male zgrade koje se ne mogu povezati u sustave odvodnje (planinarske kuće i skloništa) treba izgraditi kompostne sanitarije.

Sa parkirnih i manipulativnih površina veličine do 20 osobnih vozila moguće je oborinske vode raspršeno odvesti u okolni teren. Za veće parkirne i manipulativne površine od ranije spomenutih potrebno je osigurati odvodnju oborinskih voda sa pročišćavanjem na separatoru, a potom upustiti u upojni bunar.

3.3.2.3. Zaštita od voda

U granicama Parka ne očekuju se posebni radovi na uređenju bujičnjaka i zaštiti od voda i poplava već treba povesti skrb oko čišćenja ponornih zona.

Pri gradnji prometnica osigurati odvodnju i zaštitu od erozije na klasičan tradicionalan način kao na postojećim starim prometnicama.

3.3.3. Elektroopskrba i telekomunikacije

3.3.3.1. Elektroopskrba

Prostornim planom Parka određuje se elektroopskrbni sustav prikazan na kartografskom prikazu br. 2. Infrastrukturni sustavi i mreže (u mjerilu 1:25 000).

Napajanje električnom energijom područja Parka određeno je dalekovodima kako slijedi:

- nadzemni dalekovod naponske razine 10 kV koji se napaja iz transformatorske stanice (TS 35/10) kod Svetog Jurja i vodi do rasklopne stanice (RS) Plješivica. Od RS Plješivica nadzemni odcjepni 10 kV dalekovod na drvenim stupovima prema Zavižanu i od ukupne duljine 1.900 m oko 1.100 m nalazi se u Parku gdje se nalazi i kabelska transformatorska stanica Zavižan (KTS 10/04 kV snage 50 kVA) koja služi za napajanje planinarskog doma i meteorološke stanice Zavižan
- pri popravku ovog dalekovoda koristiti drvene neimpregnirane stupove eventualno sa armirano-betonskim postoljem. Trafostanice uklopiti u objekte primjerene autohtonoj arhitekturi
- predmetni dalekovod (10 kV) iz TS 35/10 kV Sveti Juraj kod rekonstrukcije prelazi na 20 kV unutar Parka s tim da se unutar njega određuje podzemni vod
- Planom se određuje mogućnost priključka planinarskog doma Alan i posjetiteljskog centra na Alanu 10 kV podzemnim dalekovodom sa povlačenjem podzemnog napojnog kabla u koridoru postojeće napuštene transportne žičare kao i daljnji podzemni dalekovod do Štirovače u koridoru prometnica
- do glavnog ulaza Babić Siča određuje se potencijalni podzemni vod uz trasu ceste prema Zavižanu odcjekom od postojećeg dalekovoda uz realizaciju TS-a (kroz Prostorni plan Parka prirode Velebit).

**VODOTOCI I SLIVOV
PODRUČJA OBUHVATA PPPO NP SJEVERNI VELEBIT**

1:50000

**8.193.
Bujica (Zala)**

**8.192.
Bujica (Mala Draga)**

**8.38.
Lukovska bujica**

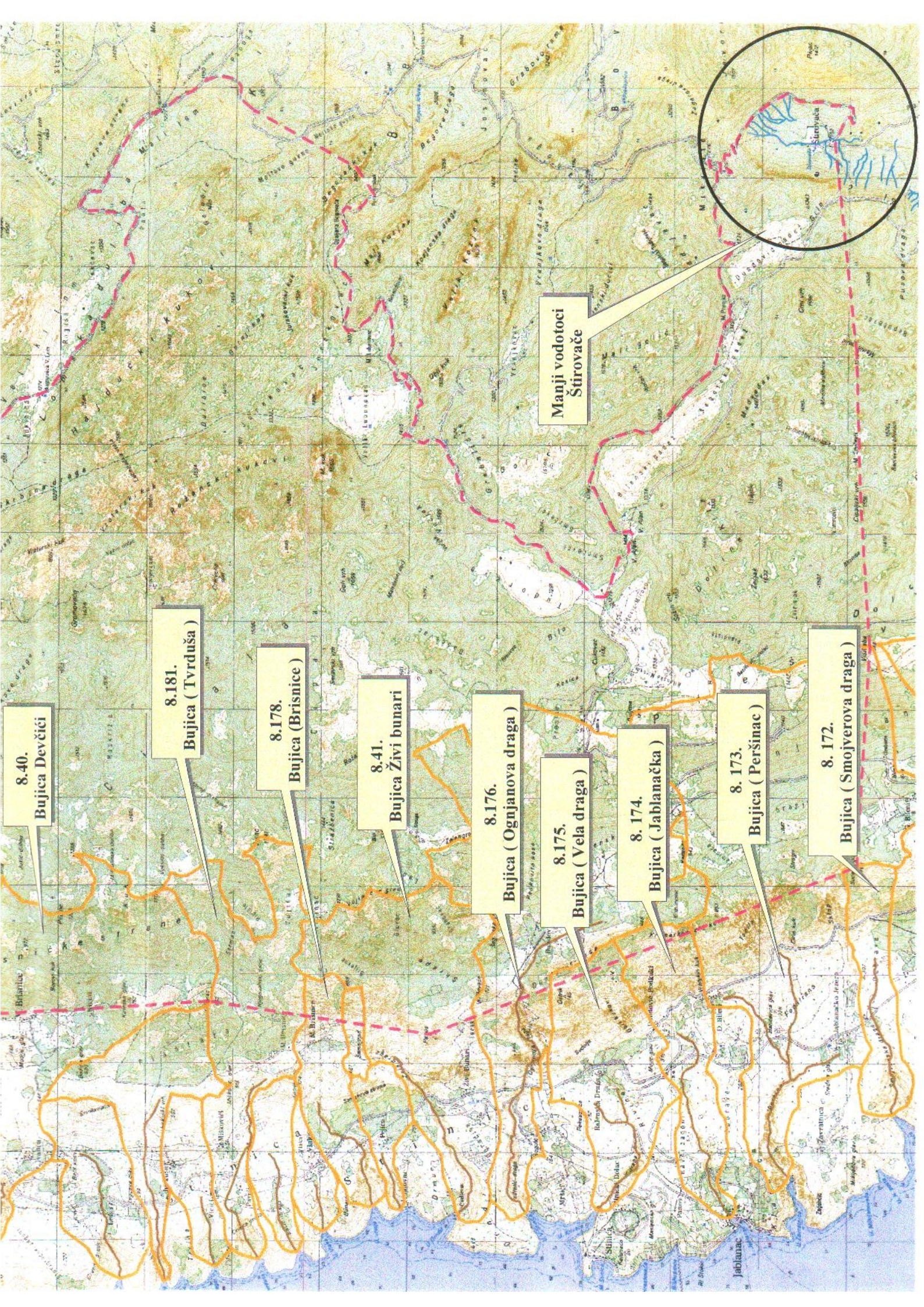
**8.189.
Bujica (Biluća)**

**8.39.
Bujica Vela draga**

**8.185.
Bujica (Balinska draga)**

**8.40.
Bujica Devčići**

8.40.
Bujica Devčići

8.181.
Bujica (Tvrduša)

8.178.
Bujica (Brisnice)

8.41.
Bujica Živi bunari

8.176.
Bujica (Ognjanova draga)

8.175.
Bujica (Vela draga)

8.174.
Bujica (Jablanačka)

8.173.
Bujica (Peršinac)

8.172.
Bujica (Smojverova draga)

Manji vodotoci
Širovače

3.3.3.2. Telekomunikacije

Područje Parka pokriveno je komunikacijskim sustavima kako slijedi:

- čvorno područje AXE-10 centrale Gospić obuhvaća 57 centrala u koje spada centrala Zavižan u Parku, pa tako kod planinarskog doma na Zavižanu postoji telefonska govornica i stalna telefonska veza
- čvorno područje AXE-10 centrale Otočac obuhvaća 28 centrala u koje spadaju i centrale Krasno i Sveti Juraj u bližem okruženju Parka.

Objekte za pokretne komunikacije rješavati na Zavižanu zajedno sa zgradom planinskog meteorološkog opservatorija.

Ovim se Planom određuje usklađivanje i povezivanje elektroničke komunikacijske infrastrukture (stabilne i mobilne komunikacije, interne mreže Parka, mreže videonadzora, indikacije požara, informacijskih punktova za turiste).

3.3.3.3. Zaštita od požara i zbrinjavanje otpada

Prostornim planom Parka određuje se sustav protupožarne zaštite temeljem izrađene dokumentacije Procjena ugroženosti od požara Nacionalni park Sjeverni Velebit, koja sadrži tekstualni i grafički dio. Plan upravljanja Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit omogućiti će razradu predmetne dokumentacije kao i Plana protupožarne zaštite.

Ovim Planom određuje se uspostava protupožarnog videonadzora sa centrom u okviru meteorološkog opservatorija na Zavižanu i nadzornim kamerama na prostoru Zavižana i građevinama pokretne elektroničke komunikacije postavljenim na granici i neposredno uz rub Parka.

Ovim Planom zabranjuje se odlaganje otpada na prostoru Parka. Gospodarenje otpadom Javna ustanova mora regulirati Planom upravljanja. Na mjestima nastanka otpada treba osigurati odvojeno prikupljanje, te odvoz otpada u reciklažna dvorišta u Senju i Krasnu, te osigurati daljnji proces zbrinjavanja po ovlaštenim poduzećima.

3.4. ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI PROSTORA

Ovim se Planom određuje, sukladno članku 69. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 70/05., 139/08. i 57/11.), organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku, na temelju Stručne podloge zaštite prirode koju je izradio Državni zavod za zaštitu prirode.

Zaštita prirodnih vrijednosti prostora je prikazana na kartografskom prikazu br. 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zaštita prirodnih vrijednosti - Zaštita kulturnih dobara (u mjerilu 1:25 000).

3.4.1. Zone zaštite

U skladu s vrednovanjem prostora određuju se slijedeće zone i podzone:

Zona stroge zaštite (1)

Zona stroge zaštite (1) obuhvaća područja velike prirodne vrijednosti čije je očuvanje od iznimne važnosti i koja ne zahtijevaju nikakve ili samo iznimne intervencije (vezane uz npr. invazivne alohtone vrste, intervencije u izvanrednim okolnostima i sl.). Ukoliko potrebe upravljanja područjem to zahtijevaju, ona se može podijeliti u dvije podzone:

- **zonu najstrože zaštite (1a)** u kojoj nije dopušteno posjećivanje te
- **zonu vrlo stroge zaštite (1b)** u kojoj se može dozvoliti ograničeno i kontrolirano posjećivanje.

Aktivnosti koje se mogu izvoditi u zoni stroge zaštite (tj. obje njene podzone) su znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring) biološke i krajobrazne raznolikosti te intervencije u izvanrednim okolnostima.

Zona aktivne zaštite (2)

Zona aktivne zaštite (2) obuhvaća područja velike vrijednosti za očuvanje gdje se očekuje značajan angažman uprave Parka u svrhu očuvanja, obnavljanja ili stvaranja vrijednosti očuvanja prirode. U nacionalnim parkovima Republike Hrvatske u ovu kategoriju trebala bi se uvrstiti sva područja koja bi bez aktivnog upravljanja promijenila svoje bitne karakteristike, bilo smanjenjem biološke raznolikosti i/ili smanjenjem raznolikosti krajobraza. Tipičan primjer takvih površina su travnjaci koji bi bez aktivnih zahvata (košnja, ispaša itd.) zarasli u šume.

Zona korištenja (3)

Zona korištenja (3) obično obuhvaća područja niže vrijednosti za očuvanje i/ili područja gdje je tradicionalno prisutan određeni stupanj korištenja te se njima uglavnom upravlja u neke druge svrhe značajne za razvoj i funkcije zaštićenog područja. Ova zona obilno obuhvaća područja naselja i turističkog korištenja.

Ta je zona svojevrsan kompromis između korištenja i zaštite područja, a njezino korištenje mora biti u skladu s načelima održivog razvoja, bez da se naruši svrha i cilj zaštićenog područja. Zona korištenja može se podijeliti prema svrsi i namjeni na niz podzona.

Površina pojedinih zona unutar Parka

šifra zone	zona	površina (ha)	% ukupne površine Parka
1a	najstroža zaštita	1.258,14	11,28
1b	vrlo stroga zaštita	8.406,21	75,38
1	stroga zaštita	9.664,35	86,66
2	aktivna zaštita	1.434,88	12,87
3	korištenje	52,59	0,47

3.4.2. Mjere zaštite i uvjeti korištenja i uređenja prostora u zonama zaštite

Zona stroge zaštite (1)

Zona stroge zaštite (1) obuhvaća najveći dio područja Parka (86,66%) - šumske ekosustave, ekosustave stijena i točila te ostale ekosustave velike vrijednosti sa stanovišta zaštite prirode koji su se razvili zbog prirodnih uvjeta područja te ne zahtijevaju aktivne mjere očuvanja.

Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje prirodnih procesa i prirodnih staništa, zajedno sa svim sastavnicama ovih biocenoza.

Mjere zaštite/uvjeti korištenja i uređenja:

- U ovoj zoni nisu dopuštene nikakve intervencije u prostoru niti bilo kakva izgradnja.
- Dopuštena su znanstvena istraživanja, te inventarizacije i monitoring biološke i krajobrazne raznolikosti pod nadzorom Javne ustanove Parka i zadovoljavanje drugih odredbi Zakona o zaštiti prirode.
- Samo u izuzetnim slučajevima dozvoljene su intervencije u ekosustave npr. u svrhu lokalizacije požara ili uklanjanja invazivnih alohtonih vrsta (uz poštivanje odredbi posebnog propisa).

Zona stroge zaštite razlučena je na dvije podzone:

- **1a - zona najstrože zaštite** - u ovoj zoni je isključena mogućnost posjećivanja, izuzev sa svrhom nadzora, znanstvenih istraživanja, inventarizacije i monitoringa. Obuhvaća područje postojećeg strogog rezervata Hajdučki i Rožanski kukovi. Kroz strogi rezervat prolazi Premužićeva staza koja je izuzeta iz ove zone i uvrštena u kategoriju 1b u širini od 25 m s oba ruba staze, isto kao i planinarske staze od Rossijeve kolibe do Škrbine drage te od Škrbine drage do Dulibica (Lubenovačka vrata) i uspon na vrh Gromovače.
- **1b - zona vrlo stroge zaštite** - u ovoj zoni postoji mogućnost individualnog i grupnog posjećivanja isključivo na markiranim stazama. Moguć je nadzor područja, monitoring, znanstvena istraživanja te minimalne intervencije u prostoru u svrhu poboljšavanja sustava posjećivanja. Ova zona obuhvaća šumske površine u Parku te površine travnjaka kojima se ne upravlja aktivno, kao i gore navedene staze u strogom rezervatu Hajdučki i Rožanski kukovi.

Zona aktivne zaštite (2)

Zona aktivne zaštite (2) obuhvaća 12,87% površine Parka - travnjačke površine u većem ili manjem stupnju sukcesije, zone revitalizacije travnjaka te s njima eventualno povezane ostatke tradicionalne arhitekture - stalnih naselja, pastirskih stanova drugih tradicionalnih građevina, te suhozide, lokve i šterne. Obuhvaća i ostale visoko vrijedne ekosustave na kojima je potrebno ili se može predvidjeti da će biti potrebno primjenjivati aktivne mjere zaštite.

Mjere zaštite/uvjeti korištenja i uređenja:

- Zbog uvjeta nastanka većine ovom zonom obuhvaćenih ekosustava, u ovoj zoni potrebno je primjenjivanje aktivnih mjera očuvanja i/ili revitalizacije antropogeno uvjetovanih ekosustava kao i mjere očuvanja kulturne baštine.
- Potrebno je aktivno održavanje travnjaka ispašom ili košnjom, uklanjanje stabala koja zarastaju travnjake te održavanje lokvi i šterni. Kao jedan od načina očuvanja ovih vrijednosti dozvoljeno je i potiče se ekstenzivno sezonsko (tradicionalno) stočarstvo.
- U zoni aktivne zaštite smije se dozvoliti izgradnja zgrada manjih gabarita namijenjenih isključivo oživljavanju ekstenzivnog sezonskog (tradicionalnog) stočarstva (prostor za smještaj pastira, staje nadstrešnice, torovi ograde, šterne) uz uvjet prilagodbe vanjskog izgleda u cilju uklapanja u krajobraz.
- Treba, sukladno konzervatorskim smjernicama, omogućiti rekonstrukciju pastirskih stanova i drugih tradicionalnih građevina s postojećim temeljima/zidovima, u originalnim gabaritima uz upotrebu tradicionalnih materijala s funkcijom tradicionalnog načina stočarenja ili s edukativnom funkcijom kao etno muzej na

otvorenom u sustavu posjećivanja Parka. Pod istim uvjetima treba dozvoliti rekonstrukciju suhozida, lokvi i šterni.

- U ili oko pastirskih stanova treba omogućiti postavljanje edukativnih sadržaja poput edukacijskih tabli i etnografskih izložbi.

Mjere očuvanja ekosustava i kulturne baštine provodi Javna ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit i/ili vlasnici i ovlaštenici prava na nekretnine te koncesionari uz obveznu prethodnu konzultaciju s konzervatorskom službom i Javnom ustanovom Nacionalni park Sjeverni Velebit. U ovoj zoni dopušteno je posjećivanje.

Lokaliteti unutar zone aktivne zaštite (2) na području Parka

lokalitet	površina (ha)	ostaci stanova ili drugih građevina
Mali Lom	9,30	-
Mali Lubenovac	13,21	-
Rožano - Alančić	241,62	-
Štirovača	62,08	-
Alan	23,46	+
Babrovača	16,22	+
Bilenski padež	203,86	+
Borove vodice	11,47	+
Debela kosa	10,48	+
Dundović Pod	150,23	+
Grgaševo selište - Vukušić kantunište	8,62	+
Ječmište	103,94	+
Jukić duliba	13,59	+
Laminača	190,12	+
Legečka duliba	22,21	+
Markov kuk	4,17	+
Mirovo	138,20	+
Miškulinska duliba	47,06	+
Modrić dolac	7,08	+
Paljež	19,87	+
Ripište	11,07	+
Rogić dolina	0,01	+
Struga-Zelengrad	32,59	+
Šarinac	3,54	+
Tudorevo	81,70	+
Veliki Lom	18,23	+
Veliki Lubenovac	50,74	+
Vujinac	12,36	+
Vukušić duliba	18,19	+
Zavižan	55,51	+
Zlatkina njiva	8,18	+
Žive vodice	5,48	+

Zona korištenja (3)

Zona korištenja obuhvaća 8 izdvojenih manjih područja s već postojećom infrastrukturom i građevinama, sve postojeće ceste unutar i na granici Parka, šumske ceste te postojeće propisno označene planinarske staze, izuzev staza navedenih u zoni 1b, a namijenjena je posjećivanju i rekreaciji. Ova zona obuhvaća 0,47% ukupne površine Parka.

Cilj upravljanja područjem ove zone jest održivo posjećivanje, rekreacija i edukacija posjetitelja, u skladu sa ciljevima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti područja.

Mjere zaštite/uvjeti korištenja i uređenja:

- U ovoj zoni treba omogućiti rekonstrukciju i prilagodbu postojećih zgrada i izgradnju novih na postojećim temeljima, te na određenim punktovima izgradnju uređenih parkirališta i sanitarnih čvorova u funkciji sustava posjećivanja Parka.
- Ne smije se planirati izgradnja novih smještajnih kapaciteta, izuzev gradnje planinarske zgrade s nadzorničkom postajom na Velikom Lubenovcu.
- U postojećim zgradama na lokalitetima u zoni korištenja te u planiranoj zgradi na Velikom Lubenovcu potrebno je osigurati prostor za potrebe i u funkciji Javne ustanove Parka (nadzorna postaja, smještaj istraživača, suvenirnica). Ukoliko na postojećem lokalitetu to nije moguće, potrebno je planirati izgradnju nove zgrade u tu svrhu.
- Treba dopustiti održavanje i rekonstrukciju postojećih planinarskih staza u smislu rekonstrukcije podzida te uz upotrebu autohtonog materijala, obnove markacija, osiguravanja vidikovaca i postavljanja putokaza i edukativnih sadržaja.
- U svrhu poboljšanja sigurnosti posjetitelja, dopušteno je uklanjanje drveća uz planinarske staze.
- Na čitavom području Nacionalnog parka Sjeverni Velebit treba omogućiti rekonstrukciju i održavanje postojećih cesta i zabraniti daljnje asfaltiranje cesta kao i pristupnih putova do zgrada i vidikovaca.
- Na svim lokalitetima na kojima postoji treba predvidjeti ukopavanje postojeće komunalne infrastrukture (struja) po trasama postojećih cesta.
- Male solarne ćelije moguće je postaviti kod planinarskih zgrada koje nemaju riješenu elektroopskrbu kao i za potrebe Glavne meteorološke postaje na Zavižanu te na Vučjaku.

Lokaliteti unutar zone korištenja (3) na području Parka

lokalitet	površina (ha)
Alan	14,74
Mali Lom	0,39
Rossijeva koliba	0,86
Štirovača	18,78
Velebitski botanički vrt	12,83
Veliki Lom	0,96
Veliki Lubenovac	6,20
Zavižan	15,63

3.4.3. Posebno zaštićena područja

Unutar granica Parka nalaze se zaštićena područja proglašena prema Zakonu o zaštiti prirode.

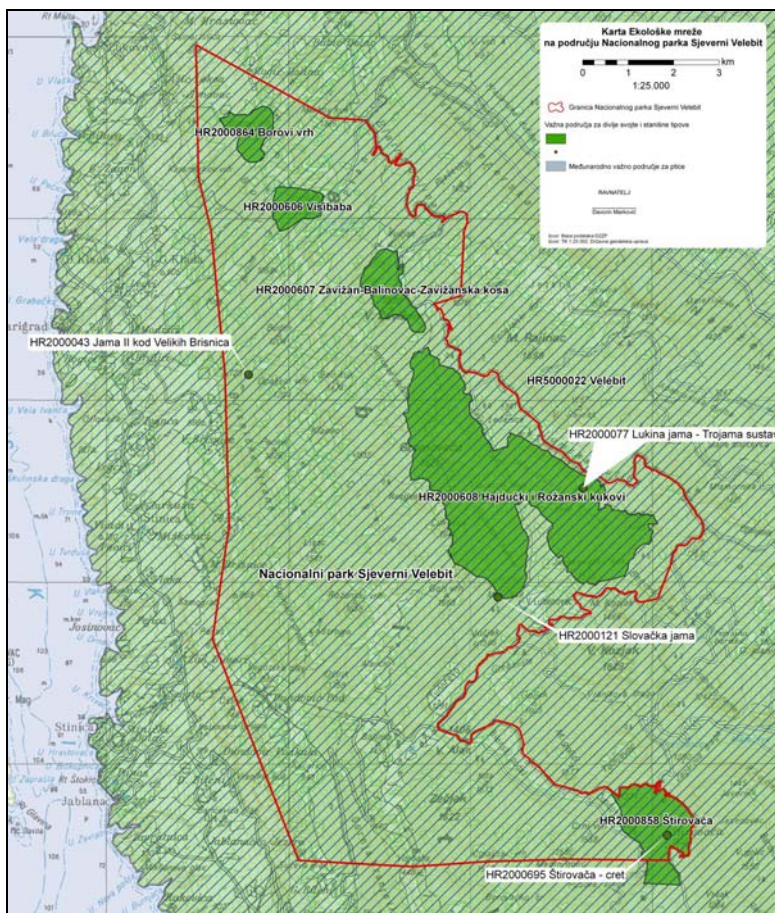
Ona su u okviru zoniranja adekvatno zaštićena, a temeljem Stručne podloge zaštite prirode za Prostorni plan Nacionalnog parka Sjeverni Velebit (izrada: Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2008. godine) sastavni su dio obveznih priloga Plana.

Proglašena područja s posebnom zaštitom jesu:

- strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi, površine 1.296,05 ha, a nalaze se u zoni najstrože zaštite (1a)
- posebni floristički rezervat Zavižan-Balinovac-Zavižanska kosa, površine 120,82 ha, a nalazi se u zoni vrlo stroge zaštite (1b), zoni aktivne zaštite (2) i zoni korištenja (3)
- posebni floristički rezervat Visibaba, površine 78,38 ha, a nalazi se u zoni aktivne zaštite (2)
- spomenik parkovne arhitekture Velebitski botanički vrt, površine 49,40 ha, a nalazi se u zoni vrlo stroge zaštite (1b), zoni aktivne zaštite (2) i zoni korištenja (3).

3.4.4. Ekološka mreža

Park se u cijelosti nalazi unutar Ekološke mreže Hrvatske (karta je sastavni dio Stručne podloge zaštite prirode). Cijelo područje Parka vrednovano je kao *Važno područje za divlje svojte i stanišne tipove*, te se nalazi unutar potencijalnog područja ekološke mreže EU Natura 2000. Unutar ovog većeg područja definirano je još 9 manjih: strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi, posebni floristički rezervat Visibaba, posebni floristički rezervat Zavižan-Balinovac-Zavižanska kosa, Štirovača, Borovi vrh, Štirovača-cret, Slovačka jama, sustav Lukina jama-Trojama i Jama II kod velikih Brisnica. Također, područje Parka nalazi se unutar većeg *Važnog područja za divlje svojte i stanišne tipove* Park prirode Velebit. Područje Nacionalnog parka Sjeverni Velebit vrednovano je i kao dio Međunarodno važnog područja za ptice „Velebit“.

Karta Ekološke mreže

3.4.5. Smjernice za planiranje i korištenje prostora

Obzirom na prethodno navedeno, a radi zaštite iznimnih prirodnih, bioloških, geomorfoloških i krajobraznih vrijednosti Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, Državni zavod za zaštitu prirode daje sljedeće smjernice za planiranje korištenja prostora:

- ne planirati otvaranje građevinskih zona
- u zoni stroge zaštite (1) zabraniti intervencije u prostoru i bilo kakvu izgradnju
- ne planirati izgradnju novih smještajnih kapaciteta, izuzev gradnje planinarske zgrade s nadzorničkom postajom na Velikom Lubenovcu
- turističko-rekreativne sadržaje planirati u skladu s aktivnostima dopuštenim i definiranim u pojedinim zonama, te kapacitetom pojedinih lokaliteta
- na čitavom području Parka ne treba predvidjeti trasiranje i izgradnju novih cesta i planinarskih staza
- omogućiti rekonstrukciju i održavanje postojećih asfaltnih cesta i zabraniti daljnje asfaltiranje cesta kao i pristupnih putova do zgrada i vidikovaca
- na svim lokalitetima na kojima postoji, treba predvidjeti ukopavanje postojeće komunalne infrastrukture (struja) po trasama postojećih cesta
- predvidjeti rekonstrukciju i prenamjenu zgrada žičare uz osmišljavanje funkcije u smislu nadzora i posjećivanja Parka te njihovo uklapanje u krajolik. Koridor bivše transportne žičare potrebno je istražiti kako bi se dokazala opravdanost i način njenog uklanjanja ili zadržavanja pojedinih elemenata (stupa i dr.) kao ostatka industrijske arhitekture
- samo u izuzetnim slučajevima dopustiti intervencije u ekosustave npr. u svrhu lokalizacije požara ili uklanjanja invazivnih alohtonih vrsta
- u svim zonama osim u podzoni 1a dozvoljeno je održavanje i označavanje postojećih putova, postavljanje edukacijskih tabli te osiguravanje vidikovaca uz postojeće putove
- radi sukcesije na travnjačkim površinama potrebno je predvidjeti namjenu tih površina za ekstenzivno sezonsko (tradicionalno) stočarstvo
- osigurati očuvanje kulturne baštine
- sukladno konzervatorskim smjernicama omogućiti rekonstrukciju pastirskih stanova i drugih tradicionalnih građevina s postojećim temeljima/zidovima u originalnim gabaritima uz upotrebu tradicionalnih materijala, i s funkcijom tradicionalnog načina stočarenja ili s edukativnom funkcijom, u sustavu posjećivanja Parka. Pod istim uvjetima treba dozvoliti rekonstrukciju suhozida, lokvi i šterni. Također predmetne uvjete potrebno je primijeniti i na druge lokalitete određene konzervatorskom podlogom
- u zoni aktivne zaštite (2) smije se dozvoliti izgradnja zgrada manjih gabarita namijenjenih isključivo oživljavanju ekstenzivnog sezonskog (tradicionalnog) stočarstva (prostor za smještaj pastira, staje, nadstrešnice, torovi, ograde, šterne) uz uvjet prilagodbe vanjskog izgleda u cilju uklapanja u krajobraz
- dopustiti održavanje i rekonstrukciju postojećih planinarskih staza u smislu rekonstrukcije podzida te uz upotrebu autohtonog materijala, obnove markacija, osiguravanja vidikovaca i postavljanja putokaza i edukativnih sadržaja. U svrhu poboljšanja sigurnosti posjetitelja, dopušteno je uklanjanje drveća uz planinarske staze
- dozvoliti rekonstrukciju postojeće planinarske kuće Alan u svrhu održavanja i/ili dostizanja standarda, uz uvjet korištenja za ovo područje autohtonih materijala, minimalnu promjenu postojećih gabarita i izgradnju nepropusne septičke jame i/ili kompostnih sanitarija. Treba predvidjeti i izgradnju parkirališta i sanitarnog čvora za posjetitelje, kao i postavljanja GSM telefonske govornice
- na lokalitetu Mali Lom ne planirati izgradnju novih zgrada bilo koje funkcije izuzev za potrebe Javne ustanove Parka. Treba predvidjeti mogućnosti rekonstrukcije i eventualne nadogradnje postojećeg šumarskog objekta ili ponovnu izgradnju na postojećim temeljima u svrhu stavljanja u funkciju nadzora i/ili istraživanja zajedno sa susjednim šumarskim objektima koji se nalaze izvan granica Parka, uz uvjet korištenja za ovo područje autohtonih materijala, zadržavanja postojećih gabarita i izgradnju nepropusne septičke jame i/ili kompostnih sanitarija. Potrebno je predvidjeti

- i uređenje priručnog prostora za parkiranje manjeg kapaciteta (do deset automobila) po mogućnosti izvan granica Parka
- na lokalitetu Rossijeve kolibe ne planirati izgradnju novih zgrada bilo koje funkcije. Treba dozvoliti rekonstrukciju Rossijeve kolibe u postojećim gabaritima i pripadajućeg sanitarnog čvora (izgradnja nepropusne septičke jame ili kompostnog WC-a radi održavanja njihove današnje funkcije, te popravak okolnih podzida, uz uvjet korištenja za ovo područje autohtonih materijala, zadržavanja postojećih gabarita i funkcije
 - dozvoliti rekonstrukciju postojećih zgrada na lokalitetu Štirovača, uz uvjet zadržavanja postojećih gabarita i korištenje za ovo područje autohtonih materijala, te izgradnju nepropusne septičke jame i/ili kompostnih sanitarija
 - prema potrebi, treba dozvoliti i razmotriti mogućnosti sanacije postojećih zgrada radi njihova boljeg uklapanja u krajobraz
 - poželjno bi bilo sve ili barem dio zgrada dovesti u funkciju posjećivanja Parka
 - prema potrebi treba omogućiti izgradnju manjih zgrada s funkcijom nadzora i posjećivanja na mjestu postojećih šumarskih baraka, uz uvjet korištenja tradicionalnih materijala. Na ovom lokalitetu ne treba dozvoliti izgradnju drugih novih zgrada bilo koje funkcije, izuzev za potrebe Javne ustanove Parka
 - izmjestiti postojeće skladište goriva
 - postojeću štalu treba zadržati u istim gabaritima te u istoj funkciji uz prilagodbu vanjskog izgleda
 - predvidjeti rekonstrukciju i prilagodbu postojećeg „izvora“ na Štirovači kao i postavljanje novih klupa i stolova i uređenih vanjskih ognjišta, poučne staze prilagođene invalidima, te edukativnog igrališta na području postojećeg prostora za izletnike istočno od ceste koja prolazi travnjakom. Treba predvidjeti postavljanje GSM telefonske govornice
 - dozvoliti rekonstrukciju postojećeg objekta na Modrić Dolcu uz uvjet zadržavanja postojećih gabarita. Na ovom lokalitetu ne planirati izgradnju novih objekata bilo koje funkcije, izuzev za potrebe Javne ustanove Parka
 - dozvoliti rekonstrukciju postojećeg šumarskog objekta na lokalitetu Veliki Lom u svrhu stavljanja u funkciju posjećivanja, istraživanja i nadzora, uz uvjet korištenja za ovo područje autohtonih materijala, zadržavanja postojećih gabarita i izgradnju nepropusne septičke jame i/ili kompostnih sanitarija. Potrebno je predvidjeti i uređenje priručnog prostora za parkiranje manjeg kapaciteta (do deset automobila), po mogućnosti uz granicu Parka. Ne planirati izgradnju novih objekata bilo koje funkcije, izuzev za potrebe Javne ustanove Parka
 - na Velikom Lubenovcu treba dozvoliti isključivo izgradnju nove zgrade na temeljima nekadašnje planinarske zgrade, u funkciji planinarstva, posjećivanja Parka te nadzora Javne ustanove Parka, uz uvjet korištenja za ovo područje autohtonih materijala, minimalnu promjenu nekadašnjih gabarita i izgradnju nepropusne septičke jame i/ili kompostnih sanitarija. Za potrebe posjećivanja treba predvidjeti uređenje postojećeg parkirališta manjeg obima uz cestu (do deset automobila), po mogućnosti uz granicu Parka
 - na lokalitetu Zavižan ne treba planirati izgradnju novih zgrada bilo koje funkcije, izuzev izgradnje planinskog meteorološkog opservatorija za potrebe Državnog hidrometeorološkog zavoda, te za potrebe Javne ustanove Parka. Dozvoliti rekonstrukciju postojećeg planinarskog doma Zavižan u svrhu održavanja i/ili dostizanja standarda, uz uvjet korištenja za ovo područje autohtonih materijala, minimalnu promjenu postojećih gabarita i izgradnju nepropusne septičke jame i/ili kompostnih sanitarija. Dopustiti i rekonstrukciju drugih postojećih zgrada na Zavižanu uz uvjet zadržavanja postojećih gabarita i korištenje za ovo područje autohtonih materijala. Predvidjeti mogućnosti izmještanja postojeće trafostanice radi njezina boljeg uklapanja u krajobraz. Predvidjeti i postavljanje GSM telefonske govornice. Za potrebe posjećivanja potrebno je predvidjeti uređenje parkirališta manjeg obima u krajnjem sjeveroistočnom dijelu ove zone prije odvojka za planinarski dom Zavižan. Ukloniti i sanirati postojeća improvizirana parkirališta - uz cestu na Velikoj Kosi unutar granica posebnog rezervata te u blizini kapelice

- u postojećim zgradama na lokalitetima u zoni korištenja (3) te u planiranoj zgradi na Velikom Lubenovcu potrebno je osigurati prostor za potrebe i u funkciji Javne ustanove Parka (nadzorna postaja, smještaj istraživača, suvenirnica). Ukoliko na postojećem lokalitetu to nije moguće, potrebno je planirati izgradnju novog objekta u tu svrhu
- s obzirom na karakter terena i položaj Parka, velik dio postojeće i planirane posjetiteljske infrastrukture nalazi se izvan granica Parka, u njegovoj neposrednoj blizini, u Parku prirode Velebit (Babić Siča, Veliki Lom, Mali Lom, Grabarje, Male Brisnice, Gornja Klada). Korištenje tog prostora potrebno je planirati u suradnji s upravljačima i korisnicima prostora (Park prirode Velebit, privatni vlasnici). Infrastrukturne zahvate (parkirališta, sanitarni čvorovi, uređenje ulaznih punktova) potrebno je u što većoj mjeri planirati izvan granica Parka
- ne planirati korištenje prostora za zbrinjavanje otpada.

3.5. ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA S MJERAMA ZAŠTITE I UVJETIMA UREĐENJA PROSTORA

Mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara (kulturna dobra za koja je utvrđen akt o preventivnoj zaštiti ili registraciji) nad kojima je uspostavljena zaštita prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara utvrđuje nadležno tijelo Ministarstvo kulture.

Točan popis mjera zaštite utvrđuje se posebnim uvjetima u postupku izdavanja lokacijske dozvole, a odobrava prethodnim odobrenjem u postupku izdavanja građevinske dozvole.

Prethodno odobrenje potrebno je ishoditi za sve radove koji se provode na kulturnim dobrima uključujući i radove za koje se ne izdaje građevinska dozvola prema važećem propisu, te za radove za koje se ne izdaje lokacijska dozvola iz Pravilnika o jednostavnim građevinama i radovima.

U slučaju izmjene zakona na snazi, mjere zaštite utvrditi će nadležno tijelo (Konzervatorski odjel) na zahtjev stranke adekvatnim aktom (posebni uvjeti zaštite kulturnog dobra), prije izdavanja prethodnog odobrenja (građevinske dozvole).

Za kulturna dobra nad kojima nije uspostavljena zaštita, a koja su ovim Planom predložena za zaštitu (sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara), preventivnu zaštitu, registraciju, potrebno je pokrenuti postupak zaštite. Postupak će po službenoj dužnosti pokrenuti nadležno tijelo Ministarstva kulture (Konzervatorski odjel).

Memorijalna područja i spomenička mjesta potrebno je adekvatno održavati te primjereno obilježiti uključujući sve prirodne i graditeljske elemente.

3.5.1. Cjeline kulturnih dobara

Ovim Planom određuju se cjeline kulturnih dobara:

I. Spomenička područja i cjeline

1. Povijesne ruralne cjeline
2. Arheološki lokaliteti i zone

II. Pojedinačna kulturna dobra i njihovi sklopovi

1. Povijesne građevine
2. Spomenici tehničke kulture
3. Memorijalne građevine.

3.5.2. Etnološki sadržaji i zone, krajolici i dijelovi krajolika

Planom je uspostavljena Zona B i Zona C zaštite povijesne ruralne cjeline u skladu s osnovnim prepoznatljivim matricama zatečenog sa sljedećim uvjetima gradnje i mjerama zaštite.

ZONA B

Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, odnosno zonama, uvjetuje se zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih za ukupnost ove kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja.

Na području ove zone uvjetuju se intervencije u smislu prilagođavanja funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura.

Prilikom eventualnih zahvata u ovoj zoni uvjetuju se metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekonpozicije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz suvremenih potreba.

Odgovarajuću pažnju, sukladno posebnim propisima, potrebno je posvetiti očuvanju postojećih ogradnih zidova - „suhozida“. Svi zahvati u predmetnom prostoru moraju biti ujednačeni i ne smiju narušavati etnološki ambijent.

S obzirom na odumiranje tradicionalnog stočarstva i izvornog načina korištenja prostora moguće je predvidjeti novu namjenu za korištenje prostora u okvirima muzeološke prezentacije ili planinarskog skloništa.

Postojeću izgradnju potrebno je primjereno održavati u okvirima postojećih gabarita, tako da se ne gube njezina izvorna obilježja. Zahvate konzervacije i sanacije potrebno je provoditi primjenom izvornih materijala, završnih obrada i tehnika gradnje. Sve zahvate potrebno je provoditi uz prethodna konzervatorska istraživanja, prema izvornim oblicima i gabaritima.

Zabranjuje se izgradnja novih zgrada i građevina izuzev objekata infrastrukture.

Cjeline valorizirane kao kulturna dobra od lokalnog značaja predložene su za zaštitu kroz planske mjere (ZPP).

Zona B predložena je za slijedeće cjeline: Zavižan, Alan, Štirovača, Borove Vodice.

ZONA C

Ova zona sadrži prostorne i građevne strukture koje čine integralni prostorni okvir i zaokružuju središnje ruralno područje kao kvalitetnu, urbanistički definiranu i prepoznatljivu povijesnu ruralnu cjelinu.

Unutar prostornih međa ove zone uvjetuje se ambijentalna zaštita koja se primjenjuje u dijelovima kulturno-povijesne cjeline s proriđenim povijesnim strukturama ili bez značajnijih primjeraka povijesne izgradnje, a osigurava kvalitetnu i funkcionalnu prezentaciju kulturno-povijesnih vrijednosti u zoni B.

Na području ove zone prihvatljive su sve potrebne intervencije uz pridržavanje osnovnih načela zaštite kulturno-povijesne cjeline. Pri radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih.

Postojeća izgradnja zone je heterogena, te tipološki varira od zatečene povijesne izgradnje, individualne stambene izgradnje s okućnicama do planinske infrastrukture. Više je zastupljena povijesna od suvremene izgradnje.

Povijesnu izgradnju potrebno je kvalitetno održavati i sanirati prema konzervatorskim propozicijama, uz sva potrebna istraživanja.

Suvremena izgradnja treba zadržati gabarite i oblikovanje koje neće narušavati cjelovitost i prostorna obilježja zone odnosno neposredne okoline. Posebno treba kontrolirati uporabu suvremenih materijala i tehnika prilikom uređenja pročelja, vanjske stolarije ili pokrova.

Zona C predložena je za cjeline: Zabudim, Dundović Pod, Vujinac, Ripište, Vukušić Duliba, Miškulinska Duliba, Jukić Duliba, Legačka Duliba, Modrić Dolac, Paljež, Žive Vodice, Ječmište - Podgora, Zlatna Njiva, Markov Kuk.

Tabelarni pregled

Tumač oznaka

KTO KARTOGRAFSKA OZNAKA	SZ STANJE ZAŠTITE	VZ VALORIZACIJA	PMZ PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE
AL - Arheološki lokalitet	R - Registracija	1 - Nacionalni značaj	R - Registracija
AP - Arheološko područje	P - Preventivna zaštita	2 - Regionalni značaj	P - Preventivna zaštita
RC - Seosko naselje	E - Evidencija	3 - Lokalni značaj	ZPP - Zaštita prostornim planom
GS - Graditeljski sklop	N - Nije evidentirano	Ø - nije utvrđen	
SG - Sakralna građevina			
CG - Civilna građevina			

Sva kulturna dobra prikazana su na kartografskom prikazu br. 3.a. Uvjeti korištenja i zaštite prostora - Zaštita prirodnih vrijednosti - Zaštita kulturnih dobara (u mjerilu 1:25 000), kao i evidentirana dobra lokalne vrijednosti koja sudjeluju u prepoznatljivosti prostora i koja treba štititi na lokalnoj razini.

Detaljna inventarizacija pojedinih lokaliteta prikazana je u tablici kako slijedi:

Spomenička područja i cjeline

1. POVIJESNE RURALNE CJELINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet /Vrsta	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Mirovo	Ostaci stanova, suhozidi, velika šterna	RC 01	E	2	R
2	Lubenovac	Veliki Lubenovac, Ruja, temelji planinarskog doma, ostaci stanova	RC 02	P	2	R
3	Struge - Zelengrad	Ostaci stanova	RC 03	N	2	R
4	Zavižan	Planinarski dom, botanički vrt, Icinac, Debela Kosa, Grgaševo Selište, Vukušić Kantunište, ostaci stanova	RC 04	N	2	ZPP
5	Alan	Ostaci stanova, obnovljene vikendice, žičara	RC 05	E	2	ZPP
6	Štirovača	Lugarnica, izletište, parkiralište	RC 06	E	2	ZPP
7	Zabudim	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 07	N	3	ZPP
8	Dundović Pod	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 08	E	3	ZPP
9	Vujinac	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 09	N	3	ZPP
10	Ripište	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 10	N	3	ZPP
11	Vukušić Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 11	N	3	ZPP
12	Miškulinska Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 12	N	3	ZPP
13	Jukić Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 13	N	3	ZPP
14	Legačka Duliba	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 14	N	3	ZPP
15	Borove Vodice	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 15	N	2	ZPP
16	Modrić Dolac	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 16	E	3	ZPP
17	Paljež	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 17	E	3	ZPP
18	Žive Vodice	Ostaci stanova, lokve, suhozidi	RC 18	E	3	ZPP
19	Ječmište - Podgora	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 19	N	3	ZPP
20	Zlatkina Njiva	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 20	N	3	ZPP
21	Markov Kuk	Ostaci stanova, šterni i suhozida	RC 21	N	3	ZPP

2. ARHEOLOŠKI LOKALITETI I ZONE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Grčko ili rimsko groblje	Lubenovac	AL 01	E	3	ZPP
2	Tursko groblje	Plan (Pandorina ili Kladska)	AL 02	E	2	ZPP
3	Turska vrata		AL 03	E	3	ZPP
4	Crikvena		AL 04	E	3	ZPP
5	Stražbenica		AL 05	E	3	ZPP
6	Grčki zid	Dundović podkuk - Ježev Brig - Veliki Alan	AL 06	E	2	R
7	Povijesna cesta	Lubenovačka Ruja - Careva kuća	AL 07	E	3	ZPP

Pojedinačna kulturna dobra i njihovi sklopovi

1. GRAĐEVINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Kapela sv. Ante	Zavižan	SG 01	N	3	ZPP
2	Rossijeva koliba	Premužićeva staza	CG 01	N	3	ZPP
3	Planinarski dom	Zavižan	CG 02	N	3	ZPP
4	Planinarski dom	Alan	CG 03	N	3	ZPP

2. SPOMENICI TEHNIČKE KULTURE - CESTE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Premužićeva staza	Zavižan - Baške Oštarije	CG 04	R	1	R
2	Povijesna cesta	Štirovača - Jablanac	CG 05	E	2	P
3	Cesta Marije Terezije (cesta jarbola)	Stinica - Dundović Pod - Rujica - Ježev Brig - Mirovo - Dundović Padež - Kosinj (Pazarište)	CG 06	E	2	P

3. SPOMENICI TEHNIČKE KULTURE - VODOOPSKRBNJE ZGRADE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Velika šterna	Mirovo	VO 01	N	3	ZPP
2	Lubenovačka ruja	Lubenovac	VO 02	N	2	ZPP
3	Bunari	Žive Vodice	VO 03	N	2	ZPP
4	Lokva	Borove Vodice	VO 04	N	2	ZPP

4. MEMORIJALNE GRAĐEVINE

RB	Kulturno dobro	Lokalitet	KTO	SZ	VZ	PMZ
1	Spomenik partizanskom odred	Alan	MO 01	N	Ø	ZPP
2	Spomeničko mjesto	Alan	MO 02	N	Ø	ZPP
3	Spomen groblje	Meralovac	MO 03	N	3	ZPP

3.6. OPĆI UVJETI UREĐENJA I KORIŠTENJA PROSTORA

Sukladno važećem Zakonu, u Parku je zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara, a moguće je bavljenje tradicionalnom poljoprivredom.

Korištenje izvora za uključivanje u sustav vodoopskrbe nije dozvoljeno, a iznimno kaptaža Štirovača može se koristiti za opskrbu zgrada u sustavu posjećivanja te zgrade Uprave šuma Senj.

Turizam je zastupljen kroz posjećivanje i razgledavanje s kraćim zadržavanjem te kroz planinarenje i rekreaciju u prirodi.

Posjećivanje se mora provoditi na kontrolirani način, pretežito organizirano u sustavu ulaznih i informacijskih punktova i preko mreže usluga dijelom u Parku dijelom izvan Parka, kretanjem posjetitelja isključivo po označenim stazama i na određenim mjestima.

Unutar obuhvata Plana ne mogu se određivati građevinska područja naselja niti izdvojeni dijelovi građevinskih područja naselja.

Poljoprivredne, travnjačke površine i šumske površine nije dozvoljeno prenamijeniti. Postojeće se parcele ne mogu smanjivati, a moguće je povezivanje/spajanje travnjačkih parcela u veće posjede, odnosno čestice.

Nije dozvoljeno parceliranje na manje čestice niti spajanje više čestica radi formiranja novih građevinskih čestica u svrhu izgradnje novih građevina i obnove postojećih. Iznimno, moguće je formirati građevinske čestice prikladne veličine spajanjem ili dijeljenjem parcela za zgrade infrastrukture i zgrade u funkciji upravljanja Parkom te za hidrometeorološke zgrade.

Nije dozvoljeno uređenje poljoprivrednih površina mijenjanjem konfiguracije, podzidavanjem i drugim zahvatima u teren kao i uređivanje novih terasa. Postojeće terase i podzidi površina za obradu zemljišta se zadržavaju i obnavljaju sukladno važećim propisima, ali se zemljište ne može prenamijeniti u voćnjake.

Dozvoljena je obnova i rekonstrukcija zgrada ulaznih punktova, planinarskih i šumarskih zgrada uz uvjete određene u poglavlju 3.7. Obrazloženja Plana. Iznimno moguća je izgradnja novih zgrada samo u funkciji upravljanja Parkom uz uvjete određene za svaki lokalitet ili građevinu pojedinačno, a prema posebnim uvjetima zaštite prirode i graditeljske baštine.

Za navedene građevine moguće je povećanje tlocrtne površine za nužne nedostajuće potrebne funkcije do 10% postojeće tlocrtne površine.

Visine rekonstruiranih zgrada moraju ostati kao postojeće, bez nadogradnje s mogućim korištenjem potkrovlja.

Nije moguća obnova građevina s prenamjenom za stanovanje, izgradnja novih stambenih i vikend zgrada, te gradnja novih zgrada za smještaj posjetitelja izvan postojećih zgrada koje sadrže tu namjenu.

Za gradnju i rekonstrukciju građevina nije dozvoljeno uzimati materijal iz područja Parka. Iznimno, to je moguće u slučaju obnove tradicijskih elemenata gradnje (suhozidi, postojeći stočarski stanovi u izvornom obliku).

Planom su omogućene intervencije rekonstrukcije, održavanja, obnove i uređenja prometnica u skladu s ovim Planom i posebnim uvjetima zaštite prirode i graditeljske baštine.

Nije dozvoljeno parkiranje osobnih automobila posjetitelja osim na uređenim površinama uz ulazne punktove i na lokacijama posjećivanja određenim u Odredbama za provođenje plana za svako pojedinačno područje-lokalitet.

Na prostoru Parka mogu se postavljati informacijske ploče i oznake te uređivati odmorišta (nadstrešnice, stolovi, klupe) u skladu s Planom upravljanja.

Smještajni kapaciteti posjetitelja mogući su samo u planinarskim zgradama.

Postojeće zgrade šumarice može ista koristiti za svoje potrebe ili ih uključiti u funkciju posjećivanja prema odredbama za područja i lokalitete posjećivanja. Iznimno, šumarske zgrade mogu se osim osnovne namjene u dijelu prenamijeniti u sadržaje koji su u funkciji posjećivanja, smještaja i skloništa.

Manji kapaciteti mogu se urediti za smještaj službenika Parka i za druge potrebe upravljanja Parkom na svim lokalitetima odnosno u zgradama koje to omogućavaju.

Iznimno je moguće koristiti postojeće/rekonstruirane zgrade/stočarske stanove uz njihovu osnovnu namjenu i za određeni tip turističke ponude (eko-etno turizam/robinzonski turizam). Obnova podrazumijeva i obnovu suhozida kao i šterni/cisterni.

Postojeće zgrade u vlasništvu građana u kojima se povremeno boravi mogu se zadržati sukladno važećim propisima.

Na prostoru Parka ne mogu se graditi nove zgrade, već samo urediti odnosno rekonstruirati i obnoviti postojeće zgrade nekadašnjih stočarskih stanova i to isključivo na području Alana kako je određeno u kartografskom prikazu br. 4. Detaljni uvjeti uređenja prostora lokaliteta Alan (u mjerilu 1:2 000), a u skladu s uvjetima gradnje i oblikovanja te posebnim uvjetima zaštite graditeljske baštine i zaštite prirode određenim ovim Planom.

Osim na području Alana moguće je obnoviti dio stočarskih stanova (uz postojeći istočni put) na Lubenovcu u funkciji očuvanja pašnjaka u skladu s prostorno programskim rješenjem temeljenim na izrađenoj dokumentaciji.

Zadržavaju se na prostoru Parka i ostali stočarski stanovi ili grupe stanova jasno definiranih gabarita (zidovi, zabat, eventualno krov).

Ne mogu se proširivati tlocrtni gabariti niti podizati etaže. Iznimno se uz rekonstrukciju mogu dograditi sanitarni prostori, ako ga zgrada nema, kao i cisterna koju je moguće graditi iza zgrade u odnosu na prometnicu odnosno put.

Teren oko zgrade mora ostati prirodan.

Zgrade se ne mogu se priključivati na mreže infrastrukture (elektrika i dr.), a u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i gradnji obvezno je osigurati pristup zgradi s prometne površine do građevne čestice.

3.7. DETALJNI UVJETI UREĐENJA PROSTORA I GRADNJE

Područja i lokaliteti posjećivanja

U skladu s namjenom i korištenjem pojedinih područja i lokaliteta posjećivanja ovim se Planom određuju detaljniji uvjeti uređenja prostora i gradnje i to za slijedeće zone i lokalitete:

1. **ZAVIŽAN** predstavlja područje intenzivnog posjećivanja s više funkcija i sadržaja te prostornih cjelina, čiji je središnji dio planinarski dom s meteorološkom postajom te planiranim opservatorijem na koji se nadovezuje botanički vrt s okolnim vrhovima - vidikovcima te ulaz na Premužićevu stazu.

Ovim se Planom utvrđuje zadržavanje postojećih zgrada i površina uz mogućnost intervencija.

Dozvoljena je rekonstrukcija planinarskog doma radi poboljšanja standarda (kuhinja, sanitarije, spremišta, kotlovnica), tako da se pri tome ne naruši postojeća vizura prema jugu, uz izradu odgovarajuće projektne dokumentacije. Iznimno je moguća gradnja nove zgrade u skladu s uvjetima kako slijedi. Dozvoljena je dogradnja doma u pozadini (povećanje kapaciteta na oko 50 ležaja, nedostajući pogonski sadržaji, stan domara i sl.). Predviđeni gabariti: maksimalno povećanje 50% tlocrtna površine postojeće zgrade, maksimalna visina $V_{max} = P+1+P_k$.

Zadržava se zatečena zgrada uz prilaz domu u funkciji Državnog hidrometeorološkog zavoda (radnog prostora za meteorološku postaju i smještaj za meteorološke motritelje i sl.) uz obvezu dovršetka zgrade u postojećim gabaritima te poštivanja lokalnih uvjeta oblikovanja do realizacije Glavne meteorološke postaje Zavižan nakon čega se stavlja u funkciju planinarskog doma. Zadržava se postojeća kapela.

predviđena je gradnja planinskog opservatorija na lokaciji budućeg parkirališta maksimalnog gabarita: tlocrt i BRP = 200 m², prizemlje visine mjereno od najniže kote do vijenca V = 5 m osim dijelova/uređaja za koje je iz funkcionalno-tehničkih razloga potrebna veća visina, kosi krov nagiba najmanje 35%.

Postojeću meteorološku postaju moguće je proširiti i postaviti nove mjerne instrumente koji svojim radom ne ugrožavaju sigurnost posjetitelja.

postojeća terasa se zadržava uz moguće preoblikovanje i rekonstrukciju u sklopu proširenja zgrade doma i uređenja meteorološke postaje. Manje zgrade, sanitarni čvorovi, botanička stanica, nadstrešnice, gospodarske zgrade za stoku, mogu biti rekonstruirani i građeni samo od strane i za potrebe Javne ustanove te hidrometeorološke službe (objekt na Vučjaku), a prema Planu upravljanja.

Za oblikovanje zgrade doma i ostalih zgrada materijali su drvo, kamen, pokrov lim prekriven materijalima primjerenim tom prostoru, a oblik zgrada mora biti prilagođen lokalnim uvjetima i krajoliku poštujući izvorna tradicijska obilježja.

Parkiralište lokaliteta Zavižan osigurano je uz pristupnu javnu cestu na lokaciji Devčić katunište (kapaciteta 3-4 autobusa, 50 osobnih automobila). Režim parkiranja i prometovanja automobila na samoj lokaciji doma odredit će Javna ustanova Parka obzirom na intenzitet posjećivanja.

Elektromreža će se zadržati i rekonstruirati za potrebe funkcioniranja zgrada (dom, opservatorij, meteorološka postaja), a postojeću transformatorsku stanicu (TS) izmjestiti na lokaciju novog parkirališta od koje izvesti spoj niskonaponskom mrežom do doma i opservatorija odnosno meteorološke postaje uz mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije (solarna i druga). Nije dozvoljeno vođenje nadzemnih elektro vodova kao ni postavljanje javne rasvjete.

Grijanje zgrada je loženjem drva i drugim obnovljivim izvorima energije prihvatljivim za Park.

Dozvoljava se proširenje vodospreme („šterne“) kod doma do 60 m³ na način da se ne naruši vizura okolnog prostora. Dozvoljava se gradnja nove vodospreme („šterne“) kod opservatorija kapaciteta 60 m³ ukopavanjem u teren kao i vodospreme zatečene ispod zgrade doma kapaciteta 30 m³.

Otpadne vode iz priključaka na tekuću vodu će se odvoditi u sabirnu vodonepropusnu septičku jamu/zatvoreni prelivni sustav (biorol) s obvezom odvoza neprerađenog otpada u postrojenja registrirana za preradu i pročišćavanje otpadnih voda izvan Parka, a za otpadne vode bez priključaka na tekuću vodu obvezna je prerada otpadnog materijala u zatvorenim kompostnim komorama.

Oblikovanje okolnog prostora moguće je uz minimalne intervencije: vanjska odmorista, klupe i stolovi, staze, a treba što više zadržati prirodni okoliš bez terasa i izravnavanja terena.

2. ALAN predstavlja područje intenzivnog posjećivanja u vršnoj zoni Parka, sa središnjom zgradom - planinarskom kućom i pripadajućim vanjskim prostorom te postojećim zgradama. Sastavni dio ovog područja čini okolni kontaktni prostor: prostor ispod ceste (travnata dolina) na kojem se nalaze ostaci bivše transportne žičare i pratećih građevina te prostor zatečenih zgrada/„vikend-zgrade“ kako je to prikazano na kartografskom prikazu br. 4. Detaljni uvjeti uređenja prostora lokaliteta Alan (u mjerilu 1:2 000) kao i prostor planiran za „eko etno“ zonu koju će obnoviti Javna ustanova. Dio lokaliteta Alan (stočarski stanovi i pripadajući prostor) obnoviti će Javna ustanova u sklopu zajma Svjetske banke u skladu s projektom Javne ustanove „*Uspostava osnovne infrastrukture za upravljanje Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit*“, 2011. godina.

Planirana je obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada u funkciji posjećivanja.

Planom je određena rekonstrukcija i dogradnja planinarske kuće/doma (do 30% tlocrtne površine postojeće zgrade) uz poboljšanje standarda (sanitarije, spremišta, kotlovnica, sobe)

te zadržavanje postojećeg smještajnog kapaciteta doma od 40 ležajeva, visine P+1+Pk. Moguće je realizirati i zamjensku zgradu doma u cjelini.

Predviđa se obnova i uređenje ostataka zgrada okolnog prostora za potrebe istraživačke baze, izložbenog prostora, obnavljanje stočarstva, organiziranje prezentacija, prostora za okupljanje izletnika, iznimno i smještaja posjetitelja, a u skladu s projektom „*Uspostava osnovne infrastrukture za upravljanje Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit*“. Manje zgrade, (sanitarni čvorovi, nadstrešnice, gospodarske zgrade za stoku) mogu biti rekonstruirane i građene samo od strane i za potreba Javne ustanove Parka, a prema Planu upravljanja.

Oblikovanje zgrada mora biti u skladu s tradicijskim elementima, dozvoljeni materijali su drvo, šindra, kamen, lim.

Za buduće zgrade u funkciji Parka, i glavnog ulaza u Park, koje će nastati rekonstrukcijom postojećih i/ili gradnjom novih građevina na mjestu postojećih zgrada žičare u dolini potrebna je izrada idejnog rješenja temeljenog na koncepciji Javne ustanove Parka.

Trasa bivše transportne žičare planira se kao koridor za istraživanje, odnosno izradu prostorno programskog rješenja kojim će se dokazati opravdanost i način njenog uklanjanja ili zadržavanja pojedinih elemenata (stupa) kao ostatka industrijske arhitekture.

Predviđa se uređenje pristupne ceste s parkiralištem i okretištem osiguranog koridora od 50 m, u dolini ispod planinarske kuće, na prirodnom platou iznad betonskih zgrada bivše transportne žičare.

Za proizvodnju električne energije dozvoljava se korištenje manjih generatora koje je poželjno kombinirati s obnovljivim izvorima energije (sunce, vjetar), a zabranjeno je postavljanje nadzemnih električnih vodova i javne rasvjete.

Grijanje zgrada je loženjem drva i drugim obnovljivim izvorima energije prihvatljivim Parku.

Poboljšanje opskrbe vodom moguće je obnovom i proširenjem postojeće cisterne za vodu u dolini kao i drugih postojećih cisterni.

Odvodnja otpadnih voda predviđena je izgradnjom sabirnih vodonepropusnih jama s odvozom na prečistač otpadnih voda u Senju izvan granica Parka ili izvedbom malih bioloških ili sličnih uređaja prihvatljivih za prostor Parka.

Oblikovanje okolnog otvorenog prostora moguće je s minimalnim intervencijama: uređenje vanjskih odmorišta, klupe i stolovi, staze, pri čemu treba što više zadržati prirodni okoliš bez terasa, i izbjegavati izravnavanje terena.

3. ŠTIROVAČA je područje intenzivnog posjećivanja - izletišta, gdje se odvija rekreacija i različite manifestacije te servisiranje potreba nadležne šumarije. Prostor obuhvaća travnjačku dolinu s postojećim zgradama od kojih je centralni sadašnja kuhinja-restoran i smještajna zgrada za radnike šumarije.

Planirana je prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada. Zadržava se tradicionalni način dnevnog posjećivanja ovog područja kao uređenog izletničkog prostora, okupljališta s uređenim ložištima, odmorištem, rekreacijom i sl.

Smještajna zgrada šumarije se zadržava u istoj namjeni i kapacitetima uz mogućnost pružanja usluga posjetiteljima Parka odnosno mogućnost prenamjene u funkciji posjećivanja Parka. Sadašnji restoran i kuhinja zadržavaju se uz mogućnost rekonstrukcije i izvedbe odvojenog sanitarnog čvora za posjetitelje. Ostale zgrade (drvene barake) mogu se zamijeniti novim ili rekonstruirati za funkcije Javne ustanove Parka i to prema programu upravljanja (nadzornička postaja, suvenirnica, naplata ulaznica) i/ili za potrebe nadležne

šumarije. Zgrade skladišta goriva šumarije će se izmjestiti. Ugostiteljske usluge su moguće na razini ambulantne usluge.

Režim prometa i parkiranja vozila potrebno je organizirati tako da se negativni utjecaji na potok svedu na minimum uz nužno smještanje parkirališta izvan slivnog područja potoka odnosno izvan granica Parka. Parkiralište uz cestu na rubu šume će se urediti i zabraniti će se ulaz osobnih automobila. Kolni promet na prostoru livade nije dozvoljen osim službenih vozila Javne ustanove Parka i šumarije pod posebnim režimom.

Energetske potrebe zadovoljavat će se iz autonomnog izvora-generatora uz mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije (solarna i druga), a grijanje je moguće isključivo drvima i energentima prihvatljivim za prostor Parka. Nije dopušteno vođenje nadzemnih vodova niti postavljanje javne rasvjete.

Za vodoopskrbu koristi se postojeća kaptaža izvora uz obvezu osiguranja biološkog minimuma kojim se održavaju vlažni ekosustavi. Moguća je izgradnja nove ili proširenje postojeće vodospreme radi stvaranja zaliha za sušni period godine.

Odvodnja otpadnih voda predviđena je izgradnjom sabirnih vodonepropusnih jama s odvozom na prečistač otpadnih voda u Senju izvan granica Parka ili izvedbom malih bioloških ili sličnih uređaja prihvatljivih za prostor Parka.

Oblikovanje okolnog prostora moguće je uz minimalne intervencije bez zahvata u teren, a pri oblikovanju zgrada koristiti materijal kamen, drvo te lim i šimlu/šindru uvažavajući tradicijska obilježja.

Provedba planiranih zahvata izvesti će se temeljem stručne podloge.

4. LUBENOVAC je područje u jugoistočnom dijelu Parka, a čini ga široki travnjak, okružen krškim i šumovitim obroncima. Lubenovac je bila sezonska stočarska baza sa oko 50 stočarskih stanova (danas su sačuvani ostaci stanova). Dio lokaliteta na Lubenovcu (stočarski stanovi i pripadajući prostor) obnoviti će Javna ustanova u sklopu zajma Svjetske banke, a u skladu s projektom pod nazivom „*Uspostava osnovne infrastrukture za upravljanje Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit*“, 2011. godina.

Planom se određuje zadržavanje zatečene strukture suhozidnih elemenata na travnjaku te omogućava prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada.

Moguća je rekonstrukcija odnosno zamjena postojeće (izgorjele) planinarske kuće sa slijedećim uvjetima gradnje: dozvoljeno je maksimalno povećanje 20% postojeće tlocrtna površine u odnosu na zatečenu zgradu, maksimalna visina je P+Pk, bez nadozida. Zgrada se može koristiti samo u funkciji upravljačkih aktivnosti Parka (nadzornička postaja, smještaj istraživača, suvenirnica, prodaja ulaznica), a preostali prostor urediti u smještaj kategorije planinarska kuća.

Postojeća staja može se renovirati za smještaj stoke koja će se napasati na livadi.

U pravilu, ne dozvoljava se obnova razrušenih pastirskih stanova. Iznimno se dozvoljava obnova očuvanih stočarskih stanova, uz istočni put položen rubno dolinom, a u funkciji korištenja Javne ustanove te obnove tradicionalnog načina života, a u skladu s uvjetima zaštite kulturnih dobara.

Režim parkiranja i prometovanja automobila na samoj lokaciji doma odredit će Javna ustanova Parka u skladu sa intenzitetom posjećivanja.

Kao izvor električne energije za zgradu koristiti generator i solarne ćelije i druge izvore energije.

Za toplinsku energiju koristiti drva i druge energente prihvatljive za Park.

Opskrba zgrada vodom osigurat će se iz postojeće cisterne, uz mogućnost gradnje još jedne cisterne zapremine 30 m³ pokraj staje za napajanje stoke i protupožarnu zaštitu.

Otpadne vode iz zgrada trebaju prihvatiti vodonepropusne sabirne jame s odvozom na prečistač otpadnih voda izvan Parka.

Postojeći kamenolom/pozajmište se mora sanirati i prenamijeniti u otvoreni rekreacijski prostor, a zabranjuje se gradnja bilo kakvih građevina.

Slobodni prostor moguće je urediti kao odmorište sa klupama, nadstrešnicom i vanjskim ložištem. Oblikovanje okolnog prostora mora se odvijati uz minimalne intervencije u smislu organizacije vanjskih odmorišta, nadstrešnica, klupa i stolova uz rub šume, tako da se zadrži prirodni okoliš.

5. BABIĆ SIČA predstavlja glavni ulaz u Park i lokalitet u kojem se uređuje prostor za nadzornu službu i kraći boravak istraživača.

Na ovom lokalitetu omogućava se prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada.

Dozvoljava se rekonstrukcija postojeće zgrade (štale) s mogućim povećanjem tlocrta do 10% radi uređenja manjeg ambulantnog ugostiteljskog sadržaja i sanitarnog čvora za posjetitelje. Dozvoljava se rekonstrukcija postojeće zgrade nadzorničke postaje s mogućim povećanjem tlocrta do 10% postojeće površine, radi uređenja manje suvenirnice.

Parkiralište je osigurano uz javnu cestu na prilazu postojeće zgrade s max 30 parkirnih mjesta.

Kao izvor električne energije za zgradu koristiti generator i solarne ćelije i druge izvore energije.

Za toplinsku energiju koristiti drva i druge energente prihvatljive za Park.

Opskrba zgrada vodom osigurat će se iz cisterne.

Otpadne vode iz zgrada trebaju prihvatiti vodonepropusne sabirne jame s odvozom na prečistač otpadnih voda izvan Parka.

Okolni prostor organiziran je za prihvrat posjetitelja s nadstrešnicama, klupama, stolovima, informacijskim tablama i sl.

Rekonstrukcija zgrada mora se provesti u skladu s tradicijskom gradnjom koristeći tradicijske materijale (drvo, kamen, lim i šindra za pokrov uz minimalno korištenje betona).

6. VELIKI LOM je potencijalna lokacija istraživačke baze sa smještajem za kratki boravak istraživača i ujedno informacijska točka s planinarskom kućom.

Dozvoljava se prenamjena, obnova i rekonstrukcija postojećih zgrada.

Na lokalitetu se dozvoljava rekonstrukcija postojeće zgrade s mogućim povećanjem tlocrta za 20% postojeće površine.

Režim parkiranja automobila na samoj lokaciji odredit će Javna ustanova Parka u skladu sa intenzitetom posjećivanja.

Koristi se autonomna infrastrukturna energetska pokrivenost korištenjem generatora uz mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije (solarna i druga), a za opskrbu vodom cisterna.

Otpadne vode iz zgrada trebaju prihvatiti vodonepropusne sabirne jame s odvozom na prečistač otpadnih voda izvan Parka odnosno kompostnim WC-ima.

Okolni prostor treba urediti za organizirani prihvati posjetitelja s nadstrešnicama, klupama, stolovima, informacijskim tablama.

Rekonstrukcija zgrada mora se provesti u skladu s tradicijskom gradnjom koristeći materijale drvo, kamen, šindra za pokrov uz minimalno korištenje betona.

Obnova stočarskih stanova

Ostaci stočarskih stanova/zgrada u suhozidu zadržavaju se kao primjerci tradicionalne gradnje Mirovo i Lubenovac te nakon dovršene valorizacije od strane nadležnog resora i ruralna cjelina Struge - Zelengrad, a obnova se može obavljati samo u funkciji tradicionalne poljoprivrede i očuvanja graditeljske eko-etno baštine sukladno posebnim uvjetima i to kao primjeri za razgledavanje/korištenje, a u organizaciji Javne ustanove Parka. Stočarski stanovi zadržavaju se u postojećim gabaritima, u pravilu su prizemni, visine vijenca do 2,3 m bez terasa, građeni od kamena, s pokrovom šindra odgovarajućeg nagiba za takav tip gradnje i to na osnovu dokumentacije resora zaštite kulturne baštine iz koje je vidljivo izvorno stanje. Ne smiju se graditi natkriveni prostori izvan gabarita zatvorene zgrade niti terase.

Zgrade se ne mogu priključivati na mreže infrastrukture, a moraju imati osiguran pristup s prometne površine do katastarske/građevne čestice.

Teren oko zgrade mora ostati prirodan, a pristupne staze u prirodnom materijalu i ne smiju se asfaltirati niti betonirati.

3.8. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ

Na području Parka sve aktivnosti i djelatnosti te zahvate u prostoru treba provoditi i ograničiti tako da se spriječi onečišćenje zraka, tla i voda te izvornih vrijednosti prirode, kulturne baštine, očuva bioraznolikost te geomorfološki i hidrogeološki fenomeni krša. Svi zahvati u prostoru moraju biti provedeni tako da opasnost negativnog utjecaja na bioraznolikost bude svedena na minimum.

Postupanje s otpadom

Na području Parka zabranjeno je skladištenje i odlaganje otpada.

Otpadom na području Parka postupa se sukladno ovom Planu, te Planu gospodarenja Ličko-senjske županije, Prostornom planu uređenja Grada Senja i Planu upravljanja Parkom.

Do otvaranja Županijskog centra gospodarenja otpadom i pretovarne stanice u Gradu Otočcu, komunalni otpad s ovog područja treba odvoziti na lokaciju određenu u Prostornom planu uređenja Grada Senja ili Grada Otočca.

Otpadni građevinski materijal odvozi se izvan područja Parka na uređenu deponiju u Gradu Senju, a korisni otpad (metal, staklo, papir i plastika) odvožit će se u reciklažno dvorište Krasno, sukladno Prostornom planu uređenja Grada Senja.

Zaštita voda

Sprječavanje i smanjivanje nepovoljnih utjecaja na vode postiže se pridržavanjem resornih propisa očuvanja voda (podzemnih i nadzemnih) te posebnim mjerama koje se vode unutar Parka.

Zaštita voda provodi se očuvanjem kvalitete vode za piće, zaštitom izvora te osiguranjem pravilne i sigurne odvodnje otpadnih voda na lokaciji.

Na prostoru obuhvata Plana nalaze se dijelovi slivova i vodnih tokova i to uglavnom gornjih dijelova sliva bez jasno formiranog toka. Zalihnost voda u granicama obuhvata Parka ocjenjuje se kao skromna i ograničena te se mora očuvati i postupati obazrivo. Jedini značajniji, ali još uvijek mali vodotok je Štirovača sa površinom sliva cca 2,1 km². Ovim se Planom određuje gospodarenje voda u skladu s uvjetima zaštite prirode.

Vode koje su ranije služile za napajanje stoke (lokve) štiti će se i održavati sukladno stručnoj podlozi izrađenoj po Zavodu za zaštitu prirode te Planu upravljanja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

Lokalitet Štirovača nalazi se u IV zoni sanitarne zaštite izvora vode za piće područja Pazarišta i Bužina (Grad Gospić) („Županijski glasnik Ličko-senjske županije“, br. 9/08.) te je sve zahvate potrebno planirati s navedenom Odlukom.

Male nekaptirane izvore u granicama obuhvata Plana koji povremeno presušuju (npr. Babrovača, Žive Vodice) potrebno je štiti i koristiti u skladu s Planom upravljanja Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

Odvodnja voda

Zaštita voda (površinskih i podzemnih) odvodnim sustavom i režimom održavanja zgrada i uređaja obavlja se zbog zaštite biološke raznolikosti (mali vodotoci i lokve) te zbog zaštite priobalnog pojasa mora.

Na lokalitetu Štirovača određuje se odvesti sanitarne otpadne vode izvan uže zone izvora (100 m nizvodno) u sabirnu nepropusnu jamu koju treba locirati uz prometnicu i po nadležnom komunalnom poduzeću prazniti i odvoziti na prečistač izvan Parka.

Određuje se za pojedine zgrade izvoditi sabirne jame koje treba prazniti i sadržaj specijalnim vozilima odvoziti na pročistač otpadnih voda u Gradu Senju i to:

- za lokalitete na Zavižanu i Alanu određuje se odvodnja sanitarnih voda pojedinih zgrada do sabirnih jama, te pražnjenje i odvoz na pročistač u Gradu Senju, ili izvedbom malih bioloških ili sličnih uređaja primjerenih Parku

- za lokalitete planinarskih skloništa i manjih domova određuje se izgradnja kompostnih zahoda (sanitarnih čvorova) - (Rossijeva koliba, Lubenovac i dr.) ili sličnih. Kod organizacije većih skupova na pojedinim lokalitetima i kod izgradnje zgrada moguće je povremeno koristiti kemijske sanitarne uređaje.

Sa parkirnih i manipulativnih površina veličine do 20 osobnih vozila moguće je oborinske vode raspršeno odvesti u okolni teren. Za veće parkirne i manipulativne površine, od spomenutih u prethodnom stavku, potrebno je osigurati odvodnju oborinskih voda sa pročišćavanjem na separatoru, a potom upustiti u upojni bunar.

Zaštita od požara

Mjere zaštite od požara organiziraju se i provode u suradnji s javnim vatrogasnim postrojbama odnosno vatrogasnim društvima te drugim subjektima koji upravljaju okolnim prostorom.

Radi preventivne zaštite od požara Javna ustanova Parka osigurava stalnu motrilačku/dojavnu službu i stalnu prohodnost određenih internih cesta, putova i staza kroz šume. Na području Parka zabranjeno je loženje vatre osim na mjestima koja su kontrolirana te namijenjena i označena za tu svrhu.

Treba zaštititi pašnjake od zarastanja, a obradive površine očuvati tako da se koriste na tradicionalni način.

3.9. MJERE PROVEDBE

Ostvarivanje i razrada ciljeva Plana te namjene i korištenja prostora provoditi će se u skladu s Odredbama ovog Plana u trajnom procesu upravljanja Parkom.

Javna ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit upravlja područjem Parka temeljem ovog Plana, Plana upravljanja i Pravilnika o unutarnjem redu.

U provedbi zahvata i korištenju prostora moraju se prethodno utvrditi posebni uvjeti zaštite prirode i druge mjere određene ovim Planom, a sukladno postupcima koje treba izvršiti:

- istraživanja, praćenje (monitoring), kartiranje, uvođenje režima zaštite (dijelova prirode i evidentiranje/provođenje mjera zaštite kulturne graditeljske baštine)
- izrada programa posjećivanja i usluga s prostorno-funkcionalnim rješenjima pojedinih zona odnosno lokaliteta
- unapređenje servisne, sigurnosne i nadzorne funkcije
- izraditi posebne programe sanacije ugroženih dijelova prostora
- izraditi posebne uvjete i mjere poticaja za obavljanje djelatnosti u okviru poljoprivrede, stočarstva i šumarstva
- uspostaviti suradnju s vlasnicima posjeda, korisnicima prostora, udrugama
- izraditi stručne podloge za lokacijske i druge dozvole
- uskladiti prostorne planove na snazi s ovim Planom (Prostorni plan uređenja Grada Senja)
- prometnu i drugu komunalnu infrastrukturu (elektroenergetske vodove), te sustav posjećivanja treba pri detaljnijem planiranju uskladiti s Prostornim planom Parka prirode Velebit.

Plan će se provoditi etapno s prioritetima osposobljavanja postojećih površina i zgrada u funkciji posjećivanja, osobito sanacijom i rekonstrukcijom, sanacijom ugroženih dijelova, poboljšanjem organizacije posjećivanja, postupnom realizacijom važnijih zgrada/građevina.

Svi planirani zahvati u prostoru moraju biti sagledani sa svih relevantnih aspekata, osobito s gledišta zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti područja.

Stručnim podlogama treba obuhvatiti i kontaktni prostor te istražiti učinke zahvata u prostoru na sve prostorne sastavnice.